

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΧΑΤΣΙΟΥΛΗ
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ
ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ

ΣΙΑΤΙΣΤΑ 2002

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΧΑΤΣΙΟΥΛΗ
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ

-ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ-
-ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ-
-ΙΣΤΟΡΙΕΣ-
-ΚΑΙ ΑΛΛΑ.-

ΣΙΑΤΙΣΤΑ 2002

Το εξώφυλλο,
η εικονογράφηση
και η εσωτερική διακόσμηση
έγιναν από τον συγγραφέα του βιβλίου
ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΧΑΤΣΙΟΥΛΗ
Όλα τα διακοσμητικά σχέδια είναι εμπνευσμένα
από τον πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο
των παλιών σπιτιών της Σιάτιστας,
των Αρχοντικών της.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

Αγαπητέ αναγνώστη

Το σύνολο των συναισθημάτων, που γέννησαν μέσα μου την ιδέα να συγκεντρώσω, να φυλάξω και να παρουσιάσω τις δυο συλλογές: 1η « **ΤΑ ΣΙΑΤΣΕΝΑ** » (Γλωσσάριο του Σιατιστινού Γλωσσικού Ιδιώματος) και 2η « **ΟΣΑ ΜΥΘΙΑ ΤΟΣΑ ΑΛΗΘΕΙΑ** » (Σιατιστινές παροιμίες, παρομοιώδεις φράσεις, ευτράπελες ιστορίες, σιατιστινά ανέκδοτα κ.λ.π.) πριν από αρκετά χρόνια, τα ίδια συναισθήματα, με διακατέχουν και τώρα, που ετοιμάζω την επανέκδοση σε ένα τόμο, των δυο αυτών Συλλογών.

Πέρα όμως από τη φόρτιση που αισθάνομαι για ό,τι καλό και ωραίο γεννήθηκε στην πατρίδα μου Σιάτιστα και που κινδυνεύει να χαθεί οριστικά, είναι και μία υποχρέωση που έχω σ'όλους εκείνους που με ενθουσιώδη σχόλια υποδέχτηκαν τις δυο προηγούμενες συλλογές, αλλά και σε τόσους άλλους που δεν μπόρεσαν να προμηθευτούν τα βιβλία μου, λόγω του περιορισμένου αριθμού εντύπων. Γι αυτό επιχειρώ την επανέκδοση των δυο αυτών συλλογών ενσωματωμένων σε ένα τόμο με τον τίτλο:

« **ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ** »

και ελπίζω ότι θα τύχει και πάλι της ίδιας υποδοχής και αποδοχής.

Στη νέα αυτή έκδοση προσπάθησα να παρουσιάσω καινούρια στοιχεία με νέα διάταξη, περισσότερες επεξηγήσεις και πολλά γλωσσικά παραδείγματα, που τα θεώρησα απαραίτητα. Η δεύτερη αυτή προσπάθεια θα μείνει και πάλι μια απλή συλλογή από λέξεις και φράσεις χωρίς σχόλια, χωρίς ετυμολόγηση και χωρίς έρευνα για την προέλευση των λέξεων αυτών. Αυτό και πάλι το αφήνω στους ειδικούς.

Οι πηγές δεν είναι γραπτά κείμενα, που οπωσδήποτε έχουν υποστεί μια κάποια επεξεργασία και ένα ξεκαθάρισμα τυχόν σφαλμάτων, αλλά χρησιμοποιήθηκε ο πηγαίος προφορικός λόγος, από στόματα απλά, χωρίς κα-

μιά παραπέρα επεξεργασία, γι' αυτό υπάρχει περίπτωση να παρουσιαστούν μερικές διαφορετικές απόψεις. Επίσης η νέα αυτή έκδοση δεν περιέχει συλλογές ολοκληρωμένες αφού οι πηγές πληροφόρησης σήμερα είναι ελάχιστες (κατά το παρελθόν, όπου υπήρχαν πολλές πηγές, δεν έγινε σχεδόν καμιά προσπάθεια συγκεντρώσεως των στοιχείων αυτών, παρά μόνο αποσπασματικά, σαν γλωσσάρια διαφόρων κειμένων.) αφ' ενός και αφ' ετέρου μια γλώσσα, όπως η Ελληνική, που είναι **ένα απέραντο γλωσσικό μεταλλείο** και που από χιλιάδες χρόνια συσσορεύτηκαν γλωσσικοί θησαυροί, είναι δύσκολο να ολοκληρωθεί. Έχω τη γνώμη ότι το μόνο που μπόρεσα είναι να «σκαλίσω» μόνο την επιφάνεια του μεγάλου αυτού **Ελληνικού Χρυσού Γλωσσικού Μεταλλείου,**

Για την παρουσίαση και απόδοση φωνητικά των ιδιωματικών λέξεων, χρησιμοποιώ και πάλι τον απλό τρόπο γραφής με τη χρήση και μόνο των στοιχείων της ελληνικής αλφαβήτου, αν και γνωρίζω ότι για πολλές λέξεις δεν αποδίδεται φωνητικά η αυθεντικότητά τους. Το κάνω αυτό για να μη δυσκολέψω τον αναγνώστη με την παρεμβολή ξένων γραμμάτων και συμβόλων, μια που το βιβλίο μου αυτό απευθύνεται σε ευρύ κοινό, χωρίς ειδικές γνώσεις.

Σιάτιστα 15 Οκτωβρίου 2002

ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΤΣΙΟΥΛΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

(ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ « ΤΑ ΣΙΑΤΣΙΝΑ »)

Αγαπητέ αναγνώστη

Η αγάπη για την γενέτειρά μου Σιάτιστά, η νοσταλγία για τα χρόνια της νιότης μου, το χρέος που νιώθω σαν Δημότης αυτής της Πόλης, να προσφέρω κάτι κι εγώ, στον τόπο μου και μια φόρτιση γεμάτη πόνο, για ό,τι φεύγει χωρίς ελπίδα επιστροφής, με οδήγησαν στην απόφαση να πραγματοποιήσω τη συλλογή των χαρακτηριστικών γλωσσικών φαινομένων της Σιάτιστας.

Με την ελπίδα ότι θα μπορέσω να σταματήσω το χρόνο, έστω για λίγο, σε μια εποχή ανεπανάληπτη για τη Σιάτιστα, εποχή που αυτή μεγαλουργούσε, μέσα κι έξω από τον Ελλαδικό χώρο, (όταν το Έθνος ολόκληρο στέναζε υποδουλωμένο) και που σήμερα το μεγαλείο της εκείνο σωριάζεται και χάνεται στην ομίχλη του παρελθόντος. . . παραδίδω στην κρίση σας την προσπάθειά μου αυτή.

Η Λεβεντογόνα Σιάτιστα, η Περήφανη Σιάτιστα, το Φλωροχώρι, το Στολίδι αυτό της Δυτικής Μακεδονίας, δεν μπόρεσε ν' αντέξει στα ρεύματα της εποχής μας, που σαρώνουν και ισοπεδώνουν τα πάντα, λύγισε κι έχασε το "χρώμα" της, την ταυτότητά της.

Ας μη ψάξουμε να βρούμε τι φταίει. Η απάντηση είναι : " Π Ο Λ Λ Α " . . .

Εκείνο που πρέπει να κάνουμε είναι, ο καθένας με τον τρόπο του, να βρούμε και να κρατήσουμε όσα μπορούμε από τα τόσα καλά και ωραία που είχαμε. Τις καλές μας συνήθειες, τα έθιμά μας, τον παλιό τρόπο ζωής, τις μεταξύ μας σχέσεις, τη φιλοξενία, τη δραστηριότητα, Γενικά **Τη Φιλοπατρία**. Ας κρατήσουμε το "χρώμα" της Πόλης μας, ας διατηρήσουμε τα μνημεία της (Εκκλησίες - Σχολεία - Αρχοντικά), που δείχνουν το μεγαλείο της, τη δόξα της, τον πλούτο της και ας φροντίσουμε να γίνουν αυτά ΦΑΡΟΙ για μια πανελλήνια προβολή της Σιάτιστας.

Έχουμε χρέος να δείξουμε παντού όλα τα στοιχεία που μας κληροδότησαν **οι παλιοί** στοιχεία και δείγματα αληθινά και όχι ψεύτικα ή ξενόφερτα, δανεικά ή παραποιημένα και να νιώσουμε μέσα μας περηφάνεια γι' αυτά, γιατί είναι στοιχεία που κάνουν

ΕΝΑ ΛΑΟ ΝΑ ΕΠΙΒΙΩΝΕΙ και
ΕΝΑ ΕΘΝΟΣ ΝΑ ΜΕΓΑΛΟΥΡΓΕΙ.

Σιάτιστα 10 Αυγούστου 1992

ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΤΣΙΟΥΛΗΣ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΣΥΜΒΟΛΑ

(ο) (η) (το) = ουσιαστ. (αρσεν. θηλ. ή ουδετ.)
(επιθ) = επίθετο. (επιρ) = επίρρημα.
(επιφ) = επιφώνημα. (αντων) = αντωνυμία.
(συνδ) = σύνδεσμος. (μorp) = μόριο.
(βλ.λ.) = βλέπε λέξη. κ.λ.π. = και λοιπά.
(ρ.) = ρήμα. (Εν.) = ενεστώτας.
(Παρατ) = παρατατικός. (Αορ) = αόριστος.
(Μ.Εξακ) = μέλλων εξακολουθητικός.
(Μ.Στ) = μέλλων στιγμιαίος.
(Υπερσ) = υπερσυντέλικος.
(Ορ.Εν.) = οριστική ενεστώτα.
(Ορ.Αορ) = οριστική αορίστου.
(Πρ.Εν.) = προστακτική ενεστώτα.
(Πρ.Αορ) = προστακτική αορίστου.
(Ε.Εν.) = ενεργητική φωνή ενεστώτα.
(Ε.Παρατ) = ενεργητική φωνή παρατατικού.
(Ε.Αορ) = ενεργητική φωνή αορίστου.
(Π.Εν.) = παθητική φωνή ενεστώτα.
(Π.Παρατ) = παθητική φωνή παρατατικού.
(Π.Αορ) = παθητική φωνή αορίστου.
(Μτχ) = μετοχή.

= ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ =

= ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ =

= Γ Λ Ω Σ Σ Α Ρ Ι Ο =

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Σιατιστινό γλωσσικό ιδίωμα έχει κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των βορείων περιοχών της χώρας μας και αρκετές ομοιότητες με τα δυτικομακεδονικά ιδιώματα.

Επειδή η Σιάτιστα, λόγω της γεωγραφικής της θέσεως, παρέμεινε απομονωμένη, διέσωσε αρκετά στοιχεία των γλωσσικών αυτών ιδιωμάτων, γι' αυτό προσφέρεται για μια συστηματική και σε βάθος έρευνα και μελέτη από ειδικούς. Μια τέτοια έρευνα θα μπορέσει να μας δώσει πολλά, όχι μόνο για τα γλωσσικά φαινόμενα, αλλά έχω τη γνώμη ότι θα φανερωθούν στοιχεία γύρω από τον τρόπο ζωής, τις συναλλαγές, τα επαγγέλματα, τις μετακινήσεις των ανθρώπων μέσα και έξω από τον Ελλαδικό χώρο, όχι μόνο των κατοίκων της Σιάτιστας αλλά και της ευρύτερης περιοχής Μακεδονίας - Ηπείρου κ. ά.

Η Συλλογή μου αυτή δεν είναι μια γλωσσολογική έρευνα και μελέτη. Είναι απλά μια συλλογή λέξεων και φράσεων, όπως φωνητικά παρουσιάζονται στην καθημερινή ομιλία από τους Σιατιστινούς, χωρίς σχόλια, χωρίς ετυμολόγηση, χωρίς έρευνα για την προέλευση των λέξεων αυτών. Αυτό το αφήνω στους ειδικούς. Απλά μάζεψα ό,τι μπόρεσα απ' ό,τι απόμεινε, τα έκλεισα στις σελίδες αυτές για να τα φυλάξω, να μείνουν και να μη χαθούν. **Όλα αυτά είναι οι ρίζες μας, είναι στοιχεία της πλούσιας παράδοσης, είναι τα θεμέλιά μας. Είναι Εθνική Κληρονομιά.-**

ΤΟ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ. (1)

(ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΑΝΩ Σ'ΑΥΤΟ)

Για να γίνει μια διευκόλυνση στον αναγνώστη, για μια σωστή προφορά των λέξεων και φράσεων του Σιατιστινού ιδιώματος, θεωρήθηκε απαραίτητη μια παρουσίαση διαφόρων γλωσσικών φαινομένων, με σχετικά παραδείγματα, τα οποία δεν αποτελούν μέρος μιας επιστημονικής έρευνας, αλλά απλά μια βοήθεια σ' εκείνον που θα θελήσει να μιλήσει ή να γράψει ένα κείμενο, όσο γίνεται αυθεντικό, στα "ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ", γιατί πολλά από τα κείμενα που παρουσιάστηκαν κατά καιρούς, κάθε άλλο παρά ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΑ ήταν.

1.- Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της Σιατιστινής διαλέκτου είναι η προφορά του "τσι". Στο σύνολο σχεδόν των λέξεων έχουμε την μετατροπή του (τ) και (ντ) μαζί με το (ε) και το (ι) που ακολουθούν, αλλά και χωρίς αυτά, σε (τσι) και σε (τζι).

Παραδείγματα : (τι; - τσι;) (αντί - αντζί) (αχτίδα - αχτσιδά) (πιά - πιασί) (μαντέμι - μαντζέμι).

(1) Για τις παρατηρήσεις σχετικά με το Σιατιστινό Γλωσσικό Ιδίωμα αισθάνομαι την ανάγκη και την υποχρέωση να αναφερθώ σε δύο σημαντικές μελέτες πάνω στο ίδιο θέμα, που με βοήθησαν ουσιαστικά στην παρουσίαση των διαφόρων γλωσσικών φαινομένων.

Αυτές είναι :

1.- "ΤΟ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟ ΙΔΙΩΜΑ" του κ. Αγαπητού Γ. Τσοπανάκη, καθηγητού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έκδοση "ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ" Σύγγραμμα Περιοδικών Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Τόμος Δεύτερος (1941-1952) σελ. 266 - 298. Θεσ/νίκη 1953.

2.- "ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ" της κ. Μαρίας Μαργαρίτη - Ρόγκα, Διδακτορική Διατριβή, Έκδοση Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1985.-

2.- Δεύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι ότι όταν μετά από σύμφωνο ακολουθεί άτονο (ι) τότε αυτό τις περισσότερες φορές συγχωνεύεται με το σύμφωνο και γίνεται ένας φθόγγος. Κατά την προφορά του φθόγγου αυτού υπάρχει το (

ι), γιά να γίνει όμως σωστή η προφορά θα πρέπει ο αέρας που βγαίνει από το στόμα να βγαίνει από τα πλάγια της γλώσσας και να ακούγεται ένας φθόγγος δασύς, παχύς, σιαγονοσυριστικός. Τα σύμφωνα αυτά που περιέχουν το (ι) συγχωνεύονται με μία παύλα (_) από κάτω (σ, τσ, τζ, ν, ζ, χ, ψ, ξ) κ.λ.π. Πολλές φορές το (ι) αν και συγχωνεύεται με το σύμφωνο παραμένει στη λέξη σαν ψηφίο και όχι σαν φθόγγος.

Παραδείγματα : (κουνώ - κνω) εδώ δεν έχουμε (ι) για να συγχωνευθεί με το (κ) και η λέξη (κνω) θα διαβασθεί κανονικά. Στη λέξη όμως (κινώ - κνω) έχουμε (ι) που συγχωνεύεται με το (κ) γι' αυτό και θα διαβαστεί με μια συλλαβή (κνω) (κ(ι)νω). Τα ίδια μπορούμε να πούμε και για τις λέξεις : (ζουμί - ζμι) απλά όπως είναι γραμμένο, (κουτσός - κτσος), (ζου-νάρι - ζναρ), (πουλώ - πλω), (ντουβάρι - ντβαρ) κ.λ.π. ενώ για τις λέξεις: (ζημιά - ζμια) έχουμε (ι) που συγχωνεύεται με το (ζ), (ζημιά - ζ(ι)μια - ζμια), (αλάνι - αλαν), (αλοιφή - αλφή), (ασημένους - ασμμένους), (σινί - σνι), αλλά και (σιαπέρα, σιουμπώ, δλεια) κ.λ.π.

3.- Το άτονο (ου) και (ι) όταν βρίσκονται ανάμεσα από δύο σύμφωνα ή στο τέλος της λέξεως, τις περισσότερες φορές αποβάλλονται.

Παραδείγματα : (κουβάς - γκβας), (ξυστρί - ξτρι), (συνυφάδα - συμφάδα), (πουστάβι - πσταβ) κ.λ.π.

4.- το άτονο (ο) γίνεται (ου).

Παραδείγματα: (κουρεύω - κουρεύου), (μούστος - μούστους), (κολοβός - κουλουβός), (δέντρο - δέντρου).

5.- Το άτονο (ε) γίνεται (ι).

Παραδείγματα: (κερασιά - κιασιά), (παιδί - πιδί), (εδώ - ιδώ), (περπατώ - πирπατώ), (μετρώ - μιπρώ).

6.- Αρκετές φορές τα συριστικά σύμφωνα μπροστά από τα (κ, π, τ, λ, ν) προφέρονται σαν παχύς σιαγονοσυριστικός φθόγγος, αν και δεν υπάρχει (ι) για να συγχωνευτεί. (παρ. 2)

Παραδείγματα: (σλιαρ), (σκλι), (πιανί), (σσιβάλια),

7.- Μερικές φορές μπαίνει μπροστά από λέξεις που αρχίζουν από σύμφωνο ένα (α) ή τρέπεται το αρχικό (ο) ή το αρχικό (ε) σε (α).

Παραδείγματα: (κολλώ - ακουινώ), (δρύινος - αδρέινους), (όρνιθα - αρνίθα), (εργάτης - αργάτης).

8.- Σε λέξεις που αρχίζουν από (γ) και ακολουθεί φωνήεν, τότε το αρχικό (γ) δεν προφέρεται. Πολλές φορές αυτό το φαινόμενο παρατηρείται και όταν το (γ) βρίσκεται μέσα στη λέξη.

Παραδείγματα: (γυρνώ - υρνώ),(γεράματα - ιράματα), (γύφτος - ιούφτους), (αγελάδα - αϊλάδα), (μαγειριό - μαιριό).

9.- Οι προσωπικές αντωνυμίες στους περιφρα-στικούς χρόνους των ρημάτων μπαίνουν μετά από το βοηθητικό ρήμα. (ανάμεσα).

Παραδείγματα: " Είχα **του**ν σκαψ του μπαχτσέ. "
" Δεν είχα **του**ν σκαψ του μπαχτσέ "
" Είχis **του**ν ιδεί όταν έρχουνταν "
" Δεν είχα **του**ν ιδεί όταν έρχουνταν "

ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ

Εκτός από τα παραπάνω γλωσσικά φαινόμενα, τα οποία θεωρήσαμε βασικά και για τα οποία έγινε μια σχετική ανάλυση, παραθέτουμε μερικές ιδιομορφίες στη χρήση των άρθρων, των αντωνυμιών, των βοηθητικών ρημάτων, διάφορα υποκοριστικά ονομάτων, επίθετα που παράγονται από ουσιαστικά κ.λ.π.

στ ιειτουνιά (στη γειτονιά), **στο** ιειτουνιές (στις γειτονιές) **ν** οικουγένεια (την οικογένεια), **σν** οικουγένεια (στην οικογένεια), **στο** οικουγένειis, (στις οικογένειες).

σιν προυβατσίνα (στην προβατίνα), **μ** προυβατσίνα (την προβατίνα), **στο** προυβατσίνis (στις προβατίνες).

μ πσια (την πτυιά), **σιμ** πσια (στην πτυιά), **στο** πσες (στις πτυιές).

νι ιόμσα (τη γέμισα), **νι** πήγα (την πήγα). **του**ν έγραψα (τον έγραψα), **νέγραψα** (την έγραψα), **τόγραψα** (το έγραψα).

νε ουμιλούσιν, **νε** ίβλιπιν (ούτε μιλούσε, ούτε έβλεπε).

είντους (αυτός είναι), **είντζιν** (αυτή είναι), **είντου** (αυτό είναι), **είντους ουπάν** (αυτός είναι επάνω).

δε ιένουντζι (δεν γίνονται), **δε** θυμούμι (δεν θυμούμαι), **δεν ακούν** (δεν ακούν), **δεν πήγα** (δεν πήγα), **μούπις** (μου είπες), **τούπις** (του είπες), **τούπα** (του είπα),

τσειπα (της είπα), **τσειπιν** (της είπε). **τάφκα** (τα άφησα), **άφκέτα** (άφησέ τα), **άφκέτσιν** ή **άφκέν**, (άφησέ την), **δεν άφκα** (δεν άφησα) **κιμείς** (και εμείς). **αντάρθα** (όταν ήρθα). **απουπίς** (από πίσω). **τσι εμ;** (τι γιε μου), **τζε άχαρ** (άντε καημένη). **ιάμι** (να εδώ είμαι), **ιάτους** (να εδώ είναι αυτός), **ιάτσιν** (να εδώ είναι αυτή), **ιάτα** (να εδώ είναι αυτά), **τσι ίσι ισύ;** (τι είσαι εσύ;). **τζιπ** (καθόλου). **θάρουμ** (ίσως, μακάρι). **σίντας** (κάθε φορά). **ιατσιαυτό** (γιαυτό). **κακούν τ' κακ** (κακήν κακώς). **ούδι - ετσ** η **ούτσι - ετσ** (έτσι όπως είναι).

- **Τσ εχς τσας;** (-Τους έχεις τους άσους ;)
- **Τσέχου.** (-Τους έχω.)
- **Πουντς;** (-Πού είναι;)
- **Ιατσ,** (-Να εδώ είναι.)

- **Τσέντσαν τς αλλ.** (-Τους έντυσαν τους άλλους.)
- **Σαν τσέντσαν τσι.** (-Σαν τους έντυσαν και τι μ' αυτό.)
- **Θα μας μασν κι μας.** (-Θα μαζέψουν και εμάς.)
- **Μας μας μασν.** (-Μα ας μας μαζέψουν.)

ασήμι - ασμίνους, μάλαμα - μαλαματσείνους, ξύλο - ξλέινους . . .

σκλίσιους, γουρνίσιους, καναγκιρίσιους . . .
πιδί-πιδόπκου, γκιούμ-γκιουμόπκου

νουντάς - νουντόπκου, πόρτα - πουρτόπκ,
γάτα - γατόπκ, γούνα - γουνόπκ . . .

κακός-κακούτσκου, μικρός-μικρούτσκου,
μκρη-μκρούτσκ, τρανή-τρανούτσκ . . .

σαλός-σαλάδ, μουρός-μουράδ, ζουρλός-ζουρλάδ . . .
λέρα-λέραβους, μύξα-μύξαβους, ψώρα-ψώραβους . . .

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Άρθρα :

ου παππσής, **τ** παππσή, **του**ν παππσή,
οι παππσιδis, **απ' τσ** παππσήδis, **τσ** παππσήδis.

η αλούπα, **τσ** αλούπας, **ν** αλούπα,
οι αλούπες, **απ` τσ** αλούπες, **τσ** αλούπες.

του πιδί, **τ`** πιδιού, **του** πιδί,
τα πιδιά, **απ` τα** πιδιά, **τα** πιδιά.

Ο υ σ ι α σ τ ι κ ά :

ου τζιουμπάνους - οι τζιουμπαναίοι
ου νοικοκύρης - οι νοικοκυραίοι και οι νοικοκύρδες
ου δάσκαλος - οι δασκαλαίοι και οι δασκάλ
ου καφές - οι καφέδεις και τα καφέδια
ου τσινικές - οι τσινικέδεις και τα τσινικέδια
ου τσέντζιρς - τα τσιντζιρέδια
η παντόφλα - οι παντόφλις και τα παντόφλια
η αρνίθα - οι αρνίθες και τα αρνίθια. κ.λ.π.

Ε π ί θ ε τ α :

(περιληπτικά αριθμητικά)

δικαρά, δικαπινταρά, εικουσαρά, εκατουσαρά . . .
(υποκοριστικά επιθέτων) **-ουτσκους, -ουτσκ, -ουτσκου.**

Α ν τ ω ν υ μ ί ε ς :

α) Προσωπικές:

ιγώ, ιμένα, ιμείς, ιμάς (μας)
ισύ, ισένα, ισείς, ισάς (σας)
αυτός, αυτσή, αυτό - αυτσοί, αυτσές, αυτά
αφνού, αφνής, αφνούς

β) Κτητικές:

θκοσμ, θκημ, θκομ (δικός μου, δική μου, δικό μου)
θκόσμας, θκήμας, θκόμας (δικός μας, δική μας, δικό μας)
θκοιμ, θκεσμ, θκαμ (δικοί μου, δικές μου, δικά μου)
θκοίμας, θκέσμας, θκάμας (δικοί μας, δικές μας, δικά μας)
θκοσσ, θκησ, θκοσ (δικός σου, δική σου, δικό σου)
θκόσσας, θκήσας, θκόσας (δικός σας, δική σας, δικό σας)
θκοισ, θκεσ, θκας (δικοί σου, δικές σου, δικά σου)
θκοίσας, θκέσας, θκάσας (δικοί σας, δικές σας, δικά σας)
θκοστ, θκητ, θκοτ (δικός του, δική του, δικό του)

θκοστς, θκητς, θκοτς (δικός της, δική της, δικό της)
θκοιτ, θκεστ θκατ (δικοί του, δικές του, δικά του)
θκοιτς, θκεστς, θκατς (δικοί τους, δικές τους, δικά τους)

γ) Δεικτικές:

ιάτους, ιάτσιν, ιάτου (νάτος, νάτην, νάτο)
ιτούτους, ιτούτσ, ιτούτου (ετούτος, ετούτη, ετούτο)
αυτός, αυτσή, αυτό (αυτός, αυτή, αυτό)
ικείνους, ικείν, ικείνου (εκείνος, εκείνη, εκείνο)
τσέτσιους, τσέτσια, τσέτσιου (τέτσιος, τέτσια, τέτσιο)
τόσους, τσ, τόσου (τόσος, τόση, τόσο)

δ) Οριστικές:

μόναχους, μόναχ, μόναχου (μόνος, μόνη, μόνο)

ε) Αόριστες:

κάγκαένας, κάγκαμιά, κάγκαενα (καθόλου κανένας . . .)
καμσ, καμσίς, καμόσα (κάμποσοι, μερικοί)
τσίπουτα και τσίπουτσίς (τίποτα)
άλλους, αλλ, άλλου (άλλος . . .)

στ) Αναφορικές:

οτσ (ό,τι), **όσους, οσ, όσου** (όσος . . .)

ζ) Ερωτηματικές:

τσι; (τι;),
πόταπους, πόταπ, πόταπου (τι λογής;)

Ρ ή μ α τ α :

Τα βοηθητικά ρήματα είμαι και έχω

α) ε ί μ ι (είμαι)

είμι, είσι, είνι, είμισσι, είσσι, είνι.
ήμαν, ήσαν, ήταν, ήμασαν, ήσασαν, ήταν.
νάμαν, νάσαν, νάταν, νάμασαν, νάσασαν, νάταν.
ιάμι, ιάσι, (ιάτους, ιάτσιν, ιάτου),
ιάμισσι, ιάσσι, (ιάτς, ιάτσις, ιάτα)
νάσι, (νάντους, νάντζιν, νάντου)
νάσσι, (νάντς, νάντζις, νάντα)
είντους - είντζιν - είντου - είντς - είντζις - είντα.
όντας.

β) έχου (έχω)

έχου, εχς, εχ, έχουμι, έχιτσι, εχν.

είχα, είχισ, είχιν, είχαμι, είχιτσι, είχαν.

νάχου, ναχς, ναχ, νάχουμι, νάχιτσι, ναχν.

νάχα, νάχισ, νάχιν, νάχαμι, νάχατσι, νάχαν.

έχουντας.

τουνέχου, τουνέχς, τουνέχ, τουνέχουμι,

τουνέχουμι, τουνέχιτσι, τουνέχν.

τσέχου, τσεχς, τσεχ, τσέχουμι, τσέχιτσι, τσεχν.

τσις έχου, τσις εχς, . . .

τάχου, ταχς, . . .

(ΣΗΜ. Στα βοηθητικά ρήματα παρουσιάζονται οι διάφοροι τύποι που προέρχονται από τη συγχώνευση του (να) της υποτακτικής με τους αδύνατους τύπους των αντωνυμιών (με, σε, τος, τον, την, μας, τους, τις, τα)

α) Το ρήμα ρίχνου - ρίχνουμι.

(Ορ.Εν.) ρίχνου, ρίχνης, ριχν, ρίχνουμι, ρίχνιτσι, ριχν.

(Πρ.Εν.) ρίχνι, ρίχνιτσι.

(Παρατ.) έρχνα, έρχνις, έρχνιν,

έρχναμι, έρχνιτσι, έρχναν.

(Ορ.Αορ)έρξα, έρξις, έρξιν, έρξαμι, έρξιτσι, έρξαν.

(Πρ.Αορ)ρίξι, ρίξιτσι.

(Μ.Εξακ)θα ρίχνου . . .

(Μ.Στ.) θα ρίξου . . .

(Υπερσ) είχα ριξ . . .

(Ορ.Εν.) ρίχνουμι, ρίχνιτσι, ρίχνιτσι,

ρίχνουμέστσι, ρίχνιστσι, ρίχνουντζι.

(Παρατ.) ρίχνουμαν, ρίχνουσαν, ρίχνουνταν,

ρίχνουμάσταν, ρίχνουσάσταν, ρίχνουνταν.

(Ορ.Αορ)ρίθκα, ρίθκις, ρίθκιν, ρίθκαμι, ρίθκιτσι, ρίθκαν.

(Πρ.Αορ)ριξ, ρίξας.

(Μ.Εξακ)θα ρίχνουμι . . .

(Μ.Στ.) θα ριχτώ . . .

(Υπερσ) είχα ριχτεί . . .

(Μετοχή) ριγμένους, ριγμέν, ριγμένου.

β) Το ρήμα αδράχνου - αδράχνουμι

(Ορ.Εν.) αδράχνου, αδράχνης, αδράχν, αδράχνουμι,

αδράχνουμι, αδράχνιτσι, αδράχν.

(Πρ.Εν.) άδραχνι, άδραχνέτσι.

(Παρατ) άδραχνα, άδραχνις, άδραχνιν,

άδραχνάμι, άδραχνέτσι, άδραχναν.

(Ορ.Αορ)άδραξα, άδραξις, άδραξιν, άδραξάμι, άδραξέτσι,

άδραξαν.

(Πρ.Αορ)άδραξι, άδραξέτσι.

(Μ.Εξακ)θ' αδράχνου . . .

(Μ.Στ.) θ' αδράξου . . .

(Υπερσ) είχα αδράξ . . .

(Ορ.Εν.) αδράχνουμι, αδράχνιστσι, αδράχνιτσι,

αδράχνουμέστσι, αδράχνιστσι, αδράχνουντζι.

(Παρατ) αδράχνουμαν, αδράχνουσαν, αδράχνουνταν,

αδράχνουμάσταν, αδράχνουσάσταν, αδράχνουνταν.

(Οπ.Αορ)αδράθκα, αδράθκις, αδράθκιν,

αδράθκαμι, αδράθκιτσι, αδράθκαν.

(Πρ.Αορ)αδράξ, αδράξας.

(Μ.Εξακ)θ' αδράχνουμι . . .

(Μ.Στ.) θ' αδραχτώ . . .

(Υπερσ) είχα αδραχτεί . . .

(Μετοχή) αδραγμένους, αδραγμέν, αδραγμένου.

γ) Το ρήμα αγραπώνου - αγραπώνουμι.

(Ορ.Εν.) αγραπώνου . . . αγραπώνουμι . .

(Πρ.Εν.) αγράπουνι, αγράπουνέτσι.

(Παρατ.) αγράπουνα . . .

(Ορ.Αορ)αγράπουσα . . .

(Πρ.Αορ)αγράπουσι, αγράπουσέτσι.

(Ορ.Εν.) αγραπώνουμι . . .

(Παρατ.) αγραπώνουμαν . . .

(Ορ.Αορ)αγραπώθκα . . .

(Πρ.Αορ)αγραπώσ, αγραπώσας.

(Μετοχή) αγραπουμενους, αγραπουμεν, αγραπουμενου.

δ) Το ρήμα βάφου - βάφουμι.

(Ορ.Εν.) **βάφου, βαφς, βαφ, βάφουμι, βάφισι, βαφν.**

(Πρ.Εν.) **βάφι, βάφισι.**

(Παρατ.) **έβαφα, έβαφισ, έβαφιν,
έβαφάμι, έβαφέτσι, έβαφαν.**

(Ορ.Αορ) **έβαψα, έβαψις, έβαψιν,
έβαψάμι, έβαψέτσι, έβαψαν.**

(Πρ.Αορ) **βάψι, βάψισι.**

(Μ.Εξακ) **θα βάφου . . .**

(Μ.Στ.) **θα βάψου . . .**

(Υπερσ) **είχα βαψ . . .**

(Ορ.Εν.) **βάφουμι, βάφισι, βάφισι,
βάφουμέτσι, βάφισισι, βάφουντζι.**

(Παρατ.) **βάφουμαν, βάφουσαν, βάφουνταν,
βάφουμάσαν, βάφουσάσαν, βάφουνταν.**

(Ορ.Αορ) **βάφκα, βάφκις, βάφκιν,
βάφκαμι, βάφκισι, βάφκαν.**

(Πρ.Αορ) **βαψ, βάψας και βαφτισίσι.**

ε) Το ρήμα κιντώ - κιντζιούμι.

(Ορ.Εν.) **κιντώ, κιντάς, κιντάει,
κιντούμι, κιντάτσι, κιντούν.**

(Παρατ.) **κιντούσα, κιντούσις, κιντούσιν,
κιντούσαμι, κιντούσισι, κιντούσαν.**

(Ορ.Αορ) **κέντσα, κέντσις, κέντσιν,
κέντσαμι, κέντσισι, κέντσαν.**

(Πρ.Αορ) **κέντσι, κέντσισι.**

(Ορ.Εν.) **κιντζιούμι, κιντζιέσι, κιντζιέτσι,
κιντζιούμισσι, κιντζιέτσι, κιντζιούντζι.**

(Παρατ.) **κιντζιούμαν, κιντζιούσαν, κιντζιούνταν,
κιντζιούμασαν, κιντζιούσασαν, κιντζιούνταν.**

(Ορ.Αορ) **κιντζήθκα, κιντζήθκις, κιντζήθκιν,
κιντζήθκαμι, κιντζήθκισι, κιντζήθκαν.**

(Πρ.Αορ) **κιντής, κινθήτσι.**

(Μ.Εξακ) **θα κιντζιούμι . . .**

(Μ.Στ.) **θα κιντσθώ . . .**

(Υπερσ) **είχα κιντσθει . . .**

(Μετοχή) **κιντζμένους, κιντζμέν, κιντζμένου.**

στ) Το ρήμα ζω.

(Ορ.Εν.) **ζω, ζας, ζάει, ζούμι, ζάτσι, ζουν.**

(Παρατ.) **ζούσα, ζούσις, ζούσιν,
ζούσαμι, ζούσισι, ζούσαν.**

(Ορ.Αορ) **έζσα, έζσις, έζσιν, έζσαμι, έζσισι, έζσαν.**

(Πρ.Αορ) **ζήσι, ζήσισι.**

(Μ.Εξακ) **θα ζω . . .**

(Μ.Στ.) **θα ζήσου . . .**

(Υπερσ) **είχα ζησ . . .**

Επιρρήματα :

**ιχτσές, ιψές, ταχιά, περσ, πόθιν, πουθινά, κατ, ου-
πάν, ψλα, σμα, μακρά, κουντά, τρούρ, ύστσιρα, πότσι,
μπρούμα, γλίουρα, ψίχα, σιαπαν, τότσι, αγγίουρα, σια-
κάτ, τζιπ, σιαπέρα κ.λ.π.**

= Η ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΗ ΝΤΟΠΙΟΛΑΛΙΑ =

= Γ Λ Ω Σ Σ Α Ρ Ι Ο =

---= A =---

Προσοχή στα σύμφωνα με υπογράμμιση για να γίνεται σωστά η προφορά των λέξεων. (Βλέπε σχετική παρατήρηση)

A; = τι;

αα = ναι, μάλιστα.

αβάντς (ο) = άπιστος, πονηρός.

άβαφους (επιθ) = άβαφος. (η άβαφ & άβαφτς, του άβαφου).

αβάφιστους (επιθ) = αβάπιστος. (η αβάφιστ, του αβάφ-ιστου).

αβγάτζμα (το) = το μεγάλο, η προσθήκη.

αβγατσίζου (ρ.) = αυξάνω, πληθαίνω. [(Ε.Παρ) αβγάτζα, (Ε.Αορ) αβγάτσα, (Π.Αορ) αβγατσίσκα, (Μτχ) αβγατζμένους]

αβγουκούλκα (η) = πασχαλινό αβγό στολισμένο με ζυμάρι σε σχήμα σταυρού και κολλημένη τσουκνίδα, άβαφο, ψημμένο στο φούρνο.

αβέρτα (επιρ) = α) ανοιχτά, δρόμος χωρίς εμπόδια. β) ` συχνά, συνέχεια, ανεμπόδιστα.

αβλαγάς (ο) = χωράφι που βρίσκεται κοντά σε οικισμό.

αβραϊά (η) = παρτέρι, βραγιά.

αβραϊά (η) = τα καπνόφυτα.

αβτζής (ο) = α) κυνηγός, β) ατίθασος.

αγαναντζής (ο) = γανωτής.

άγανου (το) = λεπτό άχυρο, βελόνα σταχυού.

αγανώνου (ρ.) = γανώνω, καλαϊζω.

αγανώνου (ρ) = ζαλίζω με τη φλουαρία, προσπαθώ να πείσω κάποιον. || μ' αγανουσιν του κιφάλλ||.

αγάπ (η) = αγάπη.

αγαπητισκιά (η) = αγαπητικιά, ερωμένη.

αγαπηισκός (ο) = αγαπητικός, εραστής.

αγαπώ (ρ.) = αγαπώ. [(Ε.Αορ) αγάψα, (Π.Αορ) αγαπήθκα].

αγαρινός (ο) = τούρκος, αλλόθρησκος.

αγάς (ο) = α) τούρκος αξιωματούχος, β) αυτός που αγαπά την καλοπέραση.

αγγαστρώνου (ρ.) = καθιστώ κάποιον έγγυο.
αγγουνή (η) = εγγονή.
αγκάθ (το) = αγκάθι.
αγκαθά (η) = αγκαθιά, θάμνος.
αγκαρίζου (ρ.) = βγάζω φωνή γαϊδάρου, φωνάζω δυνατά βρίζοντας. [(Παρτ) *αγκάρζα*, (Αορ) *αγκάρξα*].
αγκάρζμα (το) = γκάρισμα
αγκίδα (η) = μικρό, λεπτό και μυτερό ξυλάκι.
αγκίδα (η) = κοπέλλα, κορίτσι. || *όρματσα αγκίδα* = ωραία κοπέλλα ||.
αγκούσα (η) = στενοχώρια, δυσφορία.
αγκωνή (η) = γωνία, αγκωνάρι σπιτιού.
αγλή(γ)ουρα (επιρ) = γρήγορα, σύντομα, αμέσως.
αγναντζεύου (ρ.) = παρατηρώ, κοιτάζω.
αγνάντζιφτους (επιθ) = πολύ όμορφος, εκθαμβωτικός.
αγνώριστους (επιθ) = αγνώριστος. (η *αγνώριστσα*, τ' *αγνώρ-στου*).
αγουιάτς (ο) = αγωγιάτης.
αγουιάτσικς (οι) = γυναικεία πόδια. || *φσάει όρματσα αγου-ιάτσικς* = έχει ωραία πόδια.||
αγουρίδα (η) = άγουρο σταφύλι.
άγουρους (επιθ) = ανώριμος.
αγουρουφάης (ο) = αυτός που τρώει άγουρα φρούτα.
αγράδα (η) = αγριάδα, ζιζάνιο χωραφιών.
αγράνθρωπους (ο) = αγριάνθρωπος. (*οι αγρανθρώπ*).
αγραπώνου (ρ.) = πιάνω δυνατά, αρπάζω. || *αγράφου-σέτουν απ' του πουδουνάρ* = άρπαξέ τον από το μπατζάκι του πανταλονιού ||.
άγραφτους (επιθ) = άγραφος. (η *άγραφτσα*, του *άγραφτου*).
αγρεύου (ρ.) = γίνομαι άγριος.
αγρικό (ρ.) = καταλαβαίνω, γνωρίζω, ξέρω. || *δεν αγρι-κάει καντζίπουτα* = δεν ξέρει να κάνει τίποτα ||.
αγρόπατκου (το) = αγριόπατια.
αγρόσκλου (το) = α) αγριόσκυλο, β) ανθρωπος άγριος, σκληρός.
αγρουκουρά (η) = α) πικραγκουριά, β) άζεστο άτομο.
αγρουκουρτσιά (η) = άγρια αχλαδιά.
άγρους (επιθ) = άγριος, φοβερός.

αγρουτζιόμπανους (ο) = α) άγριος βοσκός, β) ακοινώνητο άτομο.
αγώι (το) = ναύλος.
άδαρτους (επιθ) αυτός που δεν έχει τιμωρηθεί, δεν έχει υποφέρει στη ζωή || *Κλες άδαρτους* ||
αδειάζου (ρ.) = αδειάζω, κενώνω.
αδειάζου (ρ) = ευκαιρώ. || *δεν αδειάζου* = δεν ευκαιρώ ||.
αδίμτου (το) είδος υφάσματος,
αδιρφός (ο) = αδελφός.
αδιρφουμοίρ (το) μερίδιο πατρικής περιουσίας μοιρασμένης εξ αδιαιρέτου μεταξύ των αδελφών.
αδουκήθκα (ρ.) (Ορ.Αορ) = γνώρισα κάποιον κάποτε.
αδουκιούμι (ρ.) = θυμούμαι. [(Ορ.Αορ) *αδουκήθκα*, (Πρ.Αορ) *αδουκήσ*, *αδουκθήτσι*, (Μ.Στ.) *θ' αδουκθώ*]
αδράχνου (ρ.) = αρπάζω, πιάνω. [(Πρ.Αορ) *άδραξι*, *άδραξέτσι* (Υπερσ) *είχα αδράξ*, (Π.Αορ) *αδράθκα*.
αδράχνου (ρ.) = καφαλίζω, καίω ελαφρά. || *σπαράξ απ' μ παρστσιά*, *θ' αδράξ τ' αντιρί σ* = κουνήσου, πή-γαινε πιο μακριά από το τζάκι, θα κάψεις το αντιρί σου ||.
αδράχισα (το) = εργαλείο για το γνέσιμο μαλλιού.
αδρέινους (επιθ) = δρύινος. (*η αδρέιν*, τ' *αδρέινου*).
αέλ (η) = αγέλη, κοπάδι. || *σ ν αέλ τζ μπάρα* ||.
αζμπόρστους (επιθ) = αμίλητος, αυτός που δεν δέχεται κουβέντες. (*η αζμπόρστου*, τ' *αζμπόρστου*) || *αζ-μπόρστου νιρό* = αμίλητο νερό ||.
αζούρα (η) = κατακάθι, απομεινάρι, ό,τι άχρηστο.
αθέρας (ο) = ό,τι εκλεκτό από ένα είδος.
αιάζ (το) = αιάζι, πρωινό διαπεραστικό κρύο.
αϊάρ (το) = α) σύγκριση, β) ρύθμιση ωρολογιού. || *θα του κάμου αϊάρ* = θα το συγκρίνω ||. || *θα του βάλου στ' αϊάρ* = θα βάλω (το ωρολόι) στην ώρα του ||.
αϊβασιλιάτσικους (επιθ) = του Αγ. Βασιλείου.
αϊβασιλιάτσικους (ο) = όνομα σιατιστινού χορού. (*το έντεκα*)
αϊέντους (επιθ) = αγέννητος. (*η αϊέντσα*, τ' *αϊέντου*) || *ήσαν αϊέντους τότεσι*, *ιατσαυτό δεν του θυμάσι* = ήσουν αγέννητος τότε , γιαυτό δεν θυμάσαι το γεγονός ||.
αϊόμστους (επιθ) = άδειος ή μισογεμισμένος.
αϊριάζου (ρ.) = αερίζω. [(Π.Εν.) *αϊριάζουμι*, (Π.Αορ) *αϊριάσκα*.]

αἰρκό (το) = ξωτικό, νεράιδα.
αἰσκιουτος (επιθ) = απροστάτευτος.
αἰσκιουτος (επιθ) = ο χωρίς ντροπή, χωρίς τρόπους.
ακ (ρ.)(Πρ.Αορ) = άκουσε, κάνε ησυχία ν' ακούσεις.
ά(κ)α (μόριο) = όχι.
ακατάδιχτους (επιθ) = υπερόπτης, ακατάδεκτος.
ακέριους (επιθ) = ολόκληρος, ανέπαφος. || *να βγεί ακέ-ριους* = να μη λιώσει το σώμα του νεκρού ||.
ακλουθώ (ρ.) = ακολουθώ. [(Π.Εν.) *ακλουθούμι*].
ακόλλα (η) = φύλλο χαρτιού.
ακόλλα (η) = κόλλα, ουσία που κολλάει.
ακουλνώ (ρ.) = κολλώ. [(Αορ) *ακόλτσα*].
ακουλουκούρτσους (επιθ) = ακούρευτος.
ακούντους (επιθ) = ακούνητος.
ακούου (ρ.) = ακούω. [(Ε.Αορ) *άξα*, (Πρ.Π.Αορ) *ακ, αξέτσι*, (Π.Εν.) *ακούουμι*, (Π.Αορ) *ακούσκα*.].
ακούρτσους (επιθ) = ακούρδιστος.
άκστους (επιθ) = άγνωστος, χωρίς να ακούγεται που-θενά. || *άκστους κι άφαντους* = εξαφανισμένος, ούτε ακούγεται, ούτε φαίνεται πουθενά ||.
αλακάπα (επιρ) = όπως μεταχειριζόμαστε την κάπα, (στη φράση) || *μι πρίν αλακάπα* = λόγω της υπεροχής του δεν με άφισε να πω τη γνώμη μου, με περιφρόνησε.
αλαμπρατσέτα (επιρ) = αγκαζέ, πιασμένοι από το μπρά-τσο.
αλάν (το) = αλάνα.
αλατζιάς (ο) = είδος ριγωτού βαμβακερού υφάσματος.
αλατζμένους (μετχ) = αλατισμένος.
αλατουκούτσα (το) = κουτί για αλάτι.
αλατσίζου (ρ.) = αλατίζω.
αλαφιάζουμι (ρ) = τρομάζω, αναστατώνομαι.
αλαφράγκα (η) = αέτωμα στήν είσοδο σπιτιού.
αλαφράγκα (επιρ) = κούρεμα αλά γαλλικά. φράντζα.
αλαφρός (επιθ) = ελαφρύς, με μικρό βάρος.
αλαφρός (επιθ) = ο διανοητικά καθυστερημένος. || *αλαφρά ιουρτσή* = μικρή γιορτή. (χαζός) ||.
αλείβου (ρ.) = αλείφω, απλώνω πάνω μαλακή ουσία.
αλείφου (ρ.) = ασβεστώνω. [(Μτχ) *αλμένους*].
αλευρουτέντουμα (το) = αλευριά, χυλός.

αλεύρ ή αλέφρ (το) = αλεύρι.
αληθνός (επιθ) = αληθινός.
αλισβιρίσ (το) = συναλλαγή, δσοληψία.
αλιφουρισνός (επιθ) = περασμένης εποχής, παλιού καιρού.
άλκα (τα) = γουναρικά από κόκκινη αλεπού, που μπαίνουν γύρω από το γυναικείο σάκο.
αλκίζου (ρ.) = τσιγαρίζω το φαγητό, καβουρντίζω.
άλκου (το) = το κόκκινο χρώμα.
άλκουσ (επιθ) = κόκκινος. (*η αλκ, τ' άλκου*).
αλλιώςτσους (επιθ) = διαφορετικός, άλλο είδος.
άλλουίς (επιρ) = αλλιώςτικά.
άλλουν-ξάλλου (επιρ) = γίνομαι έξαλλος. || *ήγκα άλλουν - ξάλλου* = έγινα έξαλλος, τρελάθηκα ||.
αλνάρ (το) = λίμα, εργαλείο που λιμάrouμε ξύλο ή μέταλ-λο.
αλούπα (η) = αλεπού.
αλτζές (ο) = είδος αλόγου.
αλτσίδα (η) = αλυσίδα. (*οι αλτσίδις*).
άλτσους (ο) = χονδρή αλυσίδα. (*οι αλτσα*).
αλυχτσκό (το) = εκείνος που έχει συνήθεια να κατηγορεί, εκείνος που γαυγίζει.
αλυχτώ (ρ.) = α) γαυγίζω, β) φωνάζω δυνατά, γ) κακολογώ κάποιον.
αλφάδ (το) = όργανο οικοδόμων, το αλφάδι.
αλφή (η) = αλοιφή.
αλχήνα (η) = λειχήνα, πάθηση του δέρματος.
αλών (το) = αλώνι, το μέρος που αλωνίζουν.
αλών (το) = η άλω, το αλώνι του φεγγαριού.
αμάζουχτους (επιθ) = αμάζετος, σκορπισμένος.
αμανέτσα (το) = ενέχειρο.
αμουκαΐφτσιά (η) = αμέλεια, αδιαφορία.
αμπαλώνου (ρ.) = μπαλώνω.
αμπαλώνουμι (ρ.) = τα οικονομώ, βολεύομαι προσωρινά. || *άτζι πάλι, αμπαλώθκις* = άντε πάλι τα οικο-νόμησες ||.
αμπασκάλ (η) = μασχάλη.
αμπιλουνιάζου (ρ) = περνώ την κλωστή στη βελόνα.
αμπντάλκουσ (επιθ) = ζωηρός, άγαρμπος στις κινήσεις.
αμπντάλτς (ο) = ατίθασος, ζωηρός.

αμπόλ (το) = εμβόλιο.
άμπουδου (το) = εμπόδιο. || *μη στέκισι άμπουδου* ||.
αμπουδών (ρ.) = εμποδίζω. || *σειρι παραπέρα μ' αμπου-δών* = πήγαινε παραπέρα, με εμποδίζεις ||.
αμπουλιάζου (ρ) = εμβολιάζω. [(Π.Αορ) *αμπουλιάσκα*]
άμπουρους (ο) = ατμός.
αμπράσκους (επιθ) = άγαρμπος, με άγρια χαρακτηριστικά.
αμπρουσνός (επιθ) = μπροστινός.
αμπώνχου (ρ.) = σπρώχνω, απωθώ. || *θα σ αμπώνξου να φας τα μανίκια σ* = θα σε σπρώξω, να πέσεις κάτω και να χτυπήσεις άσχημα ||.
αμψιά (η) = ανεψιά, εγγονή.
αμψίδ (το) = ανεψίδι.
αμψιός (ο) = ανεψιός.
αναβαλίζουμι (ρ.) = αναστατώνομαι.
αναβάλματα (τα) = διαβολές, συκοφαντίες.
αναβαλτζμός (ο) = αναστάτωση, φασαρία.
αναβουδίζου (ρ) = περνώ τις κλωστές, το σπιμύνη, στο χτένι του αργαλειού.
αναβρουχιά (η) = ανομβρία, ξηρασία.
αναβρυκό (το) = πηγή νερού που αναβλύζει.
αναγκαίους (ο) = αποχωρητήριο.
αναγκαίους (επιθ) = απαραίτητος.
ανάιρα (επιρ) = στο πίσω μέρος, άβολα. || *μόρχισι ανάιρα* = μου έρχεται άβολα, δύσκολα ||.
ανάιρους (επιθ) = ο χωρίς αέρα.
ανακούκουρα (επιρ) = το κάθισμα στις φτέρνες.
αναλνώ (ρ.) = λιώνω, μετατρέπω ένα στερεό σε υγρό. || *ανάλτσα τουν παστό απ' του γουρούν κι πήρα τσ λίγδα* = έλιωσα το λίπος του γουρουιού και πήρα τη λίγδα ||.
ανάμ (το) = (βλ. λ. νάμια).
αναμπουμπούλα (η) = αναταραχή, αναστάτωση, ανακάτεμα.
αναπάτζυχα (επιρ) = ξαφνικά.
αναπάντζυχους (επιθ) = ξαφνικός.
αναπιάνου του προζύμ = ανανεώνω και αυξάνω την ποσότητα από το προζύμι την προηγούμενη ημέρα του ζυμώματος

ανάρτους (επιθ) = νησισίμος. || *ανάρτα φασούλια* = φασόλια νησισίμα, χωρίς λάδι ||.
ανάσκιλα (επιρ) = ανάσκελα.
ανασκιλώνουμι (ρ.) = α) ξαπλώνω ανάσκελα, β) δεν προβάλλω αντίσταση. [(Μτχ) *ανασκιλουμένους*].
ανασκίρνω (ρ.) = τακτοποιώ διάφορα πράγματα, καθαρίζω.
ανασκουμπώνουμι (ρ.) = σηκώνω τα μανίκια, ετοιμάζομαι για δουλειά.
ανατσιγκρνών (ρ.) = αναζωπυρώνω μια φιλονικία, προκαλώ.
αναφακάς (ο) = πολύ φαγητό, φαγοπότι χωρίς τελειωμό. || *έφαγιν τουν αναφακά τ* = έφαγε το καταπέτασμα ||.
ανέντραπους (επιθ) = ο χωρίς ντροπή.
ανέσουστους (επιθ) = αδύνατο και ασθετικό άτομο.
ανιμουπύρουμα (το) = δερματική αρρώστια.
ανιμουσούργμα (το) = μαζεμένο χιόνι από τον αέρα.
ανιντραπιά (η) = αδιαντροπιά.
ανιπάντζυχα (επιρ) = (βλ.λ. αναπάντζυχα).
ανιπάντζυχους (επιθ) = (βλ.λ. αναπάντζυχους).
αγκών (ρ) = νικώ.
ανοίγου (ρ.) = ανοίγω. [(Αορ) *άγξα*, (Πρ.Αορ) *άγξι, άγξιτσι*, (Π.Αορ) *ανοίθκα*.]
άνου-κατ (επιρ) = άνω - κάτω.
ανάμ-μπαμπαντάμ (επιρ) = από πολύ παλιά, πάππου προς πάππου.
ανάμα (επιρ) = μαζί. || *ανάμα ουμιλούμι, αχώρια κουβιντζιάζουμι* ||.
ανάρα (η) = ομίχλη. || *ου λύκους ν' ανάρα χαίρισι* ||.
ανταριάζου (ρ.) = δημιουργώ σύννεφο σκόνης.
αντάφιστους (επιθ) = αγροίκος, άξεστος.
αντέτσ (το) = έθιμο.
αντζί (προθ) = αντί.
αντζί (το) = αντί, εξάρτημα αργαλειού. || *αντζί να μ' φερς τ' αντζί, μούφρις του χτσέν* = αντί να μου φέρεις το αντί, μου έφερεις το χτένι ||.
αντζίμαχους (επιθ) = αντίχριστος. || *ειδισ τ' αντζίμα-χου τσι έφκισιν ; Ανέφκιν στου τσιατί κι τσάκισιν τα κираμίδια* = είδες το αντίχριστο (το παλιόπαιδο) τι έκανε; Ανέβηκε στη σκεπή και έσπασε τα κεραμίδια ||.

αντζιρί (το) = μακρύ ανδρικό ρούχο, ρούχο ιερωμένου κάτω από το ράσο.
αντζιριούμι (ρ.) = διστάζω, ντρέπομαι.
αντζιρόπκου (το) = μικρό έντερο, αντεράκι.
άντζιρου (το) = έντερο.
αντραδέρφ (η) = κουινιάδα.
αντράδιρφους (ο) = κουινιάδος.
αντράλα (η) = ζαλάδα, σκοτοδίνη.
αντραλίζουμι (ρ.) = ζαλίζομαι. [(Μτχ) *αντραλιζμένους*].
αντρέπουμι (ρ.) = ντρέπομαι. [(Αορ) *αντράπκα*].
αντρόπιασμα (το) = ντρόπιασμα.
αντρουπή (η) = ντροπή.
ανώι (το) = ο επάνω όροφος σπιτιού.
αξαδέρφ (η) = εξαδέλφη.
αξάδιρφους (ο) = εξαδελφος.
αξαμώνου (ρ.) = πιάνω, αγκίζω με το χέρι, || *είνι μια τσιμπέλου, τσι να σ πω ! Δεν αξαμών να φκιασ μια δλειά* = είναι μια τσιμπέλα, τι να σου πω. Δεν πιάνει να κάνει μια δουλειά ||.
αξαμώνου (ρ.) = κλέβω.
αξαμώνου (ρ.) = απλώνω χέρι σε γυναίκα.
αξούγκ (το) = ξίγκι, λίπος ζώου.
άξστους (επιθ) = άξυστος.
αξφώνου (ρ.) = τρώγω πολύ και λαίμαργα.
άουκνους (επιθ) = εργατικός.
απαγκσούς (επιρ) = ξαφνικά.
απαλάμ (η) = παλάμη χεριού.
απαληγόρτους (επιθ) = απαρηγόρητος.
απαλό (το) = το επάμω μέρος του κεφαλιού μικρού παιδιού.
απάν (επιρ) = επάνω.
απανουθιότ (επιρ) = επάνω του, αυτός στον εαυτό του.
απανουθιότς (επιρ) = επάνω της, αυτή στον εαυτό της.
απανσίζ (επιρ) = ξαφνικά.
απαντουχή (η) = προσδοκία, βοήθεια. || *δεν εχ καμιά απαντουχή* = δεν έχει καμιά βοήθεια ||.
απαρατάου (ρ) = αφίνω κάτι που κρατώ, εγκαταλείπω. || *απαράτσιν τουν άντρα τς μι δυο πιδιά* = εγκατέλειψε τον σύζυγό της και τα δυο της παιδιά.||
απιτάχνου (ρ.) = ρίχνω, πετώ

απιτάχνουμι (ρ.) = πετιέμαι επάνω, αναπηδώνω.
απιτάχνουμι (ρ.) = πηγαίνω κάπου γρήγορα. || *ια που είνι, θ' απιπαχτώ να τς πω* = να που είναι, κοντά είναι, θα πάω γρήγορα να της πω ... ||.
απιτσιόρ (επιρ) = πριν, πριν από λίγη ώρα.
απιτχαίνου (ρ.) = πετυχαίνω.
απιτώ (ρ) = πετάω σαν πουλί.
απκάζου (ρ.) = καταλαβαίνω, αντιλαμβάνομαι, γνωρίζω.
αпкаσσης (ο) = εκείνος που γνωρίζει πολλά.
απλάδα (η) = πιατέλα.
απλάδα (η) = τα στολισμένα κόλλυβα.
απλύς (επιθ) = ρηχός, πλατύς, με μικρό βάθος.
απόθουρρους και **απουθουρρός** (ο) = αποθάρρυνση, αποδοχή κάποιου κακού.
απόπατους (ο) = αποχωρητήριο.
απόργμα (το) = πρώιμα γεννημένο παιδί.
απουβραδής (επιρ) = από το βράδυ.
απουκόβου (ρ) = σταματώ το θηλασμό. || *σ' εχ τσ μήνις τ' απόκουψιν του πιδί*. ||
απουκρά (η) = αποκριά.
απουκράτσικους (επιθ) = αποκριάτικος.
απουκρέύου (ρ.) = αρχίζω τη νηστεία της σαρακοστής.
απουλνώ (ρ.) = αφίνω ελεύθερο, απολύω. [(Ε.Αορ) *απόλκα*, (Π.Εν.) *απολνιούμι*, (Μτχ) *απουλμένους*.] || *μας απόλκιν ου δάσκαλους* = σχολάσαμε (από το σχολείο) ||.
απουλουιούμι (ρ) = αποκρίνομαι, απαντώ. [(Αορ.) *απουλουίθκα*]
απουμένου (ρ.) = μένω υπόλοιπο, ξεμένω. [(Αορ) *απόμκα*.]
απουπάν (επιρ) = από επάνω.
απουπιάνου (ρ.) = κάνω παρατήρηση σε κάποιον, κάνω παράπονα. || *μ απόπιασιν σου δρόμου* = με σταμάτησε στο δρόμο και μου έκανε παρατηρήσεις ||.
απουράκ(το) = το τελευταίο απόσταγμα της ρακής.
απουρρίχνου (ρ.) = αποβάλλω το έμβρυο.
απουσκιπάζου (ρ) = καλύπτω μια κακή πράξη.
απουστσαίνου (ρ.) = κουράζομαι.
απουσώνου (ρ.) = αποτελειώνω.
απουφασίζου (ρ.) = παίρνω μια απόφαση. [(Αορ) *απουφάισα*].

απουχτώ (ρ.) = κάνω παιδί. γίνομαι μητέρα - πατέρας.
απουψνός (επιθ) = αποψινός.
απόφασ (η) = απόφαση.
απόφασ (η) = νωθρός, τεμπέλης, αδιάφορος.
αραβαΐσ (το) = γλέντι, ξεφάντωμα, φασαρία.
αραβάν (το) = καλπασμός αλόγου.
αραβανίσου (επιθ) = άλογο που έχει καλπασμό.
αράδα (η) = σειρά, γραμμή. || *πήγιν στου σκουλιό κι έμαθιν μια αράδα γράμμα* = πήγε στο σχολείο και έμαθε μια σειρά γράμματα ||.
αραδιάζου (ρ.) = βάζω στη σειρά. [(Π.Εν.) *αραδιάζουμι*, (Π.Αορ) *αραδιάσκα*]. || *αραδιάσκαν στου νουβουρό ια να διχτούν τς συμπιθροί* = μπήκαν στη σειρά για να δεχτούν τους συμπεθέρους ||.
αραδίζου (ρ.) = περνώ τακτικά από κάπου, κάνω συχνές επισκέψεις.
αραθμώ (ρ.) = επιθυμώ, νοσταλγώ. || *αραθύμσα να φάου κιφ-τσέδισ μι ζμι*= επιθύμησα να φάω κεφτέδες με ζουμί, με σάλτσα ||.
αρά κι καπ = αραιά και που. όχι σε κανονικά διαστήματα.
αραλίξ (το) = άνεση, βόλεμα, ξεκούραση.
άρα-μάρα = δεν πειράζει, συγχωρεμένα.
αραμπάς (ο) = το κάρο.
αρανίζου (ρ.) = σκορπώ, χύνω καθώς μεταφέρω κάτι.
αραντζίζου (ρ.) = ραντίζω, ψεκάζω.
άρατα-πίρατα = άλλα αντ' άλλων.
άραχνους (επιθ) = αραχνιασμένος, τλαιπωρημένος. || *μαύρους κι άραχνους* ||.
αργάζου (ρ.) = επεξεργάζομαι δέρματα ζώων.
αργάζου (ρ.) = δέρνω. || *θα σ αργάσου* = θα σε δείρω ||.
αργασνή (η) = απογευματινή ώρα, εργάσιμη ημέρα.
αργαστήρ (το) = μαγαζί, εργαστήριο.
αργάτς (ο) = εργάτης.
αργάτσκα (τα) = τοπωνύμιο Σιατίστης.
αρθάξουγκου (το) = το ξίγκι της κότας που χρησιμο-ποιείται σαν φάρμακο εξωτερικά σε χτυπήματα.
αρίδα (η) = εργαλείο ξυλουργού.

αρίδισ (οι) = μακριά πόδια ανθρώπου. || *άπλουσιν τσ αρίδισ* = άπλωσε τα πόδια του ||.
αρίτσιους (ο) = σκαντζόχοιρος.
αρμιά (η) = ολόκληρα λάχανα τουρσί μέσα σε κάδο.
αρμουζούμ (το) = το ζουμί της αρμιάς, που είναι εύγευστο, χωνευτικό και ανακουφίζει μεθυσμένους.
αρνάρ (το) = λίμα.
αρνίθα (η) = κότα. (*οι αρνίθισ & τα αρνίθια*).
αρπάχνου (ρ.) = αρπάζω.
αρτσένουμι (ρ.) = δε νηστεύω. [(Αορ) *αρτσύθκα*].
αρτσιά (η) = τροφή που δεν είναι νηστίσιμη. || *βάλι όλου τ' αβγό σι μ πίτα, να καταλάβ ου αγάς αρτσιά* ||.
αρτσιρνώ (ρ.) = περισσεύω. || *αρτσιρσιν ένα κουμμάτσ τσυρί* = περίσσεψε ένα κομμάτι τυρί ||.
αρτσιώνουμι (ρ.) = θυμώνω, νευριάζω, εξάπτομαι.
αρύς (επιθ) = αραιός. (*ο αρύς, η αρά, τ' αρύ*).
αρχεύου (ρ.) = αρχίζω.
αρχινώ (ρ.) = (βλ. λ. αρχεύου).
αρχίσιρα (επιρ) = πρωτότερα.
αρχόντσα (η) = αρχόντισσα.
αρχόντσα (η) = ο αχυρώνας. || *μας έβαλαν κι κοιμήθκαμι σ ν αρ-χόντσα* = μας έβαλαν να κοιμηθούμε στον αχυρώνα ||.
ασκέουμι (ρ.) = σιχαίνομαι.
ασκέρ (το) = τμήμα στρατού, πλήθος ανθρώπων.
ας-κολσούν (επιφ) = εύγε, μπράβο.
ασμένους (επιθ) = ασημένιος.
ασμπόρστους (επιθ) = αμίλητος, σκυθρωπός. || *ασμπόρστου νιρό* ||.
άσουτους (επιθ) = α) αυτός που δεν έχει τέλος, β) μισός, ατελείωτος. || *μι σταμάτσιν σ' στράτα κι μούπιν άσουτα ια του Μπίτσια* = με σταμάτησε στο δρόμο και μου είπε για τον Δημήτρη πολλές κατηγορίες, που δεν έχουν τέλος ||.
ασπράδ (το) = το άσπρο του αβγού ή του ματιού.
αστάρ (το) = α) φόδρα, β) το πρώτο χέρι βαφής .
αστζμένους (μετχ) = ο χορτασμένος από όλα τα καλά, ο ατίθασος.
αστουχώ (ρ.) = ξεχνώ. [(Αορ) *αστόησα*].
αστράγγστους (επιθ) = αστράγγιστος.

αστρέχα (η) = υδρορροή, λούκι.
άστσι = ελάτε, ας πάμε.
ασφούγγστους (επιθ) = ασφούγγιστος.
ατάραγους (επιθ) = ακούνητος, ασήκωτος.
ατζέτσα (το) = έθιμο. (*τα ατζέτσια*).
άτζι = (βλ. λ. άστσι).
ατζιάκ (το) = τζάκι.
ατλάζ (το) = γυαλιστερό μεταξωτό ύφασμα.
ατσα (το) = άπι, άλογο.
ατσάκστους (επιθ) = αλύγιστος.
ατσιούμστου φιγγάρ = η πανσέληνος, λέγεται για όποιον έχει πρόσωπο στρογγυλό, παχουλό από καλοπέραση.
άτσα (επιρ) = άτυχα, άσχημα. Έχει την έννοια ότι είναι "πολύ καλά." || *άτσα είναι να τουν παρς*; = άσχη-μα είναι να τον παντρευτείς ; (δηλαδή είναι πολύ καλά) ||.
άτσχους (επιθ) = άτυχος.
αυλαγάς (ο) = μεγάλο και εύφορο χωράφι κοντά στο σπίτι.
αυλή (η) = ο τοίχος γύρω από το οικόπεδο.
αυλουιά (η) = παιδική αρρώστια, ευλογία.
αϋρστους (ο) = αγύριστος, χωρίς επιστροφή. || *είπιν να πας στουν αϋρστου* = να πας και να μη γυρίσεις ||.
αϋρστου κιφάλ = αμετάπιστος, αγύριστο κεφάλι.
αφανίζουμι (ρ.) = χάνομαι, καταστρέφομαι. || *αφανίσκαμι στα έξουδα* = καταστραφήκαμε οικονομικά ||.
αφαντζμός (ο) = καταστροφή, χάσιμο χρόνου και χρήματος.
αφέντς (ο) = αφέντης.
αφέντς (ο) = ο ιερέας, ο παπάς || *κόπιασι αφέντσ* = έλα μέσα παπά, κάνε τον κόπο να περάσεις μέσα παπά ||.
αφήνου (ρ) = αφήνω. [(Παρατ) *άφνα*, (Αορ) *άφκα*].
αφιόν (το) = πολύ δυνατό ξίδι.
αφιόν (το) = το ναρκωτικό αφιόνι.
αφιουνίζου (ρ.) = ναρκώνω κάποιον, φανατίζω.
αφκρούμι (ρ.) = κρυφακούω, αφουγκράζομαι.
αφλάδα (η) = φυλλάδα, ιστορίες γραμμένες για τη ζωή των αγίων.
αφρά (η) = ο αφρός, το άφρισμα.
αφύσκους (επιθ) = αφύσικος, άσχημος, μη κανονικός.
αχ (επιφ) = αναστεναγμός.

αχ, κάνω αχ, έκαμάμι αχ. = φεύγω βιαστικά και γρήγορα, κυνηγημένος.
αχαίριφτους (επιθ) = ανεπρόκοπος.
αχαμνά (τα) = τα γεννητικά όργανα του αρσενικού.
αχαμνός (επιθ) = αδύνατος, ισχνός.
αχαμνώ (ρ.) = πετώ κάτι μακριά, σπρώχνω. || *ν αχάμσα στου λάκκου* = την πέταξα στο λάκκο ||.
άχαρα (επιρ) = λυποθυμία, σκοτοδίνη.
άχαρους (επιθ) = χωρίς χάρη, δυστυχημένος, καημένος. || *τζε άχαρ* = άντε καημένη ||.
αχμάκς (επιθ) = αφελής, όχι πονηρός.
αχνάρ (το) = α) ίχνος, αποτύπωμα, β) σχέδιο.
αχράνκους (επιθ) = αχρείος, αυτός που βρίζει.
αχράντς (επιθ) = (βλ. λ. αχράνκους).
άχραξτους (επιθ) = άχρηστος.
άχραξτους (επιθ) = αχρείαστος.
αχούρ (το) = σταύλος, αχούρι.
αχτσ (το) = επιθυμία για εκδίκηση. || *τουν έχου αχτσ* = θέλω να τον εκδικηθώ ||.
αχτσένστους (επιθ) = αχτένιστος.
αχτσιδα (η) = ακτίνα.
αχώρια (επιρ) = χωριστά.
αψιώνουμι (ρ.) = θυμώνω, εξάπτομαι. [(Αορ) *αψιώθκα*]
αψχάραβους (επιθ) = αυτός που τσιγκουνεύεται να δώσει κάτι.
αψχώ (ρ.) = ψυχοπονάω κάποιον.
αψχώ (ρ.) = τσιγγουνεύομαι να δώσω ή να ξοδέψω κάτι.

--= B =--

Βάζου (ρ.) = φωνάζω δυνατά, διαδίδω είδηση. || *έβαξιν όξου* = διεδόθει έξω μια είδηση ||. || *ήρθιν βάζουντας* = ήρθε φωνάζοντας δυνατά ||.

βάια (η) = τα βάγια, το πιξάρι.

βαϊέν (το) = βαγένι.

βαϊίζου (ρ.) = γέρνω.

βαϊίζου (ρ.) = αλλάζω κατεύθυνση, στρίβω. || *θα ναρθ ιδώ, τουν είδα να βαιζ κατά τω ιδώ* = θα έρθει εδώ, τον είδα να στρίβει προς τα δω ||.

βαϊνάς (ο) = βαρελάς, αυτός που κατασκευάζει βαγένια.

βακούφ (το) = ναός, εκκλησία.

βακούφκου (επιθ) = εκείνος που ανήκει στην εκκλησία.

βαλάν (το) = βελανίδι.

βαλαντώνουμι (ρ.) = στενοχωριέμαι, λυπάμαι πολύ, πέφτω σε μελαγχολία.

βάνου (ρ.) = βάζω, τοποθετώ.

βαρά (η) = βαρύ σφυρί, βαριά.

βαραίνου (ρ.) = κτυπώ.

βαραίνου (ρ.) = α) γίνομαι βαρύτερος, β) λόγω των γηρατιών γίνομαι δυσκίνητος.

βαράκ (το) = λεπτό φύλλο χρυσού.

βαρβάτου (το) = επιβήτορας.

βαρβατσέλ (το) = ζωηρό αγόρι.

βαριάζουμι (ρ.) = αισθάνομαι άσχημα, βογκώ προσποιούμενος τον άρρωστο.

βαρισιώτα (η) = παιδικό ομαδικό παιγνίδι.

βάρντα (η) = έγνοια, φασαρία, σκοτούρα.

βάρτου-χάλαστου = πάνω-κάτω στα γρήγορα να βρούμε μια λύση για το πρόβλημα.

βαρώ (ρ.) = κτυπώ. || *βαρούν τ' άργανα* = κτυπούν (παί-ζουν) τα μουσικά όργανα. || *βάρισιν ου ήλιους* = ανέτειλε ο ήλιος ||.

βαρώ (ρ) = υποψιάζομαι, καταλογίζω ευθύνες κάπου.

βασίζουμι (ρ) = εμπιστεύομαι.

βασκαίνου (ρ.) = ματιάζω. [(Π.Εν.) *βασκαίνουμι*].

βασκαντούρα (η) = φυλαχτό.

βασλόπλου (το) = βασιλόπουλο.

βατσεύου (ρ.) = επιβαίνω (για ζώα).

βατσονιά (η) = βατομουριά, βατσινιά.

βατσνόμα (τα) = βατόμουρα.

βαφτσίζου (ρ.) = βαπτίζω.

βγάνου (ρ.) = βγάζω, αποσύρω.

βζάνου (ρ.) = θηλάζω.

βζι (το) = μαστός, βυζί.

βίγλα (η) = σκοπιά, παρατηρητήριο

βιγλίζου (ρ.) = παρατηρώ, παρακολουθώ, παραφυλάγω. [(Παρατ) *βίγλζα*, (Αορ) *βίγλτσα* (Υπερσ) *είχα βιγλίω*].

βιζαβί (επιρ) = αντικρυστά.

βιζινές (ο) = ζυγαριά. || *δε θα τα βάλουμι κι στου βιζινέ* = δεν χρειάζεται να λεπτολογίσουμε τα πράγματα, δε θα τα ζυγήσοιμε, δε θα τα πάρουμε στα σοβαρά. ||

βίζιτα (η) = επίσκεψη.

βιλέντσα (η) = φλοκάτη.

βιντω (το) = γερανός.

βιο (το) = περιουσία.

βίρα (επιρ) = ανυπολόγιστα, σπάταλα, τάση για ισοπέδωμα των πάντων.

βιρανιά (η) = έρημο σπίτι. || *δεν πατάει καένας σ βιρανιά τ, τουν ξερν τσι ουρσουήζ είνι*. = δεν πηγαίνει κανένας στο σπίτι του, επειδή τον ξέρουν τι γρουσουζης είναι ||.

βιράνκου (επιθ) = έρημο, ερείπιο.

βιρβιρίζου (ρ.) = πονάω πολύ, αισθάνομαι δυνατό τσούξιμο.

βιρβιρίτσα (η) = ο σκίουρος.

βιρβιρίτσα (η) = γυναίκα σβέλτη, εργατική, αεικίνητη.

βιργί (το) = μακρύ λεπτό ξύλο για το τίναγμα του καρπού από τα δένδρα.

βιρεύκου (επιθ) = πλαγιαστό, λοξό, κάτι που δεν εφαρμόζει καλά.

βιρισέ (επιρ) = με πίστωση, χωρίς χρήματα.

βιτούλα (η) = μικρή γίδα.

βλαστάρ (το) = μικρός βλαστός φυτού.

βλάχκου (επιθ) = βλάχικος.

βλάχου (ο) = κτηνοτρόφος.

βλάχου (ο) = περίπωμα ανθρώπου. || *μάνιψι βλάχουν* ||.

βλιάζου (ρ.) = βελάζω.

βλισιδ (το) = κρυμμένος θησαυρός.

βνίσιους (επιθ) = του βουνού, αρεσίβιος. || *βνίσιου τσιάι* ||.

βνο (το) = βουνό.
βντζιαν (το) = παραφιάδα, βλαστάρι.
βόλια (τα) = μικρές μπαλίτσες απο βαμβάκι ή κάναβη που μπαίνουν στην τρύπα και φρακάρουν την κάνουλα.
βουβαίνουμι (ρ.) = γίνομαι βουβός, δεν ανοίγω το στόμα μου να μιλήσω. [(Αορ) *βουβάθκα*].
βουζιλάνθ (η) = λουλούδι της βουζιλιάς, που το βάζουμε στο πετιμέζι για άρωμα.
βουζιλιά (η) = το φυτό κουφοξυλιά.
βουιδνός (επιθ) = βοδινός.
βουινιά (η) = κοπριά ζώων.
βούλα (η) = α) σημάδι, β) σφραγίδα, γ) λακκάκι στο δέρμα.
βουλή (η) = σκοπός, επιθυμία, σκέψη. || *έβαλιν τσ βουλή τ να μη δλεψ* = έβαλε σκοπό να μη δουλέψει ||.
βουλουκέρ (το) = ισπανικό κερί.
βούλουμι (ρ.) = θέλω, έχω σκοπό.
βούλτα (τα) = σκουπίδια.
βουρβούζ (το) = νέος άπειρος, χωρίς ώριμη σκέψη.
βουρ-βουρ = βιαστικά και επιπόλαια.
βουρίζου (ρ.) = έρχομαι σε οργασμό. (για χοίρους).
βουρλίζουμι (ρ.) = ζαλίζομαι, πελαγώνω, προσπαθώ να τακτοποιήσω κάτι, αλλά χωρίς αποτέλεσμα.
βουρλός (επιθ) = ζαλισμένος.
βούρσμα (το) = δυνατός άνεμος, ανεμοθύελλα.
βούρσμα (το) = οργασμός.
βουτάν (το) = βότανο, φαρμακευτικό φυτό.
βραγκαλνώ (ρ) = κουδουνώ κέρματα, πληρώνω, [(Αορ) *βραγκάλτσα*.]
βραδ (το) = βράδυ.
βραδά (η) = βραδιά.
βρακουζούνα (η) = ζώνη υφαντή κεντημένη που κρατά το βρακί.
βρακουθλιά (η) = ειδικός κόμπος της βρακουζούνας.
βρομ (η) = το φυτό βρόμη.
βρουκόλακας (ο) = βρυκόλακας.
βρόχνου (επιθ) = βρόχινο, νερό της βροχής.
βρώμας (ο) = βρωμιάρης, ανήθικος.

βρώμκου (επιθ) = βρώμικος, λερωμένος, βρωμιάρης.
βρώμου (η) = βρωμιάρα, ανήθικη.
βτζιαν (το) = νέος βλαστός, φιντάνι.
βυζαχτάρ (το) = το μικρό παιδί που θηλάζει.
βχω (ρ.) = βήχω.

Γαλιό (το) = γαλοπούλα.
γαλιό (το) = άτομο χωρίς προσόντα.
γαλουβύζ (το) = το θήλαστρο, το μπιμπερό.
γαμουγόντς (ο) = διάβολος.
γανιάζου (ρ.) = ξηραίνεται το στόμα μου.
γαργαλνώ (ρ.) = πλένω κάτι πολύ καλά. ||*τα γαργάλτσα*||.
γαργάλτζμα (το) = το πολύ καλό πλύσιμο.
γάρους (ο) = αλμύρα για τουρσί ή για τυρί.
γαρδουλνώ (ρ) = ανασκαλίζω, σκαλίζω κάτι με το δάκτυλο, ξύνω κάποια πληγή.
γάστρα (η) = στρογγυλό, με σφαιρική επιφάνεια, σκεύος από χοντρή λαμαρίνα για το ψήσιμο φαγητού ή πίτας.
γάστρα (η) = δωρεάν φαγοπότι. || *τόστρουσιν γάστρα* = κάθησε στο σπίτι, τρώει και πίνει δωρεάν ||.
γαστρώνου (ρ.) = τρώω καλά, μένω κάπου αρκετόν καιρό σαν φιλοξενούμενος.
γδι (το) = γουδί ξύλινο.
γιαρέντης (ο) = εραστής, λεβέντης.
γιαρμάς (ο) = χονδροαλεσμένη ζωοτροφή από καλαμπόκι και ρόβι.
γκαβάδ (το) = τυφλό.
γκαβαίνου (ρ.) = τυφλώνω.
γκαβαμάρα (η) = τύφλα, στραβωμάρα.
γκαβανούζα (η) = μεγάλο σφαιρικό κουδούνι που βά-ζουμε στο λαιμό των κριαριών, κουδούνα.
γκαβώνου (ρ.) = τυφλώνω, κλείνω τα μάτια να μη βλέπω.
γκαγκζιά (η) = είδος αγκαθωτού θάμνου.
γκαζ (το) = πετρέλαιο.

γκαζιρό (το) = δοχείο για πετρέλαιο.
γκαζόλαμπα (η) = τενεκεδένιο λιχνάρι πετρελαίου με στρογγυλό φιλί χωρίς γυαλί.
γκαζουτσέφτσιρου (το) = σημειωματάριο.
γκαϊλές (ο) = φροντίδα, στενοχώρια.
γκάιντα (η) = μουσικό λαϊκό όργανο.
γκαλιούρς (ο) = ο ήλιος. || *βγήκιν ου γκαλιούρς* = βγήκε ο ήλιος ||.
γκαλτζιρίμ (το) = λιθόστρωτο.
γκαλτσι (το) = γατάκι.
γκαλτσι (το) = το πολύ αδύνατο παιδί.
γκαμπλιώνου (ρ.) = μισοκλείνω τα μάτια από νύστα ή από δυνατό φως.
γκανταλνώ (ρ.) = γαργαλώ. [(Π.Εν.) *γκανταλνιούμι*].
γκααραβέλ (το) = πολύ μελαχρινός, αραπάκι, μαύρος.
γκααραγκάτσ (το) = το δένδρο φτελιά.
γκαργκάλια (τα) = δυνατά γέλια.
γκαργκαλιούμι (ρ.) = γελώ δυνατά, ξεκαρδίζομαι στα γέλια.
γκαργκάλας (επιθ) = αυτός που γελά πολύ χωρίς σοβαρή αιτία. (*η γκαργκάλου*).
γκασιανίτσα (η) = κάμπια,
γκαφλί (το) = η βάλανος του πέους.
γκαχαλιώνα (η) = η χελώνα.
γκβαρ (το) = κουβάρι. || *μαζώθκιν γκβαρ* ||.
γκβας (ο) = κουβάς.
γκδούν (το) = κουδούνι.
γκεμ (το) = χαλινάρι.
γκζνταν (το) = φυλακή, δικαστήριο.
γκζνταρ (το) = κάποιο πράγμα τεντωμένο, όρθιο.
γκζότσ (το) = προσάναμα, προθέρμανση, ξεκίνημα. || *πήρα γκζότσ* = πήρα φόρα, ξεκίνησα ||.
γκιβέτσ (το) = πήλινο ταψί.
γκιβέτσ (το) = φαγητό ψητό στο φούρνο.
γκιζάπ (το) = τσιγκόσπιρτο, βιτριόλι.
γκιζέρ (το) = βόλτα, περίπατος, εκδρομή.
γκιζιρώ (ρ.) = τριγυρίζω άσκοπα, κάνω βόλτα.
γκιζλιμές (ο) = τρόπος που ανοίγεται το φύλλο της πίτας.

γκιόσα (η) = κασίκα γέρινη.
γκιόσα (η) = αυταρχική γυναίκα.
γκιούλτσουι (το) = ροδόσταμο, τριανταφυλλόνερο.
γκιούμ (το) = χαλκινό δοχείο νερού.
γκιουρντάν (το) = περιδέραιο, κόσμημα λαιμού.
γκιρίζ (το) = υπόνομος.
γκιρμέ = συνέχεια, συχνά. || *ένα γκιρμέ χαλεύς παράδης* = συνέχεια ζητάς χρήματα ||.
γκισέμ (το) = ο τράγος που μπαίνει μπροστά και οδηγεί το κοπάδι, ο αρχηγός.
γκιτζέρ (το) = βάσανο, στενοχώρια, πολύχρονη αρρώστια.
γκιτζιριασμένους (μετχ) = εξασθενημένος, ταλαιπωρος.
γκλάβα (η) = κεφάλι.
γκλαβανή (η) = καταπακτή, πόρτα στο δάπεδο.
γκλιάγκουρας (ο) = αδύνατο, ισχνό άτομο.
γκλιανός (ο) = το ψάρι γουλιανός.
γκλιάνια (η) = πράσινη γλυστερή ουσία που γίνεται σε στάσιμα νερά, βρώμικη λιπαρή ουσία σε νεροχύτες.
γκλίνα (η) = κοιλιά, το λίκπος της κοιλιάς.
γκλιούμι (ρ.) = κυλιέμαι. [(Αορ) *γκλίσκα*].
γκλίστρα (η) = τσουλίθρα.
γκλιστρώ (ρ.) = γλιστρώ. [(Αορ) *γκλίστρα*].
γκλίτσα (η) = γλίτσα, γλιστερή ουσία.
γκλιτσιαβιάζου (ρ.) = κάνω κάτι γλιστερό, αηδιστικό.
γκλω (ρ.) = κυλώ. [(Παρατ) *γκλούσα*, (Αορ) *γκύλτσα*].
γκόλιαβους (επιθ) = γυμνός. (*η γκόλιαβ, του γκόλιαβου*).
γκόρτσου (το) = αχλάδι.
γκούβα (η) = λάκκος, λακκούβα, κοίλωμα.
γκουβανιά (η) = σωρός από κόπρανα.
γκούβραβους (επιθ) = αμίλητος, σκυθρωπός.
γκουβρίζου (ρ.) = είμαι ολιγόλογος, κατσούφης, σκυθρωπός. [(Παρατ) *γκούβρζα*, (Αορ) *γκούβρσα*].
γκουγκούλ (το) = ξεραμένο περίπωμα.
γκουγκούλ (το) = λίγη ποσότητα, πολύ μικρό πράγμα.
γκουγκουλεύου (ρ.) = παραχαϊδεύω, περιποιούμαι κάποιον υπερβολικά. [(Μτχ) *γκουγκουλημένους*].
γκουγκούτσα (η) = μικρό στρογγυλό ψωμί.

γκουγκούτσα (η) = παχουλή στρογγυλοπρόσωπη κοπέλα.
γκουκ-μουκ = μασημένα λόγια, μισόλογα, ένοχη σιωπή.
γκουλιαμπίζουμι (ρ.) = παίζω με τα νερά.
γκουλιαρκό (το) = Γερασιώτης, κάτοικος Γεράνειας.
γκουλιόκουλος (επιθ) = ξεβράκωτος.
γκούλιους (ο) = η καρδιά από το λάχανο.
γκουλουμαρά (η) = σωρός από πέτρες.
γκουλουσιανιά (η) = ξεγύμνωμα, μισόγυμνος.
γκουμπές (ο) = τρούλος, σφαιρική στέγη.
γκουμπέτσα (το) = προσπάθεια, δύναμη. || *άτσι, ένα γκουμπέτσα*
ακόμα κι μπίτσαμι = ελάτε, μια προσπάθεια ακόμα και τελειώ-
σαμε.||
γκουμπζιαλνώ (ρ.) = γαργαλώ.
γκουμπιλίθκουσ (επιθ) = τρουλωτός, εκείνος που έχει
σχήμα τρούλου.
γκουργκόλα (η) = μεγάλο βότσαλο, σφαιρική πέτρα.
γκουργκούλ (το) = μικρό βότσαλο.
γκουργκουλιάτου (επιθ) = σφαιρική φιάλη, καράφα. || *τσ έσ-*
τσειλα κρασί μι τσ γκουργκουλιάτου τσ μπότσα = της έσειλα
κρασί με τη σφαιρική μπουκάλα, καράφα ||
γκουργκουλουτός (επιθ) = σφαιρικός.
γκουρλίτσα (η) = δυνατός βήχας.
γκουρμπέτς (ο) = πολύ μελαχρινός, γύφτος.
γκουρμπέτσα (η) = γύφτισσα.
γκούρτα-μούρτα = λέγεται στην περίπτωση ασταμάτητης
γκρίνιας.
γκουρτσιά (η) = αχλαδιά.
γκουρτσαλιάνους (ο) = λάρυγγας, λαιμός πουλιού.
γκουσγκουτσέβου (ρ) = ψάχνω να βρω κάποιο αντικείμενο,
ψαχουλεύω, καθυστερώ να τελειώσω κάτι.
γκούσια (η) = πρόλοβος πτηνών.
γκουσιουκέφαλος (επιθ) = αυτός που δεν φοράει καπέλο.
γκουστσιαρίτσα (η) = σαύρα.
γκουτζιάμ (επιρ) = τόσο μεγάλο. || *αυτός ίγκιν γκου-τζιάμ άντρας*
= αυτός έγινε τόσο μεγάλος, σαν άνδρας ||.
γκουτσιούμ (το) = γουρουνάκι.
γκραμπάτσια (τα) = ορνιθοσκαλίσματα, μουντζούρες.

γκραμπατσώνου (ρ.) = γρατσουνίζω, αρπάζω με τα νύχια,
μουντζουρώνω.
γκραμπατσώνουμι (ρ.) = σκαρφαλώνω, αναρριχίεμαι.
γκρας (ο) = είδος όπλου.
γκρατσανίζου (ρ.) = γρατσουνίζω, ξύνω. [(Αορ) *γκρατσανίτσα*]
γκρέμουρας (ο) = γκρεμός.
γκρέμουρας (ο) = πολύ ψηλός άνθρωπος.
γκριμίζου (ρ.) = ρίχνω κάτω, κατεδαφίζω.
γκριμότσιαβους (επιθ) = ζημιάρης, αυτός που ψάχνει στα
κρυφά.
γκριμπάτσα (το) = μαστίγιο.
γκριμπιάζου (ρ.) = καμπουριάζω.
γκριμπός (επιθ) = καμπούρης.
γκριντζέλ (το) = πολύ γέρος ή γριά.
γκριτσανίζου (ρ.) = (βλ. λ. γκρατσανίζου).
γκριτσαλιάνους (ο) = (βλ. λ. γκουρτσαλιάνους).
γκριώνου (ρ.) = πνίγω σφίγγοντας το λαιμό.
γκρούντα (η) = μπάλα από χιόνι, σβώλος.
γκρουνταβιάζου (ρ.) = κάνω κάτι όλο σβώλους. || *γκρου-*
ντάβιασιν ου τραχανάς || *γκρουντάβιασιν του ξνο του ζμι* ||.
γκρόχαλου (το) = φλέμα, απόχρεμα.
γκυλαντένις (επιρ) = δε βαριέσαι, ο καιρός να περνάει.
γκύλιαντρους (ο) = καρούλι.
γκυλνώ (ρ.) = κυλώ, κατακυλώ κάτι. [(Παρατ) *γκυλνούσα*, (Α-
ορ) *γκύλτσα*]
γλας (ο) = η σωλήνα μέσα από την οποία περνούν οι ατμοί
κατά την απόσταξη, υδροποιούνται και γίνονται ρακή.
γλέπου (ρ.) = βλέπω, κοιτάζω. [(Παρατ) *ίγλιπα*].
γνέθου (ρ.) = κάνω το μαλλί ή το βαμβάκι κλωστή.
γνια (η) = σημάδι από πρόχειρο ασβέστωμα.
γνουμκός (επιθ) = γνωστικός. (*η γνουμκή, το γνουμκό*).
γνουστακός (επιθ) = γνωστικός. (*η γνουστακή*)
γόντα (το) = γόνατο.
γουγλίζου (ρ) = η πρώτη προσπάθεια του μωρού να μιλήσει.
γουδουχέρ (το) = ο κόπανος του γουδιού.
γουμάρ (το) = γαΐδαρος.

γουμαρνός (επιθ) = γαιίδουρινός. || *γουμαρνός πρόσουπους, χαριτουμέν ζουή* = άνθρωπος με γαιίδουρινό πρόσωπο (αφιλότιμος), περνάει χαριτωμένη ζωή ||.

γουμαρουγκυλτσιά (η) = μικρό σε έκταση έδαφος, όσο που φτάνει να κυληστεί ένας γαίδαρος. || *μόδουκιν μια γουμαρουγκυλτσιά χουράφ* = μου έδωσε ένα μικρό χωράφι ||.

γουμαρουπάζαρου (το) =τόπος που γίνεται αγοραπωλησία ζώων, αλλά και η αποκάλυψη ενός μυστικού ή μιας κρυφής πράξης. || *μέβγαλιν στου γουμαρουπά-ζαρου* = με έκανε ρεζίλι, είπε σ' όλους τι κάνω ή τι λέω ||.

γούργουλας (ο) = σωλήνας βρύσης χωρίς κάνουλα.

γουνίσσιους (επιθ) = χοιρινός, από γουρούνι.

γουρούυ (το) = χοίρος.

γόφους (ο) = γοφός. || *θέλου να σι κλάψου, αλλά μι πουνάει ου γόφους* (σιαπιστινή φράση που δείχνει αβάσιμη δικαιολογία).||

γρα (η) = γριά.

γραβανί (το) = βαθύ κόκκινο χρώμα, γκρενά.

γραβανός (επιθ) = πολύχρωμος, ριγωτός.

γραμματσικός (ο) = γραμματικός, δημόσιος υπάλληλος.

γλάφτσηρας (ο) = ξύλινη σφραγίδα που αφίνει ανάγλυφο αποτύπωμα στο ζυμάρι.

γραφτσήρ (το) = (βλ. λ. γλάφτσηρας).

γρεκ (το) = κατάλυμα. || *ξασσιριά στου γρεκ* = δεν υπάρχει κανένας ||.

γρίβας (ο) = γκρίζο άλογο.

Γρίβας τ Μπαλαμπάυ = όνομα του βουνού Βέλια.

γριντζιά (η) = ξύλινο χονδρό δοκάρι.

γριντζούλ (το) = μικρό τσαμπί από σταφύλι.

γυρουβουλιά (η) = επιτόπια στροφή, φιγούρα χορού.

Δαγκουσιά (η) = μπουκιά, δαγκωματιά, λίγο ψωμί. || *στα ιράματα μ θα μ δωσον μια δαγκουσιά ψουμί* = στα γεράματά μου θα μου δώσουν μια μπουκιά ψωμί ||.

δακρ (το) = δάκρυ.

δακρούζου (ρ.) = δακρύζω. [(Παρατ) *δάκρζα*, (Αορ) *δάκρσα*].

δαμάλ (το) = δαμάλι.

δαμάλα (η) = θηλυκό μοσχάρι.

δαμάσκνου (το) = δαμάσκηνο.

δανκός (επιθ) = δανεικός.

δαυλί (το) = δαδί δαυλός, αναμμένο ξύλο.

δαχλιά (η) = δακτυλιά, αποτύπωμα δακτύλου. || *μας έ-δουκιν νιρό σ' ένα πουτσήρ ιουμάτου δαχλιές* = μας προσφερε νερό σε ένα ποτήρι άπλυτο γεμάτο δακτυλιές ||.

δαχλίδ (το) = δακτυλίδι.

δαχλήθρα (η) = δακτυλήθρα.

δάχλου (το) = δάκτυλο.

δειλνό (το) = δειλινό, απόγευμα.

δειλνώ (ρ.) = τρώγω απογευματινό. [(Αορ) *δείλντσα*].

δέξια (επιρ) = δεξιά. || *ου Θος να τα φερ δέξια* ||.

δέξιμο (το) = υποδοχή προσώπου. || *καλά δέξιματα* ||.

δεσ (η) = το σημείο που ενώνονται δύο ρέματα νερού.

δέουντα (τα) = τα πρεπούμενα, χαιρετίσματα. || *τα δέουντα στου σπιτ* = χαιρετίσματα στην οικογένεια ||.

διάβα (το) = πέρασμα, κεντρικό μέρος.

διαβάτς (ο) = περαστικός.

διαβάτς (ο) = ξαφνικός πόνος που περνά γρήγορα.

διακουιάρς (ο) = ζητιάνος.

διαλαζ (ρ.) = αστράφτει, ρίχνει αστραπές.

διαλαλώ (ρ.) = διαδίδω ειδήσεις.

διάλουξους (επιθ) = αλλοίθωρος. (*η διάλουξ*)

διαουλιά (η) = πονηριά, πονηρή πράξη. || *όλου ια διαουλιές είσι* ||.

διάουλους (ο) = διάβολος.

διάργυρους (ο) = υδράργυρος.

διαταγμένα (μετχ) = τα καθιερωμένα, τα συνηθισμένα. || *φέρι τα διαταγμένα* = φέρε τα καθιερωμένα, κέρασέ μας τα συνηθισμένα ||.

διάτανους (ο) = δαίμονας, διάβολος.

διάφουρους (ο) = ωφέλεια, κέρδος, συμφέρον. || *εχ απ' αυτό διάφουρουν* = έχει κέρδος απ' αυτό ||.

διβουλνώ (ρ.) = δευτερίζω, σκάβω το χωράφι για δεύτερη φορά.

διδάρκους (επιθ) = δίδυμος. (*τα διδάρκα*).

δικ (η) = δίκη.

δικανίκ (το) = δεκανίκι, πατερίτσα.
δικάρα (η) = μεταλλικό κέρμα μικρής αξίας, δεκάλεπτο.
δικαρά (αριθμ) = δεκαριά. || *καμιά δικαρά* ||.
δικάρκου (επιθ) = δοχείο που χωράει δέκα οκάδες.
δικάρκου (το) = δεκάδραχμο.
δίκουκου (το) = δίκωχο, καπέλο στρατιώτη.
δικράν (το) = γεωργικό εργαλείο.
δίκρουκου (το) = αβγό με δύο κρόκους.
δίμτου (το) = είδος υφαντού, δίκλωνη κλωστή.
διξιά (επιρ) = (βλ. λ. δέξια).
διουρία (η) = προθεσμία.
διπλάρουμα (το) = πλεύρισμα.
διπλαρώνου (ρ.) = πλευρίζω, παίρνω με το μέρος μου.
διρμάτ (το) = ασκός, δερμάτι, τουλούμι. || *διρματσίσιου τυρι* ||.
διρμόν (το) = είδος κόσκινου.
διρμουνίζου (ρ.) = κοσκινίζω το σιτάρι μετά το αλώνισμα.
διρπάν (το) = δρεπάνι.
δισάκ (το) = δισάκκι, διπλός σάκκος υφασμένος με γιδίσιο μαλλί.
δισπότης (ο) = δεσπότης, μητροπολίτης.
δίχτ (το) = δίχτυ.
δλεια (η) = δουλειά, εργασία.
δλεύου (ρ.) = εργάζομαι.
δόγα (η) = ένα από τα κυρτά σανίδια του βαρελιού.
δουδικάημιρου (το) = καλικάντζαρος.
δουδικάημιρου (το) = το χρονικό διάστημα των εορτών των Χριστουγέννων.
δούλα (η) = υπηρέτρια.
δουντάγρα (η) = το δόντι τραπεζίτης.
δουξάρ (το) = ουράνιο τόξο, η ίριδα. το τόξο.
δουρίζου (ρ.) = κάνω δωρεά, δωρίζω.
δουρνούκόκαλου (το) = κουκούτσι ροδακίνου.
δουρνών (ρ.) = (βλ. λ. δουρίζου).
δουρόκνου (το) = ροδάκινο.
δουρουκνιά (η) = ροδακινιά.
δουρουκνίζου (ρ.) = πικρίζω ελαφρά.
δουρώ (ρ) = αντέχω, κρατώ, διαρκώ.

δοχ (το) = κεντρικό μέρος, οδικός κόμβος, πέρασμα.
δρακουντζιά (η) = ειδικό φυτό με το οποίο γίνεται δυναμωτικό φάρμακο.
δυνασσεύου (ρ.) = βάζω δύναμη, προσπαθώ με δύναμη.
δυνάσσημα (το) = προσπάθεια αλλά και αντίσταση.
δυόσμου (ο) = αρωματικό φυτό, δυόσμος.
δύνουμι (ρ) = δύναμαι, μπορώ.

---= Ε =---

Ειδεμή (επιρ) = αλλιώς, διαφορετικά. || *να τσ πεις να υρίσ ουπίσ, ειδεμή να μη ξαναπατήσ ιδώ, ιασιί θα βρει μ πόρτα ντβαρ = να της πεις να γυρίσει πίσω, αλλιώς να μη ξαναπατήσει εδώ, διότι θα βρεί κλειστή την πόρτα* ||.
είμι (ρ.) = είμαι εγώ.
έμπυος (ο) = πύον.
είνουρου (το) = (βλ. λ. ίνουρου)
είντα (ρ.+αντων) = είναι αυτά.
είντζιν (ρ.+αντων) = είναι αυτή.
είντζις (ρ.+αντων) = είναι αυτές.
είντου (ρ.+αντων) = είναι αυτό.
είντους (ρ.+αντων) = είναι αυτός.
είτα δεν = (βλ. λ. ειδεμή)
ειτόντσα (η) = γειτόνισσα.
είτουνας (ο) = γείτονας.
έκα (ρ.) = στάσου, περίμενε, μη βιάζεσαι.
εμ (συνδ) = και ||*εμ μαλλάτα, εμ γαλάτα, εμ τ` αρνί θηλκό* = (τα θέλεις όλα) και να βγάξει πολύ μαλλί (η προβατίνα) και να δίνει αρκετό γάλα και να γεννά θηλικό αρνί. ||
εμ (μορ) = (δείχνει κατ' ανάγκη συγκατάβαση) || *εμ ετσ που 'ρθαν τα πράγματα . . .* = αφού έτσι διαμορφώθηκε η κατάσταση . . . ||
έμου (ουσ+αντων) = γιε μου.
ένια (τα) = γένια.
έννοια (η) = φροντίδα, έγνοια.
ένουμι (ρ.) = γίνομαι. [(Αορ) *ίγκα*, (Μελ) *θα ιένου*, (Υπερσ) *είχα εγ*].

εξάπαντος (επιρ) = οπωσδήποτε, δίχως άλλο.
εξόν (επιρ) = εκτός.
επιταυτού (επιρ) = επίτηδες, γιαυτό το λόγο.
έτσημος (επιθ) = έτοιμος.
έχου (ρ.) = έχω. (βλ. κλίση του βοηθητικού ρημ. έχου)

--= Z =--

Ζαβά (επιρ) = στραβά, ανάποδα, δύσκολα.
ζαβλιά (η) = ζαβολιά, απάτη.
ζαβλιάρης (επιθ) = ζαβολιάρης. (η ζαβλιάρου).
ζαβός (επιθ) = στραβός, ανάποδος.
ζαβράκ (το) = επίπληξη, τιμωρία.
ζαγάρ (το) = κυνηγόσκυλο.
ζαίφκος (επιθ) = αδύνατος. (η ζαίφκ).
ζάκατα (τα) = πολλά πράγματα, έπιπλα και διάφορα αντικείμενα τις πιο πολλές φορές άχρηστα. ||*δε μπουρώ να ξιδιολιχτώ απ' τα ζάκατα* = με εμποδίζουν τα διάφορα πράγματα που είναι γύρω μου.||
ζακατζμένους (μετχ) = κρυμμένος, χαμένος.
ζακατσίζου (ρ.) = κρύβω κάτι, χάνω κάτι.
ζακόν (το) = έθιμο. || *κάθι χώρα κι ζακόν, κάθι μαχα-λάς κι τάξ* = κάθε τόπος και κάθε χώρα έχει τα έθιμά της ||.
ζαλίζου (ρ.) = ζαλίζω. [(Ε.Παρατ) *ζάλτζα*, (Ε.Αορ) *ζάλτσα*, (Π.Αορ) *ζαλίγκα*, (Μετ) *ζαλτζμένους*].
ζαλίκ (το) = ό,τι φορτώνεται στην πλάτη, δεμάτι ξύλα ή χόρτα.
ζαλικώνουμι (ρ.) = φορτώνομαι κάτι στην πλάτη. [(Αορ) *ζαλικώθκα*]
ζαμάν (το) = μεγάλο χρονικό διάστημα. || *χρόνια κι ζα-μάνια είχα να σι ιδώ* ||.
ζαμπάκ (το) = το λουλουδι άστρος κρίνος.
ζαμπακώνου (ρ.) = καταφέρνω κάποια, γίνομαι επιβή-τορας. || *νι ζαμπάκουσιν* ||.
ζαμπλάκουμα (το) = αποχαύνωση, αποβλάκωμα.
ζαμπλακουμένους (μετχ) = αποβλακωμένος.
ζαμπόγα (η) = υλική βοήθεια, κέρδος από αμφίβολη πηγή.

ζαμπούνκου (επιθ) = κοντός, ζαρωμένος, αδύνατος.
ζανάτς (το) = επάγγελμα.
ζανταλιά (η) = σκανταλιά, αταξία.
ζανταλιάρης (επιθ) = άτακτος, σκανταλιάρης.
ζαντούχας (επιθ) = μαραζωμένος, ασθενικός, κρουουλιάρης.
ζαπ (το) = επιβολή, νίκη. || *δε μπουρώ να τουν κάμου ζαπ* = δεν μπορώ να του επιβληθώ, να τον νικήσω ||.
ζαπέου (ρ.) = κοιμούμαι.
ζαπώνου (ρ.) = παίρνω παράνομα κάτι. [(Αορ) *ζάπουσα*]
ζαρ (το) = ζάρι.
ζαράλ (το) = ζημιά, ελάττωμα.
ζαραλίθκος (επιθ) = ελαττωματικός.
ζαραλίσιος (επιθ) = (βλ. λ. ζαραλίθκος).
ζαρζαβάτς (το) = λαχανικό, κηπευτικό.
ζαρζαβούλτς (ο) = πειραχτήρι, διαβολάκι.
ζαρίζου (ρ.) = δε βλέπω καθαρά.
ζαρκάδ (το) = ζαρκάδι.
ζαρώνου (ρ.) = χουζουρεύω στο κρεβάτι, τυλίγομαι με κουβέρτα να ζεσταθώ, λαγοκοιμούμαι.
ζαχυρές (ο) = εφόδιο, απόθεμα ζωτροφής.
ζβινιάζου (ρ.) = πίνω κρασί.
ζγι (το) = ζυγαριά.
ζγκούλα (η) = γωνία, κρυφό μέρος.
ζγκράμπια (η) = σαρανταποδαρούσα.
ζγκράνα (η) = χτένα.
ζγκρανίζου (ρ.) = γρατσουνίζω.
ζγκρουβάλα (η) = σβώλος, σφαιρική μάζα.
ζγκρουβαλιάζου (ρ.) = (βλ. λ. γγκρουνταβιάζου).
ζγώνου (ρ.) = πλησιάζω.
ζέβλα (η) = μέρος του ζυγού για τη ζέψη των ζώων.
ζέναγας (ο) = τουρκικός τίτλος.
ζέρβους (επιθ) = αριστερόχειρας.
ζητλαρίκ (το) = επαιτία, ζητιανιά.
ζητλάρου (η) = ζητιάνο.
ζήτλαρς (ο) = ζητιάνος.
ζιαβαρίζου (ρ.) = μισοψήνω, μισοβράζω.
ζιαβαρζμένους (μετχ) = μισοψημμένος.

ζιάζου (ρ.) = ζυγίζω.
ζιάζου (ρ.) = ζυγιάζω, ισορροπώ.
ζιάζου (ρ) = πετυχαίνω το στόχο. || *τον ζύιασα μι μ πέτρα στου κιφάλ κι τον μούρσιουσα* = τον πέτυχα με τηνπέτρα στο κεφάλι και τον γέμισα αίματα ||.
ζιάμπα (η) = βάτραχος
ζιαμπόχιλο (το) = είδος μικρού χελιού.
ζιαρ (η) = αναμμένα κάρβουνα, θράκα.
ζιαφέτσ (το) = φαγοπότι.
ζιβζέκ (το) = νεαρός, άπειρος, αυτός που η γνώμη του δεν έχει βάρος.
ζίγρα (η) = συμπλεγμα θάμνων.
ζιουβγάρ (το) = ζευγάρι.
ζιούλα (η) = πολύ ώριμο αχλάδι.
ζιουμασίζου (ρ.) = ζεματίζω. [(Ε.Παρατ) *ζιουμάτσα*, (Π.Αορ)*ζιουμασίσκα*, (Π.Υπερσ) *είχα ζιουματσασεί*,]
ζιουμπίλ (το) = ζεμπίλι, δικτυωτό σακούλι., δίχτυ.
ζιούπινα (η) = πτίτα. (ζιούπινα λέγεται από τους οικοδόμους, τους κουδαρέους, ανήκει σε άλλο γλωσσικό ιδίωμα, "τα κουδαρίσκα").
ζιουρδώνου (ρ.) = χτυπώ και τραυματίζω κάποιον.
ζιούσκα (η) = καρούμπαλο, τοπικό πρήξιμο μετά από χτύπημα. || *χτύψα του κιφάλ μ σ γριντζιά κι ίγκιν ζιούσκα* = χτύπησα το κεφάλι μου στο δοκάρι και έγινε καρούμπαλο ||.
ζιρβά (επιρ) = προς το αριστερό μέρος.
ζιφκλής (ο) = ζευγάς, γεωργός.
ζλαπ (το) = ζουλάπι, άγριο ζώο, αγρίμι.
ζλεύου (ρ.) = ζηλεύω.
ζλιάρκου (επιθ) = ζηλιάρικος. (η *ζλιάρκ*, του *ζλιάρκου*).
ζλιάρς (επιθ) = ζηλιάρης. (η *ζλιάρου*).
ζλίγου (ρ.) = πιέζω, ζουλώ, σφίγγω.
ζλίτσα (η) = ποικιλία σιταριού κατάλληλο για τραχανά.
ζμαρ (το) = ζυμάρι.
ζμι (το) = ζουμί. || *ξνο ζμι* ||.
ζμια (η) = ζημιά.
ζμιάρου (η) = ζημιάρα.
ζμιγάδ (το) = αλεύρι ανάμεικτο από σιτάρι με κριθάρι ή καλαμπόκι.

ζμόταβλα (η) = ειδική ποδιά για το ζύμωμα.
ζμουλουχτός (επιθ) = ύπουλος, κρυφός.
ζμπλόβ (το) = λινάτσα, ύφασμα που κάνουν τσουβάλια.
ζμπουρίζου (ρ.) = μιλώ.
ζμώστρα (η) = το μέρος που ζυμώνουμε.
ζναρ (το) = ζωνάρι, στενόμακρο μάλλινο ύφασμα που τυλίγεται στη μέση.
ζναρ (το) = ξύλινο συνάζι οικοδομής.
ζντράφτισ (οι) = είδος δημοτικής μουσικής.
ζντραχάλ (το) = ξέφτι. (τα *ζντραχάλια* = τα ξέφτια).
ζντριβόλ (το) = αγκαθωτός καρπός φυτού, αγκάθι.
ζορ (το) = ζόρι, δυσκολία.
ζούζουλου (το) = κακόσχημος, ενοχλητικό έντομο, φάντασμα, διαβολάκι.
ζουκούμ (το) = το φυτό πικροδάφνη.
ζουλούμ (το) = αταξία, ζημιά.
ζουμπούλ (το) = το λουλούδι υάκινθος.
ζουμπούλ (το) = το βαρίδι της ζυγαριάς ή του κανταριού.
ζουμπουρέκ (το) = ελατήριο ωρολογιού.
ζουντόβουλου (το) = ο γαΐδαρος.
ζουντόβουλου (το) = ο βλάκας.
ζουντόχηρα (η) = η διαζευγμένη.
ζουντόχηρους (ο) = ο διαζευγμένος.
ζουρίζου (ρ.) = πιέζω κάποιον ή κάτι. [(Αορ) *ζόρσα*].
ζουρλαίνου (ρ.) = τρελαίνω. [(Π.Αορ) *ζουρλάθκα*].
ζυγκί (το) = ο αναβολέας στη σέλα του αλόγου.
ζυγκιά (τα) = τα ζύγια, οι κλωστές που κρατούν σε ισορροπία τον χαρταετό.
ζω (ρ.) = ζω, έχω ζωή. (βλ. το ρήμα *ζω*).
ζώνου (ρ.) = βάζω ζώνη, περικυκλώνω.

--= Η =--

Ηλιάζου (ρ.) = απλώνω στον ήλιο κάτι να ξεραθεί.
ηλιασμένου (το) = είδος υφαντού.

ηλιασμένους (μετχ) = εκείνος που ξεράθηκε απλωμένος στον ήλιο. || *ηλιασμένα σταφύλια* ||.
ηλιαστό (το) = ειδικό και μοναδικό σιατισινό κρασί από ηλιασμένα σταφύλια.
ηλιάστρα (η) = ειδικό τελάρο που κρεμούσαν το ραμματισμένο καπνό να στεγνώσει.
ηλιουβότανου (το) = το φυτό ηλιόσπορος, ήλιος.
ήμιρους (επιθ) = εξημερωμένος.
ημπρέτσα (ρ) = βαρέθηκα, δεν αντέχω άλλο.
ήχους (ο) = ήχος, μελωδία, σκοπός τραγουδιού.
ηχώ (η) = (βλ. λ. ήχους).

Θαλασσινός (επιθ) = θαλασσινός.
θάμα (το) = θαύμα.
θαμάζου (ρ.) = θαυμάζω, απορώ. ||...σαν *τούειδιν κόσμους θάμαξιν, κι ου Νιωτς ου μπαχτσιβάνους*|| (στίχος από σιατισινό τραγούδι).
θαμαίνουμι (ρ.) = θαυμάζω, μένω έκθαμβος.
θαραπαύουμι (ρ.) = ευχαριστιέμαι, τρώγω κάτι νόστιμο και χορταστικό, θεραπεύομαι. [(Αορ) *θαραπαύκα*]
θάρουμ (επιρ) = ίσως, μακάρι.
θαρρώ (ρ.) = νομίζω. [(Αορ) *θάρσα*].
θειος (ο) = θεός.
θερμ (η) = πυρετός, θέρμη.
θέρους (ο) = θερισμός.
θεσ (η) = θέση, μέρος.
θηκ (η) = θήκη.
θηλκό (το) = θηλυκό, κορίτσι.
θημουριά (η) = σωρός από διάφορα πράγματα.
θημουριάζου (ρ.) = κάνω θημωνιά, αποθηκεύω.
θιρμός (ο) = το ζέσταμα του νερού για μπουγάδα.
θιουτσικός (επιθ) = άνθρωπος του Θεού, θειικός. || *θι-ουτσικές δλειές, τσι να κάμουμι ιμείς*; = αυτές είναι θεικές αποφάσεις, τι μπορούμε να κάνουμε εμείς; ||.

θιρμασιά (η) = πυρετός, ελονοσία.
θκαρ (το) = θηκάρι, θήκη μαχαιριού.
θκοσμ (αντων) = (βλ. Κτ.Αντωνυμίες)
θλια (η) = θηλιά, βρόγχος, πόντος πλεχτού.
θλυκ (το) = μικρή θηλιά.
θλυκ (το) = κουμπότρυπα.
θλυκώνου (ρ.) = κουμπώνω.
Θος (ο) = Θεός. ||- *Δωμ Θε μ - Σπαράξ να σ δώσου.* = - Δώσε μου Θεέ μου (βοήθησέ με). - Προσπάθησε και θα σου δώσω ||.
θουλός (επιθ) = θαμπός.
θρηνιούμι (ρ.) = κλαίω πολύ. [(Αορ) *θρηνίσκα*].
θρηνίζου (ρ.) = κάνω μεγάλη καταστροφή. [(Αορ) *θρήντσα*] || *σέφκιν του γουμάρ στου μπαχτσέ κι θρήντσιν τα λάπατα* = μπήκε το γαϊδούρι στον κήπο και κατέστρεψε τα λάχανα ||.
θρήνους (ο) = μεγάλη καταστροφή, κλάψιμο, οδυρμός.
θυμιάτζμα (το) = λιβάνισμα, θυμιάτισμα.
θυμιατίζου (ρ.) = λιβανίζω, θυμιατίζω.

Ια (προθ) = για.
ιακ = (βλ. λ. ακ).
ιακή (η) = ειδικό κατάπλασμα σε χτυπημένο ή στραμπουλιγμένο μέρος του σώματος.
ιακτς = άκου, να έρχονται.
Ιανντς (ο) = Ιωάννης, Γιάννης.
ιάνου (ρ.) = γίνομαι καλά, θεραπεύομαι.
ιαπράκ (το) = ντολμαδάκι με αμπελόφυλλα. (*τα ιαπράκια*).
ιάσβους (ο) = το ζώο ασβός.

ιαταγάν (το) = μεγάλο πλατύ και γυριστό σπαθί.
ιατάκ (το) = φωλιά ζώου, μέρος για ύπνο, κατάλυμα.
ιάτους (αντων) = (βλ. Δεικτ. Αντωνυμίες).
ιατρά (η) = γιατρεία, θεραπεία.
ιατρός (ο) = γιατρός.
ιασί (συνδ) = γιατί.
ιατσαυτό (επιρ) = γιαυτό, έτσι.
ιαχνί (το) = τρόπος μαγειρέματος, γιαχνί.
ιβγίλι (το) = βιολί. ||...αυτός λαλάει του *ιβγίλι* κι *αυτή* *τσηριέτσι* *σου υαλί*. (στίχος από σιατιστινό τραγούδι).
ιβγιλιά (το) = βιολιά, μουσικά όργανα.
ιβριγέτς (ο) = ευεργέτης.
ιβλιάτσ (το) = χαϊδευτικό για ζωηρό παιδί.
ίγκλα (η) = λουρί που κρατά το σαμάρι.
ιγώ (αντων) = εγώ.
ίδα (η) = γίδα. || *είδης* *ίδα* *μι κασίκι*; = είδες γίδα (μαζί) με κασίκι; || (σιατιστινό λογοπαίγνιο).
ιδιάζου (ρ.) = τυλίγω το στημόνι στο αντί του αργαλειού.
ίδιασμα (το) = το τύλιγμα του στημονιού.
ιδιάστρα (η) = το όργανο για το ίδιασμα.
ιδρουτας (ο) = ιδρώτας.
ιδώθι (επιρ) = εδώθε, απ' εδώ, προς τα δω.
ιλάδα (η) = αγελάδα.
ιλαδάρς (ο) = αγελαδάρης, αγελαδοβοσκός.
ιλιάτσ (το) = πρακτικό φάρμακο.
Ιλλάδα (η) = Ελλάδα.
ιλώ (ρ.) = γελώ.
ιλώ (ρ.) = ξεγελώ, εξαπατώ. || *μι έλασιν* = με εξαπάτησε ||.
ιμάν (το) = έλεος, συμπόνια. || *δεν εχ* *ιμάν* ||.
ιμπρέτσ (το) = κούραση, εξάντληση.
ιμπριτσίζου (ρ.) = αποκάνω, εξαντλούμαι, απουδίζω, καταπονούμαι. [(Αορ) = *ιμπρέτσα*].
Ινάρς (ο) = Ιανουάριος.
ινάτσ (το) = πείσμα, ινάτι.
ινατσιάζουμι (ρ.) = θυμώνω. [(Αορ) *ινατσιάσκα*].
ινηήματα (τα) = γεννήματα, σιτηρά.

ιννιούμι (ρ.) = γεννιούμαι. [(Αορ) *ινηήκα*]. || *να μη ιννιούσαν καλύτσιρα* =καλύτερα να μη γεννιώσουν ||.
ιννώ (ρ.) = γεννώ. [(Αορ) *ένσσα*]. || *ιννάει του μυαλό τς* ||.
ινουρεύουμι (ρ.) = ονειρεύομαι.
ινουριάζουμι (ρ.) = ονειρεύομαι.
ίνουρου (το) = όνειρο.
ινταρές (ο) = οικονομία, απόκτηση αποθεμάτων. || *έκαμιν τουν ινταρέ τς* = έκανε την οικονομία της, εξοικονόμησε τα απαραίτητα ||.
ινταρές (ο) = μικρή λάμπα πετρελαίου.
ιξάπαντους (επιρ) = οπωσδήποτε, χωρίς άλλο.
ιξέτασ (η) = εξέταση.
ιόμα (το) = μεσημέρι, γεύμα.
ιόμπιους (ο) = πύον.
ιος (ο) = γιος.
ιουμάτους (επιθ) = γεμάτος.
ιουμίζου (ρ.) = γεμίζω.
ιουμπρίκ (το) = χάλκινο δοχείο για νερό που μαζί με το λιέν αποτελούν τα μέσα για το πρωινό πλύσιμο, λαβομάνο.
ιουμώνου (ρ.) = (βλ. λ. ιουμίζου).
ιουργάν (το) = πάπλωμα.
ιουρντώ (ρ.) = ορμώ, επιτίθεμαι. [(Αορ) *ιούρτσα*].
ιουρτάζου (ρ.) = γιορτάζω.
ιουρτσή (η) = γιορτή.
ιουρτσιάτσκου (επιθ) = γιορτινός. || *τα ιουρτσιάτσκα* = τα γιορτινά ρούχα ||.
ιούφτους (ο) = γύφτος, σιδηρουργός.
ιούφτσα (η) = γύφτισσα.
ιούφτσκου (επιθ) = γύφτικος. (η *ιούφτσκ*, του *ιούφτσκου*).
ιουφύρ (το) = γεφύρι.
ίπιργου (το) = εργαλείο, σκεύος.
ιπιταυτού (επιρ) = επίτηδες, σκόπιμα.
ίπουρου (το) = οπωροφόρο δένδρο.
ιράζου (ρ.) = γεράζω. [(Αορ) *έρασα*].
ιράματα (τα) = γεράματα. || *καλά ιράματα* ||.
Ιράνεια (η) = Γεράνεια.
ιρός (επιθ) = γερός. (η *ιρή*, υο *ιρό*).

ιρουντώ (ρ.) = (βλ. λ. ιουρντώ).
ισιάδ (το) = ίσιο, επίπεδο μέρος. (*τα ισιάδια*).
ισιάδα (η) = ειλικρίνεια. || *θα σ' πω ν ισιάδα* = θα σου πω με κάθε ειλικρίνεια ||.
ίσκιουμα (το) = φάντασμα, στοιχειό. || μι πάτσιν του ίσκιουμα ||.
ισκιώνουμι (ρ.) = ματιάζομαι, δέχομαι την επίδραση κάποιου φαντάσματος. [(Αορ) *ισκιώθηκα*]
ίσκιους (ο) = σκιά.
ίσκα (η) = η ίσκα που ανάβει με τσακμακόπετρα.
ίσμπα (η) = σπηλιά, υπόγεια στοά.
ισνάφ (το) = συντεχνία. (*τα ισνάφια*).
ιστουρημένους (επιθ) = ζωγραφισμένους.
ιστουρώ (ρ.) = διηγούμαι, εξιστορώ.
ιστσιμάρου (ρ) = εκτιμώ κάποιον, έχω κάποιον σε μεγάλη υπόληψη.
ιτζιούκ (το) = χειμωνιάτικο γλύκισμα που γίνεται με καρυδόψυχα περασμένη σε κλωστή και γύρω με παχύ στρώμα μουσταλευριάς.
ιτσ (επιρ) = καθόλου || *ιτσ δε σι θέλου* = καθόλου δε σε θέλω.
ιτσιά (η) = ιτιά.
ίτσια (τα) = μενεξέδες, ία.
ιυναίκα (η) = γυναίκα.
ιφκιούμι (ρ) = εύχομαι, δίνω την ευχή μου σε κάποιον. { (Αορ) *ιφκήθηκα*. } || *πήγαμι κι ιφκήθηκαμι ια ν αρραβώνα*. ||
ιφνός (επιθ) = φθηνός. (*η ιφνή, το ιφνό*).
ιχλής (ο) = πρακτικός ορθοπεδικός γιατρός.
ιχτσές (επιρ) = χθες.
ιχτσιμπάρ (το) = υπόληψη, κύρος.
ιφέ & ιψές (επιρ) = ψες, χθες το βράδυ.

--= K =--

Καβάλα (η) = καβάλα, ιππασία.
καβαλκεύου (ρ.) = καβαλικεύω.
καβαλκούρου (η) = ζωηρό κορίτσι, αγοροκόριτσο.
καβρουμάς (ο) = τηγανιτό φαγητό, κυρίως κρέας.

κάγκανένας (αντων) = (βλ. Αντωνυμίες).
καγκέλ (το) = στροφή του δρόμου. (*τα καγκέλια*).
καδί (το) = κάδος, ξύλινο δοχείο για υγρά.
καένας (αντων) = κανέννας.
κάζα (η) = μία από τις τέσσερες πλευρές του "βασιλιά" (κότσι) με το οποίο παίζουν τα παιδιά. Αυτές οι πλευρές ονομάζονται: *κάζα, ρόμπα, λάκα, τσιούρλα*.
καζάκα (η) = πλεκτό γιλέκο.
καζαντζίζου (ρ.) = πλουτίζω.
καζάντζιου (υο) = πλούτος, κέρδος.
καημένους (επιθ) = κακόμοιρος, αξιολύπητος.
κάθουμι (ρ.) = κάθομαι. [(Αορ) *έκατσα*].
καϊκιώνου (ρ) = θυμώνω, γίνομαι κακός.
καϊπιώνου (ρ.) = κρύβω, εξαφανίζω. [(Π.Εν.) *καϊπιώνουμι*, (Αορ) *καϊπιώθηκα*]. || *πού του καϊπιουσις κι δεν του βρίσκου* = πού το έκρυψες και δεν το βρίσκω ||.
καϊσ (το) = βερίκοκο.
καϊσιά (η) = βερικοκιά.
καϊντζίζου (ρ.) = γλιστρώ στον πάγο, παραπατώ πάνω σε λεία επιφάνεια.
κακάβ (το) = χάλκινο δοχείο με χερούλι.
κακαβώνου (ρ) = ξεγελώ κάποιον, κανω κάποια απάτη. [(Ε.Αορ) *κακάβουσα*. (Π.Αορ) *κακαβώθηκα*.]
κακανιέλ (το) = καραμέλα, γλυφιντζούρι.
κακαρώνου (ρ.) = υποτάσσομαι από φόβο και δεν φέρνω καμιά αντίσταση.
κακαρώνου (ρ.) || *τα κακαρώνου* = πεθαίνω ||.
κακιώνου (ρ.) = θυμώνω, κατσουφιάζω.
κάκου (η) = θεία.
κάκου (η) = πυρετός, θέρμη.
κακουνκόκυρα (η) = κακή νοικοκυρά, βρώμικη, ακατάστατη.
κακουντζέζου (ρ.) = αποτυχαίνω στο γάμο, έχω κακή συνάντηση.
κακουντζέσιμου (το) = κακή συνάντηση, κακός σύντροφος στο γάμο. κακό μπλέξιμο.
κακούν τ' κακ (επιρ) = κακήν-κακώς.
κακουρίσκους (επιθ) = ακατάστατος, κακότυχος.

κακούτσκου (επιρ) = μικρό κακό. || *πίαλα, θα μας τσακώσ, κακο-
ύτσκου* ||. - || *χύθκιν του γάλα, κακούτσκου* ||.
καλαθόπκου (το) = καλαθάκι.
καλάι (το) = κασσίτερος.
καλαϊζου (ρ.) = κασσιτερώνω, γανώνω.
καλαμάρ (το) = μελανοδοχείο.
καλαμαράς (ο) = δημόσιος υπάλληλος, γραμματικός.
καλαμίζου (ρ.) = μαζεύω κλωστή σε καλάμι για τη σαΐτα του
αργαλειού.
καλαμίδ (το) = εξάρτημα της σαΐτας του αργαλειού.
καλαμκιά (η) = το στέλεχος και το φύλλωμα του καλαμποκιού.
καλαμκίσου (επιθ) = αλεύρι από καλαμπόκι.
καλαμκόφλλα (τα) = τα φύλλα που καλύπτουν τη ρόκα του
καλαμποκιού.
καλαμπαλίξ (το) = πλήθος ανθρώπων, πολύς κόσμος. || *κα-
λαμπαλίξ στου χαγ, νιρό στα φασούλια* ||.
καλαμπούκ (το) = καλαμπόκι, αραβόσιτος.
καλαντζίκα (η) = είδος παιδικού παιγνιδιού.
καλαούζος (ο) = συμβουλάτορας, οδηγός.
καλέμ (το) = εργαλείο πελεκητή.
καλέμ (το) = κομμάτι βλαστού για εμβόλιο στα φυτά.
κάλια (η) = το πουλί κάργα, καλιακούδα.
κάλια (επιρ) = καλύτερα.
καλιαντάρ (το) = ημερολόγιο, καζαμίας.
καλίγκα (η) = το ρόδι.
καλιγκιά (η) = η ροδιά.
καλιγουσιμίδου (το) = τανάλια.
καλιγώνου (ρ.) = πεταλώνω.
καλισουχάρτσ (το) = πρόσκληση, προσκλητήριο γάμου. ||
ν Κυριακή θα πάμι σ χαρά, μόστσειλαν καλισουχάρτσ. = την
Κυριακή θα πάμε στο γάμο, μου έστειλαν προσκλητήριο ||.
καλνώ (ρ.) = καλώ, προσκαλώ.
καλόγρα (η) = η νεωκόρος, η γυναίκα που φροντίζει το ναό.
καλόγρα (η) = μοναχή, καλόγρια.
καλόριους (ο) = μοναχός, καλόγερος.
καλότσχου (το) = φάντασμα, ξωτικό, το καλό πνεύμα του σπι-
τιού.
καλότσχους (επιθ) = καλότυχος, τυχερός. (*η καλότσχ*).

καλούδ (το) = δώρο, φαγώσιμο είδος. (*τα καλούδια*). || *τσι καλο-
ύδια μας ίφρις απ' του παζάρ;* = τι καλά είδη μας έφερες από
την αγορά; ||.
καλουιρκή(η) = καλογερική, μοναχικός βίος.
καλπάκ (το) = είδος καπέλου.
κάλπκου (επιθ) = κάλπικος, ψεύτικος.
καλυμμάφ (το) = καλυμμαύχι.
κάλφας (ο) = μαθητευόμενος τεχνίτης.
κάμα (το) = καύσωνας, πολλή ζέστη.
κάμα (η) = δίστομο μαχαίρι.
κάμνου (ρ.) = κάνω.
καμός (αντων) = μερικοί. || *ήρθαν καμός κι ρώτσαν* = ήρθαν με-
ρικοί και ρώτησαν ||.
καμπάθκου (επιθ) = ύφασμα ή δέρμα χονδρό και σκληρό
που δεν επεξεργάζεται εύκολα.
κάμπου (αντων) = αρκετοί. || *φέτου ήταν κάμπουσα μπουμπουσι-
άρια* = φέτος ήταν αρκετά κάρνα-βάλια ||.
καμπούλ (το) = εκείνο που παραδεχόμαστε αναγκαστικά,
κάνω υπομονή. || *έκαμα καμπούλ* ||.
καμσίκ (το) = μαστίγιο.
καμώνουμι (ρ.) = προσποιούμαι, σιωπώ, κρύβομαι.
καν (επιρ) = τουλάχιστο. || *αφού δε θέλτς να φας, πτε καν του κρα-
σί σ* = αφού δεν θέλεις να φας, πιές τουλάχιστο το κρασί σου
||.
καν (επιρ) = καθόλου. || *καν κι καν* = καθόλου ||.
καναβέτα (η) = ξύλινη κασετίνα που χωράει μια ή δυο φιάλες.
Εξωτερικά είναι ζωγραφισμένη. Τη χρησι-μοποιούμε για
να στείλουμε κρασί και μ' αυτό να προσκαλέσουμε ή
να καλωσορίσουμε κάποιον.
καναγκιρίσιους (επιθ) = του παλιού καιρού.
καναγκιρό (επιρ) = κάποτε, τον περασμένο καιρό.
κανάκ (το) = χάδι. (*τα κανάκια*).
κανακάρς (ο) = χαϊδεμένος, μοναχογιός, μονάκριβος.
κανακεύου (ρ.) = χαϊδεύω.
κανάτσ (το) = φύλλο πόρτας ή παραθύρου.
καναρχώ (ρ) = α) συνοδεύω φωνητικά τον ψάλτη, β) μιλώ
ασταμάτητα για όλα τα θέματα.
καν κι καν = (βλ. λ. καν).

κανέστρ (το) = πανέρι.
κανίσ (το) = γαμήλιο δώρο.
κάνουρα (η) = γνεσμένο μαλλί, μάλλινη κλωστή.
καντάρ (το) = είδος ζυγού για μεγάλα βάρη, μονάδα βάρους.
(... *χίλια καντάρια ζάχαρη, θα ρίξω μεσ' τη λίμνη...*)
καντάρ (το) = χαζός. || *φσάει καντάρ* = είναι χαζός ||.
κανταρόξυλου (το) = ξύλο που το κρατάμε και κρεμάμε σ' αυτό το καντάρι για να ζυγίσουμε.
καντζηλανάφτς (ο) = νεωκόρος, υπηρέτης ναού.
κάντζίποута (επιρ) = καθόλου, τίποτα ||-*Τσι πισκέσ σου- φιριν ου νούνου σ;* - *Δε μούφιριν κάντζίποута.* = - Τι δώρο σου έφερε ο νουνός σου; - *Δεν μου έφερε τίποτα* ||.
καπ (επιρ) = κάπου. || *ήταν κι καπούταν...* || (αρχή παραμυθιού).
καπαμάς (ο) = είδος φαγητού, τρόπος μαγειρέματος.
καπάρου (το) = προκαταβολή.
καπαρτζίζου (ρ.) = καμαρώνω. [(Αορ) *καπάρτσα*]
καπίστρ (το) = χαλινάρι, καπίστρι.
καπιτάλ (το) = χρηματικό ποσό, κεφάλαιο.
καπκώνου (ρ.) = καπακώνω, κουκουλώνω.
καπλαντζίζου (ρ.) = σεντονιάζω το πάπλωμα, μπαλώνω, ντουμπλάρω ένα ρούχο.
καπόνν (το) = ευνουχισμένος πετεινός, καλοθρεμμένο άτομο.
καπούλ (το) = το πίσω μέρος των ζώων, γλουτός.
καρά (η) = το δένδρο καρυδιά. (*οι καρές*).
καρακάξα (η) = το ασπρόμαυρο πουλί που φέρνει είδηση ή γράμμα από την ξενιτιά.
καραμούζα (η) = (βλ. λ. κάλια).
καραντάνα (η) = τούρκικο χάλκινο κέρμα, νόμισμα.
καραντάνις (οι) = παιδικό παιγνίδι με καραντάνες.
καράς (ο) = μαύρο άλογο.
καρδάρ (το) = ξύλινο δοχείο.
καρίσιους (επιθ) = απο ξύλο καρυδιάς.|| *καρίσιου σιντούκ* ||.
καρούτα (η) = ξύλινος χονδρός σωλήνας μεταφοράς νερού σε νερόμυλο.
καρπολόι (το) = εργαλείο που χρησιμεύει στο αλώνισμα για το ξεχώρισμα του καρπού από το άχυρο.
καρουφίλ (το) = γαρίφαλο. (λουλούδι ή μπαχαρικό).
καρουφίλ (το) = το παλιό όπλο καριοφίλι.

καρουφλιά (η) = το λουλούδι γαριφαλιά.
καρσί (επιρ) = ακριβώς απέναντι.
καρτόνι (το) = είδος ελαφρού υφάσματος.
καρτσιρώ (ρ.) = περιμένω.
κασιαντώ (ρ) = κατοурώ.
κασίδα (η) = δερματική πάθηση, ψώρα.
κασίδας (ο) = ψωριάρης.
κασκαντίζου (ρ) = κάνω κάποιον να ζηλέψει.
κασκαρίκα (η) = πάθημα, νίλα, ζημιιά.
κασμέρ (το) = αστείο, χωρατό.
κασμέτ (το) = τύχη, μοίρα, πεπρωμένο. || *είχιν τρανό κασμέτ* = είχε μεγάλη τύχη ||. || *τσι να πούμι, αυτό ήταν του κασμέτ* = τι μπορούμε να πούμε, αυτή ήταν η τύχη ||.
κασταλαή (η) = αλισίβα, σταχτόνερο.
κατ (επιρ) = κάτω.
καταβουλάδα (η)=τρόπος φυτέματος ή πολλαπλασιασμού φυτών.
καταής (επιρ) = κάτω στη γη, κάτω στο δάπεδο.
καταπραύνου (ρ.) = καθησυχάζω, μαλακώνω.
καταρουή (η) = ημιπληγία, εγκεφαλικό.
καταρσμένους (μετχ) = καταραμένος. (*η καταρσμένν, του καταρσμένου.*)
κατάσχι (η) = κατάσχεση.
κατής (ο) = δικαστής.
κατόπ (επιρ) = μετά, ύστερα, πίσω από. || *ένας κατόπ τουν άλλου* = ένας πίσω από τον άλλο, στη σειρά ||.
κατουκέφαλα (επιρ) = με το κεφάλι προς τα κάτω και τα πόδια επάνω. || *τουν ύρσιν κατουκέφαλα* = τον γύρισε με το κεφάλι προς τα κάτω ||.
κατουπνός (επιθ) = κατοπινός, επόμενος.
κατούρας (επιθ) = κατοურიάρης, δειλός.
κατουριούμι (ρ.) = κατουριέμαι.
κατράμ (το) = το κατράμι.
κατράν (επιρ) = κακότυχα, καημένα. (δείχνει λύπη και συμπόνια.)
κατράναβους (επιθ) = καημένος, κακόμοιρος.
κατρατσιάρς (επιθ) = άτακτος, ζημιάρης. (*ου κατρατσιάρς, η κατρατσιάρου, του κατρατσιάρκου.*)

κατσ (αντων) = κάτι, κατιτί.
κατσ (το) = κομμάτι, χώρισμα, φύλλο υφαντού. || *σι πόσα κάτσια του χώρισις;* = σε πόσα μέρη το χώρισε; ||.
κατσηφουρκός (επιθ) = κατηφορικός.
κατσήφουρους (ο) = κατήφορος, κατηφοριά.
κατσιαμάκα (η) = πηχτός χυλός από καλαμποκάλευρο.
κατσιαούλ (το) = σιαγόني.
κατσιαρώνουμι (ρ.) = κάθομαι με ανοιχτά τα πόδια, κατά προτίμηση μπροστά στη φωτιά. [(Aop) *κατσιαρώθηκα*]
κατσιό (το) = καθισιό, αργία, τεμπελιά.
κατσιούλα (η) = κουκούλα.
κατσιρ (το) = τσόκαρο, παντούφλες με ξύλινη σόλα.
κατσμάς (ο) = κρέας κατώτερης ποιότητας, κατιμάς.
κατσμίντζιρας (ο) = μικρόσωμο και αδύνατο άτομο.
κατσοιάνους (ο) = πεταλούδα.
κατφένιους (επιθ) = βελούδινος.
κατφές (ο) = βελούδο.
κατώι (το) = υπόγειο.
καυκί (το) = ξύλινο ποτήρι.
καφάσ (το) = ξύλινο δικτυωτό χώρισμα.
καφασουτό (επιθ) = το μέρος που είναι χωρισμένο με *καφάσ*.
καφίμπρικο (το) = μπρίκι του καφέ.
κάφκαλου (το) = κρανίο ανθρώπου.
καφτανιάζου (ρ) = δέρνω, τιμωρώ κάποιον.
καχπέ (η) = πρόστυχη γυναίκα, προκλητική γυναίκα.
καχπεύουμι (ρ.) = φλερτάρω, ερωτοτροπώ.
καχπόπκου (το) = μικρό ζωηρό κορίτσι που ερωτοτροπεί.
κάχτα (η) = καρύδι, ολόκληρη η ψίχα του καρυδιού.
καψαλίζου (ρ.) = καίω επιφανειακά κάτι πάνω σε φλόγα.
καψαλνώ (ρ.) = (βλ. λ. καψαλίζου).
καψαλώνου (ρ.) = φεύγω από κάπου κρυφά για να αποφύγω τυχόν συνέπειες. [(Παρατ) *καψάλουνα*, (Aop) *καψάλουσα*].
|| *καψάλουσιν ου μπαρός* = έφυγε κρυφά αυτός για τον οποίο γίνεται λόγος ||.
κδουν (το) = (βλ. λ. γκδουν). || *τ κρέμασαν τα κδούνια* = κορόιδεψαν περιφρονητικά κάποιον για μια κακή του πράξη. Του έβγαλαν κακό όνομα ||.
κενώνω (ρ) = α) αδειάζω. β) σερβίρω στα πιάτα φαγητό.

κθαρ (το) = κριθάρι.
κια (συνδ) = και.
κιάι (επιρ) = και ύστερα.
κιαμέτσ (το) = πλήθος, μεγάλη ποσότητα. || *ένα κιαμέτσ πιδιά* = πάρα πολλά παιδιά||. || *είχαν σ χαρά ένα κιαμέτσ φαί* = είχαν στο γάμο μεγάλη ποσότητα φαγητού ||.
κιαρ (το) = κέρδος.
κιαρατάς (ο) = κερατάς.
κιβούρ (το) = τάφος.
κικιρίκ (το) = φιστίκι (*τα κικιρίκια*).
κιλάρ (το) = κελάρι, αποθήκη τροφίμων.
κιλιπούρ (το) = ευκαιρία, ανέλπιστα τύχη.
κιλότα (η) = είδος ανδρικού πανταλονιού.
κιμέρ (το) = ειδική δερμάτινη ζώνη για το κρύψιμο των χρημάτων
κιμπάπ (το) = ψημμένο κρέας στη σουβλα ή στην κασαρόλα.
κιμπάρκου (επιθ) = άτομο με σοβαρότητα και αξιοπρέπεια.
κιμπάρς (ο) = σοβαρός, αξιοπρεπής.
κίνμα (το) = κίνημα, ξεκίνημα.
κιντώ (ρ.) = κεντώ. [(Π.Εν.) *κιντζιούμι*].
κινώνου (ρ.) = αδειάζω ή σερβίρω φαγητό. [(Aop) *κένουσα*]
κιόλαντσ (επιρ) = κιόλας, τώρα αμέσως.
κιοσκ (το) = στέγαστρο, υπόστεγο.
κιούγκ (το) = πήλινη σωλήνα αποχετεύσεως.
κιουπ (το) = πιθάρι.
κιουστέκ (το) = χρυσό κόσμημα, μενταγιόν.
κιουσεύου (ρ.) = δειλιάζω, βοβούμαι.
κιουσιής (ο) = δειλός, φοβητσιάρης.
κιράλφ (η) = αλοιφή με βάση το καθαρό κερί.
κιραμδάκια (τα) = παιδικό παιχνίδι, σπασμένα κεραμίδια.
κιριστές (ο) = ξυλεία οικοδομής.
κιρχαναντζής (ο) = παραμυθάς, αυτός που λέει μεγάλα λόγια και φανταστικές ιστορίες.
κιρχανάς (ο) = εργαστήριο γουναρικής.
κισκίγκους (επιθ) = βιαστικός, γρήγορος.
κιτάπ (το) = βιβλίο, κατάστιχο.

κίτσιρνος (επιθ) = κίτρινος.
κιφαλαρά (η) = το δέρμα κεφαλής ζώου.
κιφτσές (ο) = κεφτές. (τα *κιφτσέδια*).
κιχαγιάς (ο) = διαχειριστής χρημάτων, συμβουλάτορας.
κιχιά (τα) = τυροπιτάκια.
κιχρί (το) = κεχρί, τροφή για πουλιά.
κιχρί (το) = πονηρή σκέψη. || *έχ του νου τ στου κιχρί* = έχει συνέχεια το μυαλό του σε πονηρά πράγματα ||.
κλαδará (η) = σωρός από ξερά χόρτα που καίγονται στις γειτονιές το βράδυ της προπαραμονής των Χριστουγέννων (23 Δεκεμβρίου) και συμβολίζουν το αστέρι της Βηθλεέμ και τις φωτιές των ποιμένων.
κλαδώνου (ρ.) = κοιμάμαι πάνω σε κλαδί δένδρου.
κλειδουιά (η) = κλειδαριά.
κλειδουστουμιάζου (ρ) = κλείνει το στόμα μου, μου κόβεται η όρεξη για ομιλία από μεγάλη στενοχώρια, έχω ανορεξία.
κλέντζα (η) = λεπτό ξύλο, αδύνατο άτομο.
κλέντζα (η) = παιδικό ομαδικό παιχνίδι.
κλέτσιους (ο) = κομμένα τρυφερά κλαδιά δέντρου για τροφή σε οικόσιτα ζώα.
κλέτσκα (η) = ειδικός σύρτης που κλείνει την πόρτα.
κλέφτς (ο) = κλέπτης.
κλια (η) = κοιλιά.
κλιαστρα (η) = πρωτόγαλο, πρώτο γάλα μετά τη γέννα.
κλιμ (το) = κιλίμι, υφαντό στρωσίδι.
κλιφτσκά (επιρ) = στα κρυφά, στα κλέφτικα.
κλνω (ρ.) = κλείνω.
κλος (επιθ) = κουλός. (η *κλη*, το *κλο*).
κλουσούρου (επιθ) = η γυναίκα που δεν είναι γρήγορη στις δουλειές της.
κλούτσα (η) = βελόνα πλεξίματος.
κλούτσα (η) = γκλίτσα βοσκού.
κλουτσιά (η) = κλοτσιά.
κλούτσους (ο) = γάντζος.
κλουφ (το) = μαξιλαροθήκη, το κελύφιο.
κλώθου (ρ.) = περιστρέφω κάτι.
κλώθου (ρ.) = γνέθω.

κλώθουμι (ρ.) = τριγυρνώ άσκοπα με αποτέλεσμα να καθυστερώ στις δουλειές μου.
κλώσα (η) = κότα που κλωσά αβγά.
κλώσα (η) = κοτσίδα, είδος χτενίσματος.
κλώστς (ο) = α) πλάστης που ανοίγουμε το φύλλο της πίτας, β) εργαλείο για το κλώσιμο της κλωστής.
κναβ (το) = κουνάβι.
κνιούμι (ρ.) = κουνιέμαι.
κνω (ρ.) = κινώ, ξεκινώ. [(Αορ) *κίντσα*]. || *κίντσιν* αγκα-στρουμέν ||.
κνω (ρ.) = κουνώ. [(Αορ) *κούντσα*].
κνώδουλου (το) = α) άσχημη και κακοφτιαγμένη γυναίκα, β) άτομο ανάξιο, τιποτένιο.
κόθουρους (ο) = γωνία πίτας ή ψωμιού. (τα *κουθόρια*, οι *κουθουραίοι*).
κόκα (επιρ) = σηκωμένα αυτιά ζώου για να ακούσει, προσπάθεια να αφουγκραστούμε. || *είδης του πόνηρου, κόκα εχ τ' αυτσιά τ ια ν' ακούσ ται λέμι* = είδες το πονηρό (άτομο), προσπάθει να ακούσει τι λέμε ||.
κόλιαντα (τα) = κάλαντα.
κόλιαντα (τα) = τα κεράσματα στα παιδιά που φάλλουν τα κάλαντα.
κόνιαρς (ο) = τούρκος από το Ικόνιο της Μ.Ασίας.
κόνιαρς (ο) = ο βορειοανατολικός παγωμένος αέρας.
κόντα (η) = αβγό ψείρας.
κόπιασι (ρ.) = έλα, κάνε τον κόπο να έρθεις.
κόρδα (η) = χορδή μουσικού οργάνου ή τόξου.
κόρδα (η) = δυνατή πείνα, λόρδα.
κόρφους (ο) = στήθος, αγκαλιά.
κοτς (το) = κότσι, αστράγαλος, "βασιλιάς".
κότσα (επιρ) = έγινε κάτι σκληρό και άκαμπτο. || *άφκα τα παπούτσια μ στουν ήλιου να σσιγνώσν κι ίγκαν κότσα*.||
κότσαλου (το) = ξένο σώμα στα σιτηρά, σκουπίδι.
κούδα (η) = τα άτομα μιας πολυμελούς οικογένειας, το σύνολο των συγγενικών ατόμων που μένουν στο ίδιο σπίτι, ομάδα ανθρώπων.
κουδαρίτσκα (τα) = γλωσσικό ιδίωμα των οικοδόμων.
κουζίν (το) = τομάρι ζώου.
κούκλα (η) = το λουλούδι παπαρούνα.

κούκλα (η) = όμορφη γυναίκα.
κούκου (το) = παιδικό παιχνίδι, το κρυφτό.
κούκου (το) = το σκυλί στη γλώσσα των μικρών παιδιών.
κουκούδ (το) = ξεραμμένο αίμα πληγής.
κουκουδουφόκαλ (η) = σκούπα από ειδικά φουντωτά χόρτα.
κουκούλ (το) = παιδικός σκούφος.
κουκούλ (το) = κουκούλι μεταξοσκώληκα.
κουκουρότσικος (ο) = ο καθισμένος στο κρεβάτι και τυλιγμένος με κουβέρτα, αυτός που στέκεται στη μέση του χώρου.
κούκος (ο) = κότσος, χτένισμα μαλλιών.
κούκος (ο) = το πουλί κούκος.
κουλάζουμι (ρ.) = αμαρτάνω. [(Αορ) *κουλάσκα*]
κουλάι (επιρ) = ευκολία, τρόπος χρήσεως. || *βρήκα το κουλάι* = έμαθα τη δουλειά, βρήκα τον τρόπο λειτουργίας ||.
κουλιά (τα) = τα πισινά.
κουλιαντζίνα (η) = Χριστουγεννιάτικο κουλουράκι.
κουλιουμπώ (ρ.) = κολυμπώ.
κουλιουμπίσια (τα) = ειδική τελετή για το πρώτο μπάνιο του νεογέννητου παιδιού.
κουλότουρτα (η) = σκορπιός.
κουλουβό (το) = το μεροκάματο.
κουλουβός (επιθ) = εκείνος που δεν έχει ουρά.
κουλουκαθά (η) = η γυναίκα που της αρέσει να κάθεται συνέχεια και να τεμπελιάζει.
κουλουκούρτσους (επιθ) = (βλ. λ. ακουλουκούρτσους).
κουλουριάζου (ρ.) = τελειώνω κάτι βιαστικά και ακατάστατα. || *τα κουλούριασα* = τα έκανα βιαστικά και όπως-όπως ||.
κουλουριάζου (ρ.) = μπερδεύω, τυλίγω, κάνω κουλούρα.
κουλουρίζ (το) = παραφυάδα φυτού, βλαστός από τη ρίζα.
κουλουτούμπα (η) = ανάστροφο πήδημα, τούμπα.
κουλούφ (το) = κοντυλοφόρος που στηρίζει την πένα.
κουλπάν (το) = χαρακτηρισμός άπειρου νέου ή νέας, που επεμβαίνει σε συζητήσεις και αποφάσεις μεγάλων. || *τσι είναι ιτούτα μπρε, μας ίγκιν καλαούζους του κουλπάν* = τι είναι ετούτα (τα παράξενα) καλέ, μας έγινε συμβουλάτορας το νιάνι-αρο ||.
κουλπάν (το) = πάντα μικρού παιδιού.

κουλσιίδα (η) = κολλιτσιίδα, φυτό που ο καρπός του κολλάει
κουμάρα (η) = αδυναμία, αδιαθεσία.
κουμαρτζής (ο) = χαρτοπαίκτης.
κουμάσ (το) = κοτέτσι.
κουμές (επιρ) = η μυρωδιά από ξινισμένο γάλα.
κουμμάτα (η) = μεγάλο κομμάτι ψωμί.
κουμπουβέλουνου (το) = καρφίτσα μοδίστρας.
κουνάκ (το) = κατάλυμα.
κουνούστσ (το) = συναναστροφή.
κουνουστύ (ρ.) = συναναστρέφομαι.
κουντζέου (ρ.) = πλησιάζω, έρχομαι κοντά, βρίσκομαι κοντά στο τέλος μιας εργασίας.
κουντζιαμπής (ο) = ο προεστός, ο κοτζάμπασης.
κουντζύλ (το) = κοντύλι, γραφίδα.
κουντζυλιάζου (ρ.) = κάνω κάτι με πολύ λεπτή τέχνη.
κουντζυλιάζουμι (ρ.) = βάφομαι, μακιγιάρομαι.
κουντουμάζουμα (το) = πολύ κοντό άτομο.
κουντουράς (ο) = τσαγκάρης, παπουτσιής.
κούπα (η) = ποτήρι νερού.
κουπάδ (το) = κοπάδι, αγέλη.
κουπάνα (η) = σκάφη
κουπέλ (το) = νόθο παιδί.
κουπιάσσι (ρ.) = ελάτε, περάστε μέσα, κάνετε τον κόπο να μας επισκεφθήτε.
κουπιλιάρου (η) = μητέρα εξώγαμου παιδιού.
κουπιλιάρς (ο) = άνδρας που έχει εξωσυζυγικές σχέσεις.
κουπρά (η) = κοπριά.
κούπτσιους (ο) = απόθεμα χρημάτων, κομπόδεμα.
κουράδ (το) = ξεραμμένο περίττωμα.
κουρακώνουμι (ρ) = κοκαλώνει το σώμα μου ή μέρος του σώματος από ψύξη.
κούρασ (η) = κούραση.
κουρασάν (το) = σοβάς με ασβέστη και άχυρο.
κουραχάνια (τα) = μεγάλα λόγια, πολλές υποσχέσεις.
κούρβα (η) = γυναίκα αδίστακτη, σκληρή, αμφιβόλου ηθικής.
κουρί (το) = δάσος.
κουρίθια (τα) = είδος σταφυλιού.

κουριμός (επιρ) = ας είναι, σε συγχωρώ.
κουρίτσ (το) = κορίτσι, κόρη.
κουρκάλα (η) = βραχνάδα, ξεραμένος λαιμός.
κουρκόδουλος (ο) = κροκόδειλος.
κουρκούτου (επιθ) = γυναίκα ακατάστατη, χωρίς επιμέλεια στα πράγματα και στις δουλειές του νοικοκυριού.
κουρκούτσ (το) = κουρκούτι, χυλός.
κουρκοτσιάζου (ρ.) = α) κάνω το φαγητό σαν κουρκούτι. β) αποβλακώνω.
κουρκοτσιάσκα = αποβλακώθηκα .
κουρμπάν (το) = θυσία, προσφορά, υπομονή.
κουρνιαχτός (ο) = σκόνη.
κουρνούτσ (ο) = άξεστος, χωριάτης.
κουρντζίζου (ρ.) = κουρδίζω, βάζω σε λειτουργία μηχάνημα που λειτουργεί με ελατήριο.
κουρντζίζου (ρ.) = προτρέπω κάποιον για μάλωμα.
κουρντζίζου (ρ.) = φορώ τα καλά μου ρούχα. [(Παρατ) *κούρτζα*. (Αορ) *κούρτζα*] || *κούρτζα τα ιουρτσιάσκα κι πήγα να γυρέψω απ' τσ μάνα τς* = φόρεσα τα γιορτινά (ρούχα) και πήγα να τη ζητήσω από τη μάνα της ||.
κουρούνα (η) = είδος κόρακα.
κούρπιτου (επιρ) = τύφλα στο μεθύσι, πολύ μεθυσμένος. || *ήρθιν στου σπιτσ κούρπιτου* = ήρθε στο σπίτι τύφλα στο μεθύσι ||.
κουρσιούμ (το) = το *κότς* ή η *μπίλια* που μπορούμε να σημάδεψουμε σωστά.
κουρσιούμ (επιρ) = παγωμένα μέλη του σώματος. Ξυλιασμένα από το κρύο χέρια.
κούρσου (ο) = πολλή και σκληρή εργασία. || *τουν κούρσου έφκασις* || (λέγεται κοροϊδευτικά σε όποιον δείχνει κουρασμένος), || *άι τώρα, τουν κούρσου θα φκιάεις* || (λέγεται πάλι κοροϊδευτικά σε όποιον προσπαθεί στο τέλος να φανεί εργατικός.
κουρτσέλ (το) = παπούτσι. (*τα κουρτσέλια*).
κουρτσουκόπανους (ο) = το αγόρι που του αρέζει να συναναστρέφεται και να παίζει με κορίτσια.
κουσιός (ο) = γρήγορο τρέξιμο.
κουσιώρα (η) = μεγάλο κοφίνι. (*τα κουσιώρια*).
κουσιώρα (η) = το μουσικό όργανο ούτι.

κουσούρ (το) = ελάττωμα.
κουσταντζιθκου καρύδ = καρίδι που δεν βγαίνει η ψίχα.
κουτζιάμ (επιρ) = τόσο μεγάλο. || *κουτζιάμ χαρανί δεν είχα του ιδεί* = τόσο μεγάλο χαρανί δεν το είχα δει ||.
κουτουλουιόμ (η) = το κενό που αφήνουν τα ξύλα της σκεπής με τον τοίχο και τα κεραμίδια.
κούτουλος (ο) = μπηγμένο ξύλο στο χώμα, χονδρό δοκάρι που προεξέχει.
κουτουρού (επιρ) = στην τύχη, χωρίς υπολογισμό.
κουτπίζουμι (ρ.) = προσπαθώ να κάνω κάτι χωρίς αποτέλεσμα επειδή μου λείπει η οργάνωση και η πείρα.
κουτσάκια (τα) = λαβές του σαμαριού.
κουτσαρδώνουμι (ρ.) = ανάβω από θυμό και σηκώνομαι απειλητικός. [(Αορ) *κουτσαρδώθηκα*].
κουτσιαλεύου (ρ.) = ψάχνω να βρω κάτι ανακατεύοντας το σπίτι.
κουτσιάν (το) = κοτσάνι.
κουτσια (η) = α) κουτσουλιά, β) πολύ λίγο, πολύ μικρό. || *μόβαλιν στου πιάτου μια κουτσια φαί* = μου έβαλε στο πιάτο (να φάω) πολύ λίγο φαγητό ||.
κουτσανλ (ρ.) κουτσουλώ, κάνω μια δουλειά επιπόλαια και πρόχειρα. || *τα κουτσουλτσιν* = τα έκανε πρόχειρα ||
κουτσουδόντς (επιθ) = αυτός που του λείπει δόντι. (*η κουτσουδόντου, το κουτσουδόντσκου*).
κουτσουλουπόντσκου (το) = κουτσουλιά ποντικού.
κουτφούλ (το) = φθηνό και προχειροφτιαγμένο ρούχο.
κουτφουλιάζου (ρ.) = κάνω κάτι πρόχειρα και άτεχνα.
κουτφούλου (επιθ) = αυτή που κουτφουλιάζει.
κουτώ (ρ.) =τολμώ, παίρνω το θάρρος.[(Αορ) *κότσα*].|| *δεν τ' κότσιν ναρθ κατά τσ ιδώ*=δεν τόλμησε να έρθει προς τα εδώ ||.
κούφια (τα) = ψέματα. || *μη τουν ακούς, φσάει κούφια* = μη τον ακούς, λέει ψέματα ||.
κούφιου (το) = το σπίτι, η κατοικία. || *τόδουκαν προίκα ένα κούφιου* = του έδωσαν για προίκα ένα σπίτι ||.
κούφιους (επιθ) = άδειος εσωτερικά.
κουφουγούρνου (το) = ολιγόλογος, χοντράνθρωπος.
κουφουτσιάλ (το) = κάνουλα βαρελιού από ξύλο *βουζιλιάς* ή *συκιάς* που κλείνει με *στριφτάρ* και *βόλια*.

κουχ (η) = κόγχη, το μέρος του τζακιού που καίει η φωτιά.
κούχτσιου (το) = ακοινώνητο άτομο χωρίς πρωτοβουλία.
κοχ (η) = η θέση δεξιά - αριστερά του τζακιού.
κράζου (ρ.) = φωνάζω, προσκαλώ. || *μας έκραξαν να πάμι στα βαφτισία* = μας προσκάλεσαν να πάμε στη βάφτιση ||
κρας (το) = κρέας. (*τα κράτα*).
κρατσιούμι (ρ.) = κρατιέμαι.
κρένου (ρ.) = μιλώ, απαντώ με λόγια. || *ισύ δεν κρέντς κάντζίπο-υτα* = εσύ δεν μιλάς, δεν δίνεις καμιά απάντηση ||
κρέπιτου (το) = πίστωση.
κρέχτους (επιθ) = φρέσκος, δροσερός.
κρικ (επιρ) = άψογα, τέλεια, ντύσιμο στην τρίχα. || *θέλου να βγαίντς όζου κρικ* = θέλω να βγαίνεις έξω άψογα ντυμένος ||.
κρικέλ (το) = μικρή κρικέλα
κρικέλα (η) = κρίκος, χαλκάς.
κρισανάκ (το) = ο χόνδρος των οστών.
κρισανός (επιθ) = τραγανός.
κρισανώ (ρ.) = τραγανίζω, ροκανίζω. [(Παρατ) *κρισαντζα*, (Αορ) *κρισαντζα*]
κρίσκου (επιθ) = γεμάτο μέχρι επάνω, παραγεμισμένο.
κρίσμα (το) = το τρίξιμο, το κρίσιμα.
κρισμαός (ο) = η τελευταία ποσότητα φαγώσιμου.
κρισμαός (ο) = το γεύμα μετά το τέλος μιας ομαδικής εργασίας.
κρισώ (ρ.) = τρίζω. [(Αορ) *κρίσα*].
κροσ (το) = κρόσι, δέσμη από νήματα.
κρουκάρ (το) = κοκκάρι, μικρά κρεμμύδια για φυτεμα.
κρουκίθ (το) = άκλωστο λινάρι που κλείνουν τις ρογμές των βαρελιών, την όκνα ή την κάνουλα.
κρουμμύδ (το) = κρεμμύδι.
κρουνήρ (το) = πολύ παγωμένο.
κρουστάλ (το) = α) ραβδί πάγου που κρέμεται από τη στέγη το χειμώνα, β) κρύσταλλο.
κρουσταλιάζου (ρ.) = γίνομαι κρύσταλλο, ξεπαγιάζω.
κρουσιμ (το) = πολύ παγωμένο, ξεπαγιασμένο.
κρουχτός (επιθ) = (βλ. λ. κρέχτους).
κρφα (επιρ) = κρυφά.
κρφος (επιθ) = κρυφός. (*η κρφη, του κρφο*).

κταβ (το) = κουτάβι, μικρό σκυλί.
κταρ (το) = το πηχτό κατακάθι στο βαρέλι του κρασιού.
κτουκ (το) = κουτούκι, κουτό.
κτσαίνου (ρ.) = κουτσαίνω. [(Αορ) *κτσαάθκα*]
κτσι (το) = κουτί.
κτσι (το) = η κάσα του νεκρού, φέρετρο.
κτσος (επιθ) = κουτσός. (*η κτση, του κτσο*).
κυπρί (το) = είδος κουδουνιού από μπρούντζο που βάζουμε στους τράγους.
κυπριώτσκου γουμάρ = χαρακτηρισμός παιδιού με μεγάλη σωματική διάπλαση.
κυραντζής (ο) = αγωγιάτης, εκείνος που μεταφέρει εμπορεύματα με μουλάρια.
κφάλα (η) = κουφάλα, κούφωμα δένδρου.
κφάλα (η) = κουφή γυναίκα.
κφος (επιθ) = κουφός. (*η κφη, του κφο*).

Λάβα (η) = φασαρία από πολλές και δυνατές φωνές.
λάβα (η) = πολύ μεγάλη ζέστη.
λαβίζου (ρ.) = μιλώ δυνατά κάνοντας φασαρία.
λαγάξουγκου (το) = ξίγκι λαγού. (φάρμακο πρακτικό για εξωτερική χρήση σε χτυπήματα).
λαγάρα (η) = καθαρό στραγγισμένο υγρό, η πρώτη ποιότητα.
λαγαρά (τα) = τα χαλαρά μέρη της κοιλιακής χώρας.
λαγαρίζου (ρ.) = κάνω ένα υγρό διαυγές, καθαρίζω κάτι από ξένα σώματα. || *λαγάρσιν ου κιρός* = καθάρισε ο καιρός, έφυγαν τα σύννεφα ||. || *ξилаγάρσιν η δλειά* = ξεκαθάρισε η υπόθεση ||.
λαγγίτα (η) = τηγανίτα, είδος λουκουμά, με ζάχαρη και κανέλα. (*οι λαγγίσις*).
λαγγόνια (τα) = τα πλαϊνά μέρη της κοιλιάς.
λάγκιρους (ο) = νερωμένο ή κακής ποιότητας κρασί.
λαγούμ (το) = υπόνομος, τούνελ.
λαγουγκό (το) = λαγωνικό, κυνηγόςκυλο.

λαγουσίμδου (το) = τανάλια.
λαδ (το) = λάδι.
λαδέξ (επιρ) = μυρωδιά λαδιού.
λαδιρό (το) = δοχείο λαδιού, ροϊ.
λαθίρ (το) = λαθούρι, φάβα.
λαϊέν (το) = λαγήνι.
λαϊένα (η) = πήλινο δοχείο για κρασί, κανάτα. || *τράπιζα χουρίς
λαϊένα, όλα τα φαϊά χαμένα* ||
λαϊνάς (ο) = κατασκευαστής πήλινων σκευών. (λαϊνάδεις λέγονται
κοροϊδευτικά οι κάτοικοι της Κοζάνης)
λάκα (η) = (βλ. λ. κάζα).
λαλούμινο (το) = μουσικό όργανο. (τα λαλούμινα).
λαμπίκους (επιθ) = κάτι που λάμπει, ολοκάθαρο, γυαλι-
στερό. || *τότριφα μι στάχιτ κι ίγκιν λαμπίκους* = το έτριφα με
στάχτη και έγινε ολοκάθαρο και γυαλιστερό ||.
λαμπίκους (ο) = αποστακτήρας για μικρές ποσότητες.
λαμπουάλ (το) = το γυαλί της λάμπας πετρελαίου.
λανάρ (το) = εργαλείο επεξεργασίας μαλλιού.
λαναρίζου (ρ.) = ξύνω μαλλί με το λανάρ.
λαναρίζου (ρ.) = δέρνω. || *κάτσι καλά ιασιί θα σι λανα-ρίσου* =
κάθησε φρόνιμα γιατί θα σε δείρω ||.
λάπατα (τα) = λάχανα, άγριο σπανάκι.
λασπ (η) = λάσπη.
λαφ (το) = ομιλία, κουβέντα. (τα λάφια).
λαχαίνου (ρ.) = τυχαίνω, πετυχαίμω στο λαχείο.
λειλιά (τα) = το λειρί του πετεινού.
λειψός (επιθ) = α) ελλιπής, β) λιπόβαρος, γ) ο πνευματικά
ανάπειρος.
λέσ (το) = μυρωδιά από σαπισμένα κρέατα.
λέτσιους (επιθ) = κακοντυμένος, βρώμικος.
λιάβους (επιθ) = αριστερόχειρας.
λιάβους (ο) = μεγάλο κότσι για το παιγνίδι "τα κότσια" ή "βασι-
λιάδης".
λιάγκραβους (επιθ) = λερωμένος. (η λιάγκραβ, του λιάγκραβου
).
λιαγκρώνου (ρ.) = λερώνω. [(Π.Εν.) *λιαγκρώνουμι*, (Π.Αορ)
λιαγκρώθκα. (Μτχ) *λιαγκρουμένους*].
λιάκατα (τα) = εντόσθια σφαγμένου ζώου, σπλάχνα.

λιανά (τα) = μικρά κέρματα.
λιανίζου (ρ) = κόβω κάτι σε μικρά κομμάτια.
λιανόματα (τα) = (βλ. λ. λιανά).
λιανούρ (το) = πραγματάκι, μικρό αντικείμενο. (τα *λια-νούρια* =
τα μικρά παιδιά). || *ιόμισιν ου νουβουρός λιανούρια* =
γέμισε η αυλή του σπιτιού μικρά παιδιά ||.
λιανός (επιθ) = λεπτός, αδύνατος.
λιαρός (επιθ) = (βλ. λ. λιάγκραβους).
λιβάκουμα (το) = ηλίαση.
λιβακώνουμι (ρ.) = παθαίνω ηλίαση.
λίγδα (η) = χοιρινό λίπος.
λίγκα (η) = λαδιά, λεκές.
λίγκαβους (επιθ) = άπλυτος, ο γεμάτος λεκέδες.
λιγκέρ (το) = χάλκινο πιάτο.
λιγκέρ (το) = δωρεάν φαγοπότι. || *τόστρουσιν λιγκέρ* = κάθησε
για τα καλά και τρωγοπίνει ||.
λιγκιάζου (ρ.) = έχω λόξιγκα.
λίγκιας (ο) = λόξιγκας.
λιέν (το) = χάλκινη λεκάνη για νίψιμο. (βλ. λ. ιουμπρίξ).
λιζβός (επιθ) = αδύνατος.
λιλά (το) = το χρώμα μόβ.
λιλέκ (το) = το πουλί πελαργός.
λιλέκ (το) = δρεπάνι για το θερισμό των σιτηρών.
λίλια (τα) = τα κέρματα στη γλώσσα των μικρών παιδιών.
λιμαρά (η) = λαιμαριά για το ζέψιμο ζώων.
λιμός (ο) = λαιμός.
λίμπα (η) = μικρή σουπιέρα, βαθύ πιάτο ή βαθύ γυάλινο σκε-
ύος για γλυκό κουταλιού.
λιμπαντές (ο) = χρυσοκέντητο γιλέκο.
λιμπίζουμι (ρ.) = λαχταρώ, επιθυμώ, θέλω. || ". . .τα κάλλη σου
λιμπίζουμι, μα του γκριμνό φουβούμι. . . ||.
λιόρδα (η) = μεγάλη πείνα, αστία.
λιόρου (η) = ρακή (ποτό).
λισίδ (το) = ματσάκι, τσιλεδάκι.
λιφτουκαρά (η) = φουντουκιά.
λιφτόκαρου (το) = φουντούκι.
λιχνά (επιθ) = γυμνός, χωρίς πολλά ρούχα. || *βγήκιν στα λιχνά κι
κρούουσιν*. ||

λιχνίζου (ρ.) = χωρίζω, στο αλώνι, τον καρπό από το άχυρο με το φύσημα του αέρα.
λιχώνα (η) = λεχώνα.
λναρ (το) = (βλ. λ. αρνάρ).
λόζιους (ο) = ξερά χόρτα για τις κλαδάρες. (στη Χώρα τα λένε *λόζιο* και στη Γεράνεια *φουρφούρια*).
λότους (ο) = λοταρία, τυχερό παιγνίδι.
λουβουδά (η) = λαχανικό σαν το άγριο σπανάκι.
λουδ (το) = λουλούδι.
λουζιάζου (ρ.) = μπερδεύω. [(Π.Αορ) *λουζιάσκα*].
λούζνα (η) = ουλή, σημάδι από παλιά πληγή.
λουιούν του λουιού = λογής-λογής, από όλα τα σχέδια και τα χρώματα.
λουίς-λουίς = λογιών-λογιών.
λουκάνκου (το) = λουκάνικο. (*τα λουκάνκα*).
λουλουδάτους (επιθ) = αυτός που έχει επάνω του ζωγραφισμένα λουλούδια ή πολλά χρώματα.
λουμάδα (η) = επίπεδη πέτρα για παιδικό παιγνίδι.
λουμάκ (το) = κορμός νεαρής βαλανιδιάς.
λουυ (η) = κατακάθι, νερουλή λάσπη, λούνη.
λόυρα (επιρ) = γύρω-γύρω. || *μούφιριν τσ σκούφια λόυρα* = μου έφερε το καπέλο μου γύρω-γύρω ||. (με κατσάδιασε άσχημα, μου έκανε τη ζωή δύσκολη).
λουρί (το) = ζώνη, ιμάντας.
λουσαρίζουμι (ρ.) = στολίζομαι, καλλωπίζομαι.
λούσου (το) = καλλωπισμός, πολυτέλεια.
λούστρα (επιρ) = βρεγμένος πολύ, μούσκεμα. || *μι τσάκουσιντ' αμπέλ η βρουχή κι ίγκα λούστρα* = με έπιασε η βροχή στο αμπέλι και έγινα μούσκεμα ||.
λουταρές (επιρ) = μυρωδιά από καμμένο βαμβάκι.
λούταρου (το) = μαλακό και αφράτο βαμβακερό ύφασμα.
λουφές (ο) = μισθός, μηνιαίες αποδοχές.
λτσιάρκουσ (επιθ) = λυσσιασμένος, λυσσιάρικος. || *λτσιάρκουσ κλι* = λυσσιασμένο σκυλί ||.
λυσιά (η) = δίσκος πλεγμένος με κληματόβεργες που τοποθετείται επάνω από τα λαχανικά και τα συγκρατεί μέσα στην αλμύρα για να γίνουν τουρσί.

λυσιακά (τα) = λυσσώδεις προσπάθειες για να επιτύχει κάποιος σκοπός. || *έβαλιν τα λυσιακά τ ια να τς χουρίσ* = έκαμε τα αδύνατα δυνατά για να τους διαλύσει το γάμο.||

--= M =--

M (αντων) = μου. || *η μάνα μ* = η μάνα μου ||.
μαγαρίζου (ρ.) = βρωμίζω, νοθεύω.
μαγαρσιά (η) = περίπτωση παιδιού που θηλάζει. (χρησιμοποιείται σαν φάρμακο σε μολυσμένη πληγή (;).
μαγκάνυ (το) = μαγκάλι.
μαγκούτα (η) = το φυτό κώνειο.
μαγκώνου (ρ.) = πιάνω, σφίγγω δυνατά.
μαγούλα (η) = αβγοειδές ύψωμα ή βουναλάκι.
μαδών (ρ.) = τραβώντας τα, βγάζω τρίχες, φτερά, φύλλα.
μαδών (ρ.) = παίρνω από κάποιον χρήματα με απάτη.
μαειρεύου (ρ.) = μαγειρεύω.
μαειριό (το) = εξωτερικός χώρος για μαγείρεμα.
μαζιά (τα) = η έναρξη της διαδικασίας του γάμου την προηγούμενη Κυριακή πριν από τη στέψη, με την αποστολή, από τη νύφη στο γαμβρό, του χρηματικού μέρους της προίκας, σε λίρες ή δραχμές.
μαζώνου (ρ.) = μαζεύω. [(Αορ) *μάζουσα*, (Υπερσ) *είχα μαζώξ*]
μαζώνουμι (ρ.) = ζαρώνω, περιορίζομαι. [(Αορ) *μαζώθκα*].
μαθαίνου (ρ.) = πληροφορούμαι, διδάσκομαι. [(Παρατ) *μάθινα* και *μάθισκα*].
μάια (τα) = μαγικά, μάγια.
μαϊμάλου (επιθ) = ύπουλο άτομο, κόλακας.
μαϊσίους (επιθ) = του Μάη,.
μαϊστρα (η) = μάγισσα.
μακάτω (το) = μικρό υφαντό στρωσίδι, χώρισμα. (*τα μακάτσια*).
μακιδουνησ (το) = μαϊντανός, πετροσέλινο.
μακιαλεύου (ρ.) = σφάζω, κατακρεουργώ. [(Αορ) *μακιάλιψα*].
μάκουσ (ο) = το όπιο, ειδική παπαρούνα από την οποία παράγεται η υπνωτική ουσία, το όπιο.

μάκους (ο) = ψεύτικη υπόσχεση για αποπροσανατολισμό του θύματος. || "φσάει μάκουν" = δίνει ψεύτικες υποσχέσεις.||
μακρά (επιρ) = μακριά.
μάλαθρους (ο) = αρωματικό φυτό, άγριος άνηθος.
μάλαμα (το) = χρυσός.
μαλαματσέινους (επιθ) = από μάλαμα.
μαλιμάτσα (το) = καλόπιασμα, γαλιφιά. (*τα μαλιμάτσια*).
μαλιφατούρα (η) = ποικιλία από υφάσματα.
μαλλιιάζου (ρ.) = βγάζω μαλλί, χνουδιάζω.
μαλλιιάζου (ρ.) = αποκάνω κάνοντας κάτι συνέχεια. || *μάλλιασιν η γλώσσα μ να σι ουρμνεύου* = έβγαλε μαλλί η γλώσσα μου (απόκαμα) για να σε συμβουλεύω ||.
μαλλιίτσικους (επιθ) = μάλλινος.
μαλλιώτου (το) = ελαφριά κάπα βοσκού.
μάλουγου (το) = μάγουλο.
μαμαλίγκα (η) = μισοψημμένο ψωμί (αστράγκιστο), όχι καλά ψημμένη πίτα.
μαμάνα (η) = γιαγιά, η μητέρα των γονιών.
μαμάνα (η) = η Ρωσία.
μαμάς (ο) = δειλός, νωθρός, άτολμος.
μανάλ (το) = μανουάλι, κηροστάτης εκκλησίας.
μανάλ (το) = είδος μολόχας, ψηλή μολόχα.
μανάρ (το) = οικόσιτο αρνί.
μαναρόπκου (το) = χαϊδεμένο παιδί.
μανεύου (ρ.) = τρώγω [(Αορ) *μάνιψα*].
μανιά (η) = γιαγιά, γριά.
μάνους (ο) = ψωμί. || *μάνιβάμι καλά, είχαν μπόλκουν μάνουν* = τρώγαμε καλά, είχε αρκετό ψωμί ||.
μάνταλους (ο) = σύρτης πόρτας.
μαντάρ (το) = μανιτάρι.
μαντάρα (η) = μανιτάρι.
μαντζιούν (το) = δυναμωτικό πρακτικό φάρμακο με βάση το μέλι και διάφορα βότανα.
μαντζουράνα (η) = αρωματικό φυτό.
μανώλτς (ο) = κρασί.
μαξλάρ (το) = μαξιλάρι.
μαξούλ (το) = α) τελευταία συγκομιδή, β) επεξεργασμένος καπνός.

μαξούμ (το) = μικρό παιδί, απροστάτευτο. || *τσι σιέφτσιξιν του μαξούμ κι του χτσπας* = τι σου έκανε το μικρό παιδί και το χτυπάς ||.
μάξους (επιρ) = επίτηδες.
μαρ (επιφ) = βρε. (*μπρε* για άνδρες και *μαρ* για γυναίκες).
μαραγκιάζου (ρ.) = μαραίνομαι. || "... να σσειλου μήλου σέπιτσι, κυδώνι μαραγκιάζει ..." || (στίχος δημοτ. τραγουδιού).
μαραφέτσ (το) = κάποιο εργαλείο.
μαργαρτάρ (το) = μαργαριτάρι.
μαρινάτους (επιθ) = ριγανάτος. (τρόπος μαγειρέματος)
μαρκαλώ (ρ.) = επιβαίνω (για ζώα). [(Αορ) *μαρκάλτσα*, (Γ.Εν.) *μαρκαλιούμι*, (Γ.Αορ.) *μαρκαλίσκα*].
μαρκάτσ (το) = το γιαούρτι.
μαρκιούμι (ρ.) = ξαναμασώ την τροφή μου, μηρυκάζω.
μαρμάγκα (η) = μεγάλο κακό, μεγάλη ζημιά.
μαρόγατους (ο) = αυτός που έκαμε κάποια ζημιά και αισθάνεται ένοχος.
μαρούκουτους (επιθ) = ταπεινωμένος, ντροπιασμένος, χωρίς να μπορεί να δικαιολογήσει την πράξη του.|| *έφυγιν μαρούκουτους* ||.
Μαρτς (ο) = ο μήνας Μάρτιος.
μαρτς (ο) = ασπροκόκκινη κλωστή που βάζουμε στο χέρι ή στο λαιμό την πρώτη μέρα του Μαρτίου για να έχουμε τα χρώματα της υγείας.
μάσα (η) = φαγητό, φαγοπότι.
μάσα (η) = μεγάλο τραπέζι. || *τάφκα ουπάν σ μάσα* = τα άφησα επάνω στο τραπέζι ||.
μασάλ (το) = ψέμα, διάδοση, ψεύτικη είδηση. (*τα μασάλια*).
μασάτσ (το) = ακόνι μαχαιριών.
μασιά (η) = τσιμπίδα για κάρβουνα.
μασίσικους (επιθ) = αποβουτυρωμένος. ||*μασίσικου τσυρ*||
μασκαραλίκ (το) = ντρόπιασμα, γελοιοποίηση.
μασλάτσ (το) = κουβέντα, συζήτηση, κουτσομπολιό. || *χασουμράει, δεν τουν αφήν τα μασλάτσια να φκιασ εναν παρά δλεια* = χάνει την ημέρα του, δεν τον αφήνουν οι συζητήσεις και τα κουτσομπολιά να κάνει λίγη δουλειά ||.
μασούρ (το) = κομμάτι ξύλινης σωλήνας, καλάμι.
μασουριάζου (ρ.) = τυλίγω κλωστή στο μασούρι.

μαστάρ (το) = μαστός.
ματζέμ (το) = το ορυκτό χρώμιο, χυτοσίδηρος.
ματκάπ (το) = εργαλείο ξυλουργού, αρίδα.
ματουτσίνουρα (τα) = ματόκλαδα, τσίνορα.
ματουυάλια (τα) = ματογυάλια.
ματσιάζου (ρ.) = βασκαίνω.
ματσιάζου (ρ.) = σκοπεύω και πετυχαίνω το στόχο. || *τουν μάτσιασα μι μι πέτρα στου κιφάλ* = τον πέτυχα με την πέτρα στο κεφάλι ||.
ματσιούκου (η) = ρακή (ποτό) || *αναζ ματσιούκου* = πίνει ρακή ||.
ματσκανώ (ρ.) = μασώ. [(Αορ) *ματσκάλτσα*]
ματσκώνου (ρ.) = παίρνω, κάνω δικό μου κάτι. [(Αορ) ματσιο-ύκουσα.]
μάτσου (η) = η γάτα.
μαυράδα (επιφ) = (κρύβει κάποια ειρωνεία) αλίμονο, δυστυχία μου. (σα να μη πιστεύει σ' αυτό που ακούει.)
μαυρουχαρχαλιάζου (ρ) = από κάποια αρρώστια μαυρίζει το χαρβάλι του πετεινού και μεταφορικά η κακή όψη αρρώστου ανθρώπου.
μαχαλάς (ο) = γειτονιά, συνοικία.
μέντα (η) = καραμέλα. (*οι μέντζις*).
μερί (το) = μηρός, μπούτι. (*τα μεριά*).
μεσ (η) = μέση. || *μι πουνάει η μεσ* ||. || *βάλτου σ μεσ* ||.
μινγνάγ (το) = α) φανερό μέρος, πλατεία, κεντρικός δρόμος, β) φανέρωμα. || *μ έβγαλιν στου μινγνάγ* = φανέ-ρωσε τις πράξεις μου ή τις σκέψεις μου ||.
μιλαδέρφια (τα) = ετεροθαλή αδέρφια.
μιλέτσα (το) = ράτσα, φυλή.
μιλιαούνια (τα) = μεγάλο ποσό, αμέτρητα άτομα.
μιντζέρ (το) = είδος μόνιμου χαμηλού καναπέ στις δυο ή τρεις πλευρές του δωματίου.
μιντζιρλίσιους (επιθ) = δωμάτιο που έχει μιντζέρια.
μίντζιους (ο) = το αιδούο.
μιράδ (το) = μερίδιο, μεράδι.
μυριμέτσα (το) = μικροεπισκευή, διόρθωμα.
μισάντρα (η) = είδος εντοιχισμένης ντουλάπας.
μισησιόλα (η) = σόλα παπουτσιού.
μισιά (η) = κεντρική αίθουσα σπιτιού.

μισιακός (επιθ) = συνεταιρικός.
μισιός (επιθ) = μεσαίος, ούτε μεγάλος ούτε μικρός, στη μέση.
μισκίγκους (επιθ) = συκοφάντης, διαβολέας.
μισμέρ (το) = μεσημέρι.
μισμιριάζου (ρ.) = κοιμάμαι λίγο το μεσημέρι.
μιτάνια (η) = μετάνοια, γονυκλισία.
μιτζίτσα (το) = τούρκικο νόμισμα.
μιτζμένους (επιθ) = μεθυσμένος.
μιτρώ (ρ.) = μετρώ. [(Αορ) *μέτσα*].
μικρός (επιθ) = μικρός.
μικρούτσικους (επιθ) = πολύ μικρός.
μλίγγ (το) = κρόταφος.
μλαρ (το) = μουλάρι.
μλιόρα (η) = είδος προβατίνας.
μλώνου (ρ.) = σιωπώ, δεν συμμετέχω στη συζήτηση. [(Γρ.Εν.) *μούλουι*. (Αορ) *μούλουξα*, (Υπερσ) *είχα μλωξ*]. || *ισύ μούλουι* = εσύ να μη μιλάς ||
μόκουτους (επιρ) = σιωπή, μη βγάξετε άχνα.
μόλια (τα) = μικρές πέτρες για το συμπλήρωμα του χτισίματος λιθόκτιστου τοίχου.
μόλιουμα (το) = μόλυνση, μετάδοση αρρώστιας.
μολ-νοτσα = όλοι μαζί, χωρίς να μείνει κανείς. || *κόπιασαν οισυμπιθροί μολ - νοτσα* = ήρθαν οι συμπεθέροι όλοι μαζί ||.
μόλτσα (η) = ο σκόρος. || *μόκουψιν τα τσιράπια η μόλτσα* = μου έκοψε ο σκόρος τις κάλτσες ||.
μόλτσα (η) = περιέργη αλλά και δραστήρια γυναίκα.
μόναχους (επιθ) = μόνος.
μονόκιρα (τα) = διάφορα αντικείμενα με μαγικές ιδιότητες που θεραπεύουν το μάτισμα.
μόσκους (ο) = μόσκος, αρωματική ουσία, άρωμα.
μουγκαίνουμι (ρ.) = γίνομαι μουγκός, δε μιλώ.
μουγκαμάρα (η) = σιωπή, χωρίς καμιά κουβέντα.
μουζαβιρλίκια (τα) = διαβολές, συκοφαντίες.
μουζαβίρς (επιθ) = εκείνος που διαβάει κάποιον.
μούζγκας (ο) = αργός στις δουλειές αλλά και στη σκέψη.
μούζικου (το) = φουσαρμόνικα.
μούιας (επιθ) = ο χωρίς δύναμη, τόλμη ή δεξιότητες, νωθρός. || *ένι τζιπ μούιας* = είναι τελείως αδύναμος, άτολμος ||.

μουκαέτς (επιθ) = αποφασιστικός, με προγραμματισμό. || *να δεν ίγκα μουκαέτς να του φκιάσου* = να δεν πήρα την απόφαση (δεν προγραμματίσα) να το κάνω ||.

μουλιώνου (ρ.) = μολύνομαι, κολλώ την αρρώστια.

μουλκ (το) = το κτήμα, ιδιοκτησία, περιουσία. (*τα μούλκια*).

μουλουγμός (ο) = διήγηση, εξιστόρηση. || *δεν εχν μου-λουγμόν αυτά που είδαν τα μάτια μ* = δεν μπορώ να σας διηγηθώ αυτά που είδαν τα μάτια μου ||.

μουλουγώ (ρ.) = διηγούμαι. [(Αορ) *μουλόησα*]

μουλουχισκός (επιθ) = σιωπηλός, ύπουλος, κρυφός.

μουνάτους (επιθ) = σκέτος, καθαρός χωρίς άλλη πρόσμειξη. || *μουνάτους καφές* = σκέτος καφές χωρίς να έχει μέσα κριθάρι ή ρεβίθι ||.

μουνόκρια (τα) = διάφορα μικρά ιερά αντικείμενα που με διάφορα μυστικά λόγια θεραπεύουμε από τη βασκανία.

μουνουκουπανιά (επιρ) = μονομιάς, μια κι έξω, όλο μαζί.

μούντζα (η) = φασκέλωμα.

μουντζώνου (ρ.) = α) φασκελώνω, β) τα παρατάω, εγκαταλείπω την προσπάθεια. || *τα μούντζουζα* = τα παρατήσα ή τελείωσα τη δουλειά πρόχειρα ||.

μουνούχ (το) = ευνουχισμένο.

μουνόχνουτους (επιθ) = μοναχικός, ακοινώνητος.

μουραδ (το) = τρελός, μωρός.

μουραδάμους (ο) = τρελός, με τρελές ιδέες.

μουραλιά (η) = χαρακτηρισμός γυναίκας με τρελλές ιδέες.

μουργκίζ (ρ.) = σουρουπώνει, βραδιάζει. [(Αορ) *μούργκισν*].

μουργκός (επιθ) = γκριζός, σκοτεινός.

μουρντάρς (επιθ) = ανήθικος, άσεμνος.

μουρόξνους (επιθ) = υπόξινος, λίγο ξινός.

μουρός (επιθ) = τρελός, μωρός.

μούρσια (επιρ) = αίματα, ματωμένο μέρος του σώματος.

μουσιώνου (ρ) = χτυπώ στο πρόσωπο κάποιον με αποτέλεσμα να ματώσει. [(Μτχ) *μουρσιουμένους*].

μουρφάδα (η) = ομορφιά, ομορφάδα.

μουσαφίρς (ο) = επισκέπτης, φιλοξενούμενος.

μουσκόλδου (το) = αρωματικό φυτό

μουσκουβουλώ (ρ.) = ευωδιάζω.

μουστουκούλουρου (το) = κουλουράκι ζυμωμένο με μούστο για τα παιδιά που θα πουν τα κάλαντα των Χριστουγέννων.

μούστους (ο) = πετιμέζι, το γλεύκος των σταφυλιών.

μούστους (ο) = αργός στη δουλειά, νωθρός, αδέξιος.

μούτους (επιθ) = άφωνος, μουγκός.

μούτρο (το) = πρόσωπο.

μούτσκα (επιρ) = χωρίς θόρυβο, στα κρυφά.

μούτσκους (επιθ) = (βλ. λ. μούτους). || *μούτσκους τζίντζιρας* = τζιτζίκας που δεν βγάζει ήχο ||.

μουφλιουζεύου (ρ.) = χρεοκοπώ, γίνομαι άχρηστος.

μουφλιούιζ (επιθ) = χρεοκοπημένος, ξοφλημένος.

μουχαμπέτς (το) = συζήτηση για να περνάει η ώρα, διήγηση διαφόρων ιστοριών και γεγονότων.

μουχλάδα (η) = κάποια άνωδο της θερμοκρασίας με αρκετή υγρασία, ειδικά το χειμώνα.

μούχλιας (ο) = αργός.

μουχούσα (η) = γυναίκα. (στα κουδαρίτσκα).

μπάγκαβους (επιθ) = ασπρόμαυρος, αυτός που δεν πετυχαίνει στη βαφή και δεν γίνεται ομοιόχρωμος.

μπαγαρουμένους (επιθ) = κλεισμένος μέσα, κλειδαμπαρωμένος

μπαγλαρώνου (ρ.) = συλλαμβάνω και φυλακίζω κάποιον.

μπάζα (η) = παράνομο κέρδος.

μπάζα (τα) = χώματα και άχρηστα υλικά.

μπαζντραβίτσα (η) = είδος σκληρής κρεατοελιάς.

μπάιαγκας (ο) = αράχνη.

μπαΐαγκουφουλιά (η) = ιστός αράχνης.

μπαΐλντίζου (ρ.) = κουράζομαι πολύ, αποκάνω. [(Αορ) *μπαΐλτσα*].

μπαϊντός (ο) = η ώρα για το σχόλασμα από τη δουλειά.

μπαϊρ (το) = χέρσο χωράφι.

μπάκακας (ο) = βάτραχος.

μπακαλίζουμι (ρ.) = αρκουδίζω, περπατώ με τα τέσσερα.

μπακάμ (το) = ξύλο με χρωστική ουσία για το βάψιμο των πασχαλινών αυγών.

μπακαρέινους (επιθ) = χάλκινος, από χαλκό.

μπακούρ (το) = χαλκός.

μπαλιαβός (επιθ) = λευκός, που ανήκει στη λευκή φυλή.
μπάλιους (επιθ) = μαύρο πρόβατο με άσπρο κεφάλι.
μπαλτσαμώνου (ρ.) = ταριχεύω.
μπαμπαλούδ (το) = σκουπιδάκι.
μπαμπάμ-μπαμπαντέμ = από πολύ παλιά χρόνια.
μπαμπαντζιάνγκους (επιθ) = δυνατός, γερός.
μπαμπαντζιάντς (ο) = δυνατός, γερός.
μπαμπαρίζου (ρ.) = μισοψήνω κρέας στη φωτιά.
μπάμπασκους (επιθ) = πρωτάκουστος, ασυνήθιστος, ανεξήγητος.
μπαμπάσιους (ο) = παππούς, πατέρας των γονιών.
μπαμπάτσους (επιθ) = δυνατός γερός.
μπαμπεύου (ρ.) = κάνω χρέη μαμής, περιποιοίμαι λεχώνα και παιδί.
μπαμπεύου (ρ.) = θεραπεύω με πρακτικούς τρόπους.
μπάμπου (η) = γριά, γυναίκα μεγάλης ηλικίας.
μπάμπου (η) = αυτή που κάνει χρέη μαμής.
μπάνους (ο) = εμπόδιο, ενόχληση, μπελάς. || *φεύγα απ' τσιδώ σ' έχου μπάνουν στου κιφάλ μ* = φύγε από κοντά μου, είσαι μια ενόχληση πάνω από το κεφάλι μου ||.
μπάντα (η) = κέντημα που μπαίνει στον τοίχο.
μπαντακώνουμι (ρ) = βυθίζομαι, λερώνομαι από πάνω ως κάτω, καταχρεώνομαι. [(Π.Αορ) *μπαντακώθηκα*.]
μπανταχτισής (ο) = αυτός που δεν είναι συνεπής στις συναλλαγές του, ψεύτης και κλέφτης.
μπάρα (η) = λιμνούλα, σταματημένα νερά.
μπαρά (η) = η γυναίκα για την οποία γίνεται λόγος, αυτή εδώ η γυναίκα. || *μούπιν η μπαρά ότι σι χαλέβ* = μου είπε η γυναίκα (αυτή για την οποία λέμε) ότι σε ζητά, σε γυρεύει ||.
μπαράγκα (η) = περίπτερο, πρόχειρο σπιτάκι.
μπάριμ (επιρ) = τουλάχιστο.
μπαρμπέρς (ο) = κουρέας.
μπαρός (ο) = το αφεντικό, ο προϊστάμενος, αυτός για τον οποίο γίνεται λόγος. || *μούκουτσι, έρχισι ου μπαρός* = σιωπή, μη μιλάτε, έρχεται το αφεντικό ||.
μπασαμάκ (το) = πεζούλι, πέτρινο σκαλί.
μπασιαρασί (επιρ) = ενόχληση, κακή συναλλαγή.

μπασιάς (ο) = εικόνα, ζωγραφιά, φωτογραφία. (*τα μπασιάδια*).
|| *καμώνουνταν, είχαν ανοιχτό του χαρτί κι κοιτούσιν τα μπασιάδια* = (δεν διάβαζε) προσποιούνταν, είχε ανοιχτό το βιβλίο και (αντί να διαβάζει) κοιτούσε τις εικόνες ||.
μπασιούρς (επιθ) = μουντζουρωμένος.
μπαστράς (ο) = μπάστρα, αρρώστια φυτών.
μπατάκ (το) = ψεύτης και κλέφτης.
μπαταλιάζου (ρ) = γηράζω, γίνομαι άχρηστος.
μπατάλκους (επιθ) = χοντροκομμένος, άχαρος, μεγαλόσωμος.
μπατζιουκιφτσέδς (οι) = κεφτέδες με μπάτζιο.
μπατζιους (ο) = είδος σκληρού τυριού.
μπατσαρούδια (τα) = κακό γράψιμο, ορνιθοσκαλίσματα.
μπατσαρους (ο) = μουντζούρα, φόβητρο, σκιάχτρο.
μπατσαρώνου (ρ.) = μουντζουρώνω.
μπατσους (ο) = χαστούκι.
μπαχταζί (το) = μεσότοιχος με πηγάκια και σοβά, χωρίς τούβλα ή άλλα υλικά.
μπαχτσές (ο) = λαχανόκηπος. (*τα μπαχτσέδια*)
μπαχτσιώ (το) = φιλοδώρημα, δώρο για την καλή είδηση ή την εξυπηρέτηση.
μπαχτσισία (τα) = α) τα δώρα, το φιλοδώρημα, β) τα δώρα που προσφέρουν στους μαστόρους οι γείτονες κι οι συγγενείς του νοικοκύρη, όταν γίνεται η σκεπή του καινούριου σπιτιού.
μπέκρας (ο) = μεθύστακας, μπεκρής.
μπέκρου (η) = η γυναίκα που της αρέσει το ποτό.
μπέντζια (τα) = παραμύθια, λόγια του αέρα.
μπέσα (η) = εμπιστοσύνη, πίστη, λόγος τιμής.
μπέτσκου μαντζίλ = μαντίλα μάλλινη ή μεταξωτή με τυπωμένα πάνω πολύχρωμα λουλούδια, για το κεφάλι ή τους ώμους.
μπέχουν (επιρ) = τζάμπα, χωρίς πληρωμή.
μπζιούλτς (ο) = απατεωνάκος.
μπιάλια (τα) = χοντρές μάλλινες κάλτσες με διπλή πατούσα.
μπιζαβέγκς (ο) = απατεώνας.
μπιζαχτάς (ο) = αρκετό χρηματικό απόθεμα, ρευστό χρήμα.

μπιζιρζμός (ο) = βαρετή δουλειά που δεν τελειώνει γρήγορα.
Ανιαρή δουλειά.
μπιζιρνώ (ρ.) = βαριέμαι, απαιδιζώ. [(Αορ) *μπιζέρσα*].
μπιιντώ (ρ.) = επαινώ, λέγω καλά λόγια, επικροτώ.
μπικιάρς (ο) = εργένης.
μπίλα (η) = μπίλια, βόλος. (*οι μπίλις*)
μπιλιάς (ο) = μπελάς.
μπιλίγρατους (ο) = τοπωνύμιο έξω από τη Σιάτιστα στο ποτάμι Αλιάκμονα, που αν πέσεις σκοτώνεσαι. Μέρος για αυτοκτονία. || *είμισαι ια τουν μπιλίγρατου* = δεν μας μένει τίποτα άλλο να κάνουμε παρά να αυτοκτονήσουμε ||.
μπιλίμ = βάλει από πάνω.
μπιλιντζίκ (το) = βραχιόλι.
μπιλιντζίκ (το) = επάγγελμα, τέχνη, ταλέντο. || *μη φουβάσι τσί-πουτα, εχς χρσο μπιλιντζίκ* = μη φοβάσε τίποτα, έχεις χρυσό επάγγελμα, σπουδαία τέχνη ||.
μπιλιντζίκια (τα) = χειροπέδες. || *τόβαλαν τα μπιλιντζίκια* = του φόρεσαν τις χειροπέδες, τον συνέλαβαν ||.
μπίμπα (η) = το πτηνό πάπια.
μπιμπλί (το) = στραγάλι. (*τα μπιμλιά*).
μπίμπους (ο) = άλλη μια ονομασία του ανδρικού μορίου.
μπινιβρέκ (το) = μακρύ πλεκτό σώβρακο.
μπιρικέτσ (το) = αφθονία, μεγάλη ποσότητα.
μπιρικιάτσ (επιρ) = ας είμαστε ευχαριστημένοι, κάτι είναι και αυτό. || *μπιρικιάτσ, βρήκιν δλειά* = ας είμαστε ευχαριστημένοι, βρίκει δουλειά ||.
μπιρμπάτς (ο) = γλεντζές, γυναικάς, ανήθικος.
μπιρμπατσέιου (ρ.) = γίνομαι *μπιρμπάτς*.
μπιρντάχ (το) = ξυλοκόπημα, ξυλοδαρμός.
μπιρτζές (ο) = κουρτίνα, παραπέτασμα από ύφασμα.
μπιρχουζούρ (το) = ανακάτωμα, αναστάτωση, εμπόδιο.
μπίσκα (η) = όνομα ομαδικού παιδικού παιχνιδιού.
μπίσκα (η) = αγύριστο κεφάλι, ισχυρογνώμονας.
μπισσιρά (η) = μεγάλη ακατέργαστη πέτρα, βράχος.
μπισιζου (ρ.) = τελειώνω. [(Αορ) *μπίτσα*]
μπισχαβά (επιρ) = δωρεάν, χωρίς την ανάλογη αμοιβή.
μπιχουτζής (ο) = τζαμπατζής.
μπλάζου (ρ.) = πετυχαίνω, συναντώ κάποιον που ψάχνω.

|| *τουν έμπλαξα στου σπιτσ* = τον πέτυχα στο σπίτι ||.
μπλάνα (η) = μεγάλο κομμάτι μιας επιφάνειας που έφυγε από τη θέση του.
μπλιαγκούρ (το) = χονδροαλεσμένο σιτάρι που γίνεται φαγητό.
μπλιατσιάζου (ρ) = συναντώ τυχαία, πετυχαίνω κάποιον που ήθελα.
μπλιατσκώνου (ρ.) = τρώω πολύ, παραγεμίζω την κοιλιά μου.
μπλικ (το) = μπουλούκι, ομάδα. || *μπλίκια-μπλίκια κατσέβιναν απου σιαπάν οι Αλβανοί* = ομάδες-ομάδες κατέβηκαν από πάνω οι Αλβανοί ||.
μπλίκους (ο) = φάκελος.
μπλίκρα (η) = σουγιάς, μαχαιράκι που διπλώνει.
μπλιόγκους (επιρ) = καταβρεγμένα, μουσκεμα.
μπλίτσα (η) = η πρώτη ορθή στάση μικρού παιδιού.
μπντζέρα (η) = ζαρωμένο δέρμα, κομμάτι κρέας όλο νευρα που δεν μασιέται. || *όλου μπντζέρις είναι αυτό του κρέας που σόδοκιν, να του πας ουπίσ* ||.
μπόι (το) = γυναικεία φούστα.
μπόι (το) = ανάστημα, ύψος. || *είχιν δυο μπόια χιον* ||.
μπόλκους (επιθ) = μπόλικος, αρκετός.
μπόλκους (επιθ) = χαλαρός, ευρύχωρος, μεγάλος.
μπόντους (ο) = κεντρί μέλισσας.
μπόντους (ο) = α) καρφί σε μακρύ ραβδί για το κέντρισμα των βοδιών, βουκέντρα, β) μύτη καρφιού στο παπούτσι. || *κτσαίνου ιατσί έχου μπόντους στο παπούτσ* = κουτσαίνω γιατί έχω ένα καρφή στο παπούτσι.
μπόρτσ (το) = χρέος, δανεικά χρήματα.
μπόσκους (επιθ) = χαλαρός, μπόσικος.
μποτσ (το) = πλήινο μεγάλο δοχείο σε σχήμα στάμνας για αποθήκευση ρακής.
μπότσα (η) = μπουκάλι, φιάλη γυάλινη.
μπουγάζ (το) = στενό πέρασμα ανάμεσα από βουά.
μπουγανίκια (τα) = τα δώρα σε λεχώνα.
μπουγας (ο) = επιβήτορας.
μπουζ (επιρ) = πολύ κρύο, παγωμένο.
μπούκλα (η) = κομμάτι μαλλιού κεφαλής κατσαρωμένο.

μπούκλα (η) = ξύλινο δοχείο για νερό ή κρασί.
μπουκλούκια (τα) = τα υπάρχοντα έπιπλα και σκεύη του σπιτιού.
μπούκουβου (το) = τριμμένη κόκκινη καυτερή πιπεριά.
μπουλάκιμ (επιρ) = μακάρι, μήπως κατά τύχη.
μπουμπλιάτσκα (η) = κασαρίδα.
μπουμπνίζου (ρ.) = μπουμπουνίζω, βροντώ μετά από αστραπή ή κεραυνό. [(Αορ) *μπουμπούντσα*]
μπουμπόλια (τα) = όρχεις.
μπουμπότα (η) = ψωμί από καλαμποκίσιο αλεύρι.
μπούμπουλους κι κουρνιαχτός = ας γίνουν όλα ρημα-διό, ας καταστραφούν τα πάντα.
μπουμπουσιάρ (το) = καρναβάλι, μασκαράς.
μπουνταλάς (επιθ) = αφελής, ευκολόπιστος.
μπουντρούμ (το) = υπόγειο.
μπουράτου (το) = ειδικό άλεσμα σιταριού για ψωμί ασπρο και αφράτο.
μπουρί (το) = το μουσικό όργανο τρομπόνι.
μπουρί (το) = σωλήνα θερμάστρας.
μπουρίζου (ρ.) = κτυπώ με τα κέρατα.
Μπούρινους (ο) = το βουνό Μπούρινος.
μπούρινους (ο) = άτομο σκυθρωπό και άγριο.
μπουρμάς (ο) = κάνουλα βρύσης.
μπουρμπουλώνουμι ή μπαρμπουλώνουμι (ρ) = καλύπτω το κεφάλι και το πρόσωπο για να προφυλαχτώ από το κρύο ή για να μην αναγνωριστώ.
μπουρμπουτούρα (η) = α) έξαψη προσώπου, β) λαμπάδιασμα φωτιάς. || *μούρθιν μια μπουρμπουτούρα* = αισθάνομαι μια έξαψη, ένα πύρωμα ||.
μπουρντζιαλνώ (ρ.) = κάνω το ψωμί φρυγανιά.
μπουρτζουλώνουμι (ρ.) = κασουφιάζω.
μπουστάν (το) = το χωράφι που καλλιεργούμε πεπόνια, καρπούζια και κολοκύθες.
μπουτζίζα (η) = έντομο που έχει κεντρί, σφήκα, μέλισσα .
μπουτζίζου (ρ.) = κεντρίζω.
μπουτσα (το) = μπούτι, μηρός.
μπουτσκουτός (επιθ) = αφράτος, παχουλός,

μπουχαρί (το) = το μέρος του τζακιού που προεξέχει και συγκεντρώνει τον καπνό της φωτιάς.
μπουχνίζου (ρ) = βάζω κάτι σε νερό ή σε υγρό να μαλακώσει και να φουσκώσει.
μπουχτσιάς (ο) = μπόγος με ρούχα.
μπουχσιάν (ο) = εσώρουχα ανδρικά ή γυναικεία από λεπτό υφαντό, τσεβρές, κεντημένα με λευκή κλωστή.
μπουχτσιζου (ρ.) = χορταίνω, γεμίζω μέσα μου από κάτι που δεν χωράει άλλο. [(Αορ) *μπούχτσα*] || *δεν ντσίαντώ άλλου, μπούχτσα στα βάσανα* = δεν αντέχω άλλο, χόρτασα και δεν χωρούν μέσα μου άλλες στενοχώριες ||.
μπόχα (η) = κακοσμία από αναθυμίαση.
μπραγκανιά (η) = θάμνος, άγριος πυράκανθος.
μπράγκις (οί) = κλειστές πόρτες σπιτιού ή μαγαζιού, πόρτες φυλακής κλειστές.
μπρατσημιάτσκου (επιθ) = για το *μπράτσημου*. || *πουδιά μπρατσημιάτσκ* = ποδιά για το *μπράτσημου* ||.
μπράτσημους (ο) = ένας από τους δύο που ορίζει ο γαμπρός ανάμεσα από τους συγγενείς του και που έχουν την όλη φροντίδα του γάμου. (ο ένας είναι παντρεμένος και ο άλλος ανύπαντρος).
μπρε (επιφ) = βρε. (*μπρε* για άνδρες και *μαρ* για γυναίκες).
μπρόλουκας (ο) = παραμορφωμένο ον, τερατόμορφο.
μπρούμτα (επιρ) = μπρούμτα.
μπρούσκου (επιθ) = ξηρό κρασί, όχι γλυκό.
μπρούχαβους (επιθ) = αφράτος, χαλαρός, όχι σφιχτός.
μπρούχους (ο) = άτομο βαρύ στους τρόπους, πολύ σοβαρό.
μισίτσα (η) = το έντομο μουσίτσα.
μισος (επιθ) = μισός. (*η μση, του μσο*).
μισότριβους (επιθ) = μεσήλικας.
μισούρα (η) = πήλινη σουπιέρα, βαθύ πήλινο πιάτο.
μισόχαζους (επιθ) = μισότρελος.
μιστακ (το) = μουστάκι.
μιστόπτα (η) = μουσταλευριά.
μστρι (το) = μυστρί, εργαλείο οικοδόμου.
μστρότσκου (επιθ) = ανακατωμένος (*τα μστρότσκα*).
μταρ (το) = εξάρτημα αργαλειού.
μυδγαλιά (η) = αμυγδαλιά.

μύδαλου (το) = αμύδαλο.
μυγόπκ (η) = μικρή μύγα, σκνίπα.
μύθους (ο) = παραμύθι, μύθος.
μύθους (ο) = ντροπή, περίγελο. || *ίγκιν μύθους* = ντρο-πιάστηκε ||,
|| *απόμκιν μύθους* = έγινε περίγελο ||.
μυτάκ (το) = αφέλεια στο χτένισμα των μαλλιών.
μχαν (το) = φυσερό σιδηρουργού.
μχος (επιθ) = μοιχός, αδιάντροπος.

--= N =--

N (αρθρο) = την.
νάμια (τα) = ελαπτώματα, κουσούρια. || *δείξι τα νάμια σ* = φανέ-
ρωσε τα ελαπτώματά σου ||.
ναρκ (το) = λίγο-λίγο, με πολλή οικονομία, με το σταγο-
νόμετρο. || *μας τα διν μι του ναρκ* = μας τα δίνει λίγα-λίγα, με
πολλή οικονομία ||.
ναχτσ (το) = το μέρος της προίκας που είναι σε χρήμα, τα
μετρητά.
νησισκός (επιθ) = νηστικός.
νικ (η) = νίκη.
νινέ (η) = γιαγιά ή παραγιαγιά.
νιος (επιθ) = νέος. (*η νια, το νιο*).
νιώτσιρους (επιθ) = νεώτερος.
νοιάζουμι (ρ.) = ενδιαφέρομαι. [(Αορ) *νοιάσκα*]
νόστιμους (επιθ) = νόστιμος.
νοισ (η) = υγρασία, νοτισμένο μέρος.
νουβουρός (ο) = αυλή σπιτιού.
νουμάτσ (οι) = άτομα, πρόσωπα μιας ομάδας, αριθμός από-
μων.
νουμπέτσ (το) = σκοπός τραγουδιού, σιγανό τραγούδι.
νούνα (η) = νουνά.

νούνους (ο) = νουνός.
νουντάς (ο) = δωμάτιο. (*οι νουντάδεις & τα νουντάδια*).
νουρά (η) = ουρά.
νουφαλός (ο) = ομφαλός.
νουώ (ρ.) = καταλαβαίνω.
νόχτους (ο) = ανάχωμα, όχθος. (*τα νουχτάδια*).
νταβάν (το) = το έντομο οίστρος, βοϊδόμυγα.
ντάβανους (ο) = μαύρο μεγάλο έντομο με κεντρί.
ντάβανους (ο) = αυτός που κάνει συνεχή και μονότονο θόρυ-
βο ή που μιλά συνέχεια.
νταβίζου (ρ.) = μιλώ συνέχεια, γκρινιάζω.
νταβραντίζου (ρ.) = δυναμώνω. [(Αορ) *νταβράντσα*].
νταβραντζμένους (επιθ) = δυναμωμένος, καλοφαγωμένος.
νταϊάκ (το) = υποστύλωμα, στήριγμα.
νταϊακώνου (ρ.) = υποστυλώνω, στερεώνω.
νταϊαντώ (ρ.) = αντέχω, κρατώ, στηρίζω.
νταϊζου (ρ.) = συναντώ, μπλέκω.
νταϊλιάνα (η) = περήφανη και ωραία γυναίκα.
ντάιμα (επιρ) = συχνά, τακτικά, πολλές φορές.
νταϊρές (ο) = ντέφι.
νταϊρές (ο) = ανυπόληπτο άτομο, ελαφρόμυαλος.
νταϊσιμου (το) = μπλέξιμο, κακό συναπάντημα.
ντάλα (η) = εκείνο που μένει μετά την αποβουτύρωση του
γάλατος και είναι ένα υπόξινο δροσιστικό ρόφιμα.
νταλαβέρ (το) = φασαρία, καβγάς, δσοληψία.
νταλαβιρίζουμι (ρ.) = πηγαινοέρχομαι για να τακτοποι-ήσω
μια υπόθεση, ασχολούμαι με κάτι.
νταλάκας (επιθ) = άτομο με εξογκωμένη κοιλιά.
νταλακιάζω (ρ) = πρήζεται η κοιλιά μου από τα πολλά υγρά
που ήπια.
νταλντώ (ρ.) = ορμώ, χιμώ, τολμώ. [(Αορ) *ντάλτσα*].
νταμ (το) = ερειπωμένο ή μεγάλο και ατελείωτο σπίτι.
νταμάρ (το) = ράτσα, γενιά, σόι.
νταμάρ (το) = λατομείο.
ντάμκα (η) = λεκές, μεγάλη κηλίδα.
νταμκιάζου (ρ.) = λερώνω, κάνω λεκέδες.
νταμουζλίκ (το) = ράτσα ζώων, επίλεκτο είδος ζώων.

νταμπάκους (ο) = σκόνη καπνού που τη ρουφάμε με τη μύτη και φταρνιζόμαστε.
νταμπάκς (ο) = βυρσοδέψης.
νταμπαχανάς (ο) = βυρσοδεψείο.
νταμπέλα (η) = επιγραφή καταστήματος.
νταμπλάς (ο) = δίσκος σερβιρίσματος, μεγάλη ξύλινη επιφάνεια.
νταμπουράς (ο) = μουσικό όργανο.
νταμπουρλέκας (ο) = μεγάλη πεταλούδα με αποχρώσεις του καφέ και του μαύρου.
νταούλ (το) = μεγάλο τύμπανο.
ντάρα (η) = κατακάθι, απόβαρο.
νταρνάνα (η) = μεγαλόσωμη και πληθωρική γυναίκα.
νταρνταρίζου (ρ.) = φλυαρώ ασταμάτητα.
ντβαρ (το) = τοίχος, ντουβάρι.
ντεγκ (το) = τσουβάλι γεμάτο αλεύρι. || *μπιρικιάτσ, μας ίφιριν ένα ντεγκ αλέβρ* = ας είμαστε ευχαριστημένοι, μας έφερε ένα γεμάτο τσουβάλι αλεύρι ||.
ντεγκ (το) = δέμα επεξεργασμένου, πασταλιασμένου, καπνού.
ντελβές (ο) = το κατακάθι του καφέ.
ντέρτσ (το) = καημός, μεράκι, βάσανο.
ντεφ, (**ντεφ να εν**) = ας χαθεί, να πάθει κακό, να φύγει από μένα ο μπελάς.
ντζιαμλίξ (το) = τζαμωτό, τζαμαρία.
ντζιαντές (ο) = δημόσιος μεγάλος δρόμος.
ντζιαρούχ (το) = το λάχανο.
ντζιούκα (η) = η κοιλιά στη γλώσσα των παιδιών.
ντζιουλάπ (το) = εξήγηση που πρέπει να δώσουμε για κάποιο συμβάν.
ντζιουμπούζ (το) = γλέντι, διασκέδαση με φαγοπότι και ποτό.
ντζουόμι (ρ.) = ντύνομαι.
ντιάντιους (ο) = ο πισινός, ο κώλος.
ντιβουρλίγκα (η) = ζαλάδα, σκοτοδίνη.
ντιβουρλίζουμι (ρ.) = τριγυρνώ ζαλισμένος.
ντίγκα (επιρ) = πολύ γεμισμένο.
ντιζγκιρά (η) = ξύλινο φορείο για τη μεταφορά οικοδομικών υλικών.

ντιζγκιρώνουμι (ρ.) = ξαπλώνω αναίσθητος.
ντιμπισίρ (το) = κομωλία.
ντιρέκ (το) = ξύλινη κολόνα.
ντιρλικώνου (ρ) = τρώω πάρα πολύ, τρώω με βολιμία.
ντόπιους (επιθ) = εγχώριος.
ντόρος (ο) = φασαρία, θόρυβος.
ντου (επιφ) = έφοδος, εξόρμηση. || *έκαμάμι ντου* = κάναμε έφοδο, ορμήσαμε ||.
ντουζένια (τα) = ομορφιές, στολίδια, καλή διάθεση.
ντουζντζίζου (ρ.) = στολίζω, φορώ τα καλά μου ρούχα.
ντουλαμάς (ο) = είδος ανδρικού παλτού από *σιαϊάκ*.
ντουλάπ (το) = μικρή εντοιχισμένη ντουλάπα.
ντουλάπ (το) = ειδικό καβουρδιστήρι για καφέ, κριθάρι και ρεβίθι του καφέ, κάστανα και καλαμπόκι.
ντουμάν (το) = πυκνός καπνός, φούντωμα φωτιάς.
ντουμπέκ (το) = μεγάλο πέτρινο γουδί.
ντουινιάς (ο) = το σύμπαν, ο κόσμος.
ντουρλάπ (το) = ανεμοθύελλα, χιονοθύελλα.
ντουρντούκια (τα) = τρόπος ζωής με εξόδους, εκδρομές, λούσα, επιδείξεις και φιγούρες.
ντουρντούκου (επιθ) = εκείνη που αγαπάει τα *ντουρ-ντούκια*.
ντούσκους (επιθ) = απλός, σκέτος, χωρίς στολίδια.
ντουσμάνους (ο) = ζωηρός, αυταρχικός.
ντράβαλα (τα) = φασαρίες, εμπόδια, ενοχλήσεις.
ντραγασιά (η) = πρόχειρη καλύβα.
ντραγάτς (ο) = αγροφύλακας.
ντραγάτς (ο) = βρακί. || *δε φσάει ντραγάτσν* = δεν φοράει βρακί ||.
ντραγατσίκα (η) = δερμάτινος σάκκος.
ντραγουμάνους (ο) = διερμηνέας.
ντρασκλιά (η) = δρασκελιά.
ντράσκλιαγκας (ο) = κυλινδρικό καφέ σκουλίκι με πολλά πόδια.
ντρασκλνών (ρ.) = δρασκελώ.
ντριτσάλου (η) = η ώρα.
ντσάφ (επιρ) = φτάνει πια, αρκετά. έλεος.

ντσιαν (το) = στόχος, σκοποβολή, σημάδι για σκοποβολή. ||
των έβαλαν στου ντσιαν = τον έβαλαν στο σημάδι, τον έκαμαν
στόχο ||.

ντω (ρ.) = ντύνω. [(Παρατ) ντούσα, (Αορ) έντσα].

νυφ (η) = νύφη.

νυφιάσκους (επιθ) = νυφικός, της νύφης.

νυφιάσκους χορός. = νυφικός χορός. (ειδικός χορός που
χορεύει η νύφη μετά την στέψη)

Ξάι (το) = πληρωμή για το άλεσμα, αλεστικά.

ξέφτι (το) = ξέφτι.

ξηρουπαϊά (η) = δριμύ ψύχος σε ξάστερες χειμωνιάτικες
ημέρες.

ξηγάνουτους (επιθ) = ξεγάνωτος, όχι γανωμένος.

ξηά (η) = α) βουκέντρα, β) ψηλό και αδύνατο άτομο.

ξηαλείφου (ρ.) = χαλώ το ασβέστωμα ή το σοβά.

ξηάλις (οι) = μακριά και αδύνατα πόδια.

ξηαλμένους (επιθ) = χαλασμένος σοβάς τοίχου.

ξηαμπιλουιάζου (ρ.) = βγάζω την κλωστή από τη βελόνα.

ξηανέντραπους (επιθ) = αυτός που λέγει ή κάνει ανηθικές
πράξεις χωρίς να ντρέπεται.

ξηαραδίζου (ρ.) = παίρνω κρυφά λίγα-λίγα.

ξηαρίζου (ρ.) = καθαρίζω ένα μέρος με το φτυάρι. [(Αορ) ξιάρσα]

ξηασπρίζου (ρ.) = χάνω τη ζωηράδα των χρωμάτων.

ξηαστόχαστους (επιθ) = επιπόλαιος, αφηρημένος, αφελής.

ξηαστουχιούμι (ρ.) = ξεχνιέμαι, αφαιρούμαι. || ξιαστου-χήθκα μι
τα λία κι έκαψα του φαϊ = ξεχάστηκα με την κουβέντα και έ-
καψα το φαγητό ||.

ξηαφ (το) = κομπόστα με ξερά σύκα, σταφίδες, δαμά-σκηνα
κ.λ.π.

ξηαφρίζου (ρ.) = καθαρίζω τον αφρό από το γλυκό ή το φαγη-
τό που βράζει.

ξηαφρίζου (ρ.) = κλέβω.

ξηαφρίζουμι (ρ.) = γδέρνομαι κάπου στο σώμα μου από πέ-
σιμο, πληγώνω το δέρμα μου.

ξηιβράκουτους (επιθ) = α) χωρίς βρακί, β) πολύ φτωχός.

ξηιγκλιαβάν (το) = άνοστο και αηδιαστικό φαγητό.

ξηιγκλιαβανίζου (ρ) = για το μαγείρεμα χρησιμοποιώ ακατάλ-
ληλα υλικά και κάνω το φαγητό νερούλο, άνοστο και αη-
διαστικό.

ξηιγκουλιώνουμι (ρ) = ξεγυμνώνομαι, ντύνομαι με πολύ ελαφ-
ρά ρούχα.

ξηιγριντζουλνώ (ρ.) = μαζεύω στο αμπέλι τα τσαμπιά των
σταφυλιών που έμειναν από τον τρύγο.

ξηιγριντζούλτζμα (το) = το μάζεμα των υπολοιπίτων.

ξηιθλόκουτους (επιθ) = ξεκούμπωτος.

ξηιθμαίνου (ρ.) = χάνω το ενδιαφέρον μου, ξεσπώ και εκτονώ-
νομαι. || τάπα κι ξιθύμανα = τα είπα και εκτονώθηκα ||.

ξηιουρντώ (ρ.) = τρελαίνω κάποιον με τα καλά μου, αλλάζω
τα μυαλά κάποιου. [(Π.Εν.) ξιουρτζίζουμι, (Π.Αορ) ξιουρτζί-
κα

ξηικ (επιθ) = λειψό, ξίκικο.

ξηικ (ξικ να εν) = (βλ. λ. ντεφ).

ξηικασταλιάζου (ρ.) = αφίνω ένα υγρό να ξεθολώσει.

ξηικαχτισίζου (ρ.) = ξεθεμελιώνω, ξεκολλώ, ξεφλουδίζω.

ξηίκκους (επιθ) = λειψός, του λείπει βάρος.

ξηικλιάζουμι (ρ) = τρώω πάρα πολύ. [(Αορ) ξικλιάσκα]

ξηικλνώ (ρ.) = ξεκλαδίζω, εξαρθρώνω [(Αορ) ξέκλτσα]

ξηικουλουριάζουμι (ρ.) = ξεμπλέκω από τα γύρω πράγματα,
σηκώνομαι από το κρεβάτι, ξετυλίγομαι.

ξηικουρνιαχτισήρ (το) = ξεσκονόπανο σε μακρύ ξύλο.

ξηικουρνιαχτισίζου (ρ.) = ξεσκονίζω, καθαρίζω από τις αράχ-
νες.

ξηικώ (ρ.) = ξεσχίζω, σχίζω. [(Αορ) ξέξα]

ξηιλαρυγγιάζουμι (ρ.) = φωνάζω δυνατά να ακουστώ.

ξιλνώ (ρ.) = λύνω έναν κόμπο. [(Αορ) *ξέλτσα*, (Π.Εν.) *ξιλνιούμι*, (Π.Αορ) *ξιλύθκα & ξιλύσκα*].

ξιλουιάζου (ρ.) = ξελογιάζω. [(Π.Εν.) *ξιλουιάζουμι*].

ξιμέτουχους (επιθ) = αφελής, ανεπιτήδευτος.

ξιμιγντανίζου (ρ.) = ξεθαρρεύω, αρχίζω να βγαίνω έξω.

ξιμουλείου (ρ.) = παίρνω κρυφά λίγα-λίγα.

ξιμουσνιαζουμι (ρ) = χαλάω τα μούτρα μου όταν ακούω κάτι που δεν μου αρέσει. [(Αορ) *ξιμουσνιασκα*].

ξιμπαμπαλίζου (ρ) = παίρνω από κάποιον όλα του τα χρήματα. ξοδεύω όλα μου τα χρήματα. || *έπιξιν χαρτσιά κι τουν ξιμπαμπάλτσαν* = έπαιξε χαρτιά και του πήραν όλα του τα χρήματα. || || *πήγα στου παζάρ κι ξιμπαμπαλίσκα* = πήγα στην αγορά και ξόδεψα όλα μου τα χρήματα. ||

ξιμπλάναβους (επιθ) = ατημέλητος, απεριποίητος.

ξιμπλέτσουτους (επιθ) = ξεκούμπωτος, με ανοιχτά τα στήθη.

ξιμπουλκιεύου (ρ) = χαλαρώνω κάποιο σφιχτό δέσιμο και το κάνω άνετο.

ξινασέρνου (ρ.) = ανακεραμώνω τη σκεπή.

ξινάχουμα (το) = εκταφή νεκρού.

ξιναχώνου (ρ.) = ξεθάβω, κάνω εκταφή νεκρού.

ξινουμώ (ρ.) = διώχνω, κυνηγώ, αναγκάζω κάποιον να φύγει. [(Αορ) *ξινόμσα*].

ξινουφαλίζουμι (ρ.) = αηδιάζω, μου έρχεται να κάνω εμετό ή κάνω εμετό. [(Αορ) *ξινουφαλίσκα*].

ξινταλιώνουμι (ρ) = μένω με λίγα και ελαφρά ρούχα.

ξιντώ (ρ.) = ξεντύνω, βγάζω τα ρούχα κάποιου, [(Αορ) *ξέντσα*].

ξιουλεύου (ρ.) = παραχαϊδεύω, κάνω σε κάποιον όλα τα χατίρια. [(Π.Εν.) *ξιουλεύουμι*, (Π.Αορ) *ξιουλεύκα* (Μτχ) *ξιουλιμένους*].

ξιπαϊάζου (ρ.) = ξεπαγιάζω.

ξιπαρταλιάζου (ρ.) = ξεσκίζω, κουρελιάζω.

ξιπαστρέυου (ρ.) = καταστρέφω κάτι. σκοτώνω κάποιον.

ξιπατουμάρα (η) = τέλεια καταστροφή, μεγάλη κούραση, άδικος κόπος

ξιπατώνου (ρ.) = καταστρέφω κάτι εντελώς.

ξιπατώνουμι (ρ.) = α) κουράζομαι υπερβολικά, β) καταστρέφομαι. [(Αορ) *ξιπατώθκα*, (Μτχ) *ξιπατουμένους*]

ξιπλατσιζουμι (ρ.) = κάνω βαριές και σκληρές εργασίες, κουράζομαι υπερβολικά. [(Αορ) *ξιπλατσισκα*]

ξιπρουβουδώ (ρ.) = αποχαιρετώ κάποιον που φεύγει.

ξιραγκνός (επιθ) = αδύνατος, μελαχρινός.

ξιράτσο και **ταξιράτσο** (το) = πεπρωμένο, γραφτό.

ξιρκός (επιθ) = ξερικός, ο χωρίς πότισμα.

ξιρνώ (ρ.) = κάνω εμετό.

ξιρουτανιούμι (ρ.) = τεντώνωμαι, ανακλαδίζομαι.

ξιρχαίνου (ρ.) = ξαλαφρώνω, λέω τα παράπονά μου ή το πρόβλημά μου και εκτονώνομαι. [(Αορ) *ξιρίχανα*] || *είχα χαραρέτσο, τσ τάπα κι ξιρίχανα* = είχα μεγάλη επιθυμία να εκδικηθώ, (γιαυτό) της τα είπα και ξαλάφρωσα ||.

ξισγκαλνώ (ρ.) = ξεσκαλίζω, ψάχνω και βρήσκω κάτι κρυμμένο.

ξισμώ (ρ) = χάνω τη γεύση, τη μυρωδιά ή τη δύναμη.

ξισταλιάζου (ρ.) = μένω κάπου περιμένοντας ή παρακολουθώντας. || *ξιστάλιασιν στου παραθύρ να τσηράει ποιός σιβαίν κι ποιός βγαίν* = συνέχεια είναι στο παράθυρο και παρακολουθεί ποιός μπαίνει και ποιός βγαίνει ||.

ξιστροφιιάζουμι (ρ.) = κάθομαι απρόσκλητος για φαγητό.

ξισυλλοιάστους (επιθ) = ανέμελος, αδιάφορος, άσκεπτος.

ξισυνιρίζουμι (ρ.) = α) παίρνω τα λόγια κάποιου στα σοβαρά, β) ανταγωνίζομαι κάποιον. || *μη τουν ξισυνιρίζισι, δεν τ' κοφίτσο* λέει = μη παίρνεις στα σοβαρά τα λόγια του, δεν έχει μυαλό, δεν σκέπτεται το τι λέει ||.

ξισφαϊζουμι (ρ.) = ξεσχίζομαι, γίνομαι φορτικός, κάνω τα πάντα για να πετύχω κάτι. [(Αορ) *ξισφαϊσκα*].

ξिताφίζουμι (ρ.) = τρώγω και πίνω μέχρι κορεσμού, ξεπερνώ τα όρια στο φαγοπότι.

ξित्रαχλιώνου (ρ.) = ξεχειλώνω, κάνω χαλαρό κάτι.

ξित्रαχλιώνουμι (ρ.) = παίρνει το πρόσωπό μου ύφος κλαμένο, δείχνω ότι είμαι έτοιμος να κλάψω.

ξित्रουντάζου (ρ.) = τραντάζω, κουνώ δυνατά.

ξित्रσκαλιάζου (ρ.) = παίρνω και τρώω φαγητό από το τσουκάλι.

ξित्रσκους (επιθ) = (βλ.λ. *ξίσκους*). || *ζισξ ξित्रσκα* = ζυγίζει λειψά ||.

ξित्रσλίγου (ρ.) = ξετυλίγω.

ξित्रσφήσματα (τα) = παρπανίσια, υπερβολικά και εξεζητημένα.

ξित्रρνώ (ρ.) = συνέρχομαι, δυναμώνω μετά από αρρώστια.

ξιφλνώ (ρ.) = ξεφλουδίζω, βγάζω τα φύλλα. || *θα νάρς να ξιφλ-
λύσουμι του καλαμπούκ* ; = θα έρθεις για να ξεφυλλίσουμε το
καλαμπόκι ; ||
ξιφτσιζου (ρ.) = χαλώ την άκρη υφάσματος, ξεϋφαίνω.
ξιφτσιλνώ (ρ.) = καθαρίζω το φιτίλι του καντηλιού ή της λάμ-
πας.
ξιχλιάζου (ρ.) = μιλώ, λέω μυστικά, κουτσομπολεύω.
ξιχμάζου (ρ.) = ξεχειμωνιάζω.
ξλιάγκουρου (επιθ) = τελείως άγουρο, ανώριμο.
ξλέινους (επιθ) = ξύλινος.
ξλέινους (επιθ) = αμόρφωτος, ακοινωνήτος. || *ήρθιν ου ξλέινους
να μας μαθ τσιρμπιέν* = ήρθε ο αμόρ-φωτος να μας μάθει (να
μας διδάξει) καλούς τρόπους ||.
ξλιάλιτρου (το) = ξύλινο αλέτρι που το σέρνουν βόδια.
ξλόγατα (η) = ποντικοπαγίδα.
ξλόχτσινου (το) = εξάρτημα του αργαλειού.
ξλόχτσινου (το) = πολύ ψηλός άνθρωπος.
ξλόψειρα (η) = το έντομο κοριός.
ξνάδα (η) = μικρή ποσότητα γιαουρτιού σαν μαγιά.
ξνίζου (ρ.) = α) ξινίζω, κάνω κάτι ξινό, β) αλλοιώνω, χαλώ
κάποιο φαγητό. [(Αορ) *ξίντσα*, (Π.Εν.) *ξνίζουμι*, (Π.Αορ)
ξνίσκα] || *ξνίτσιν του φαί* = ξίνισε (χάλασε) το φαγητό ||. || *ξνί-
τσιν η δλειά* = χάλασε η δουλειά ||.
ξνίθρα (η) = χόρτο με υπόξινη γεύση.
ξνόγαλου (το) = γιαούρτι .
ξνόμλου (το) = ξινόμηλο.
ξνο-ζμι (το) = αλευριά ξινισμένη με ξίδι.
ξνος (επιθ) = ξινός. (*η ξνη, του ξνο*).
ξουδιάζου (ρ.) = ξοδεύω, κάνω έξοδα. [(Αορ) *ξόδιασα* & *ξόδιμα*,
(Π.Εν.) *ξουδιάζουμι*, (Π.Αορ) *ξουδιάσκα*].
ξουρίζου (ρ.) = ξυρίζω.
ξουφλνώ (ρ.) = εξοφλώ, πληρώνω το χρέος.
ξουψ (επιρ) = ξυστά, ξόπτεσα. || *τ απέταξιν του τσιακούρ κι τουν
πήριν ξουψ* = του πέταξε το τσεκούρι που πέρασε ξυστά ||.
ξπόλτους (επιθ) = ξυπόλητος. (*η ξπολτσ, του ξπόλτου*).
ξτρι (το) = ξυστρί.
ξυλουκέρατου (το) = χαρούπι, καρπός χαρουπιάς.
ξυπουλνιούμι (ρ.) = βγάζω τα παπούτσια ή τις κάλτσες μου.

ξύστρους (ο) = σπάτουλα που καθαρίζουμε το ζυμάρι από τη
ζυμώστρα.
ξύστρους (ο) = μεγάλη καταστροφή. || *τάκαμιν ξύστρουν* = τα
πήρε όλα, τα κατέστρεψε όλα ||.
ξφώνου (ρ.) = τρώγω. (λέγεται για ανεπιθύμητο άτομο).
|| *ξφουσι* = φάε και σκάσε ||.
ξω (ρ.) = ξύνω. [(Ε.Παρατ) *ξούσα*, (Ε.Αορ) *έξα*, (Π.Εν.) *ξουόμι*,
(Π.Παρατ) *ξουόμαν*, (Π.Αορ) *ξύσκα*].

Οικουμέν (η) = η Γη, η υφήλιος
όκαχτους (επιθ) = όμοιος, πανομοιότυπος. || *κι του πιδί τς ό-
καχτους ου πάππους τ* = και τό παιδί της είναι ίδιος (όμοιος)
ο παππούς του ||.
όκνα (η) = πορτούλα του βαρελιού, σε σχήμα ημικυκλικό, στο
επάνω μέρος, για τον καθαρισμό του.
όκνου (επιθ) = τεμπέλα.
όξου (επιρ) = έξω. || *απέταξέ τουν όξου* = πέταξέ τον έξω ||.
όντας (συνδ) = όταν, κάθε φορά, σε όποιο μέρος. || *όντας σι
γλέπου, ιλώ* = κάθε φορά που σε βλέπω, γελώ ||.
οπ (επιρ) = όπου, σε όποιο μέρος.
όπλατα (η) = το κομμάτι υφάσματος που βάζουμε όταν μπα-
λώνουμε ένα ρούχο.
όπουτσι (συνδ) = όποια φορά, κάθε φορά. || *όπουτσι θελτσ
έλα* = όποια φορά, όποτε θέλεις έλα ||.
όρκους (ο) = ο όρκος.
όρκους (επιρ) = χάλια, κακή κατάσταση. || *ίγκιν όρκους* =
έγινε χάλια, λερώθηκε πολύ ||.
όρματσ & αόρματσ (επιθ) = πολύ ωραία, προκλητική.
όρνιου (το) = αρπακτικό πουλί.
όρσι (επιφ) = να, ορίστε.
οσ, όσις, όσα (αντων) = όσοι, όσες, όσα.
όσνους, όσνις, όσα (αντων) = όσους, όσες, όσα.

ό,τῶ (αντων) = ό,τι. || **ό,τῶ νάνει** = ό,τι και να είναι ||.
οὔδιέτω (επιρ) = έτσι όπως είναι, μη το αλλάξεις.
ουκά (η) = οκά. παλιό μέτρο βάρους.
ουκάρκουσ (επιθ) = το βάρος της μιας οκάς.
ουκνεύου (ρ.) = τεμπελιάζω, δεν μπορώ λόγω γηρατιών.
ουλούκ (το) = υδρορροή, λούκι.
ουλούρα (επιθ) = (βλ. λ. λούρα).
ουπάν (επιρ) = επάνω.
ουπανουθιώμ (επιρ) = επάνω μου. (*ουπανουθιώτς* = επάνω της, *ουπανουθιώτ* = επάνω του).
ουπαντά (επιρ) = επανωτά. το ένα πάνω στο άλλο, στριμωγμένα.
ουπισσιά (η) = το λουρί από το μέρος της ουράς που κρατά το σαμάρι.
οὔρδα (η) = μυζήθρα.
ουρδιιάζου (ρ.) = τακτοποιώ, διπλώνω με προσοχή.
ουρθός (επιθ) = όρθιος.
ουρθώνου (ρ.) = βάζω κάτι να σταθεί όρθιο.
ουρθώνου (ρ.) = διορθώνω, τακτοποιώ.
ουριάζου (ρ.) = κλαίω με δυνατή φωνή, ωρύομαι.
ουρίζου (ρ.) = ορίζω, βάζω όρια, αποκτώ κυριότητα.
ουρίζου (ρ.) = νιώθω, αισθάνομαι. || *απόστασα, δεν ουρίζου του κουρμίμ* = κουράστηκα, κι από την κούραση δεν αισθάνομαι το σώμα μου ||.
ουρλιούμι (ρ.) = φωνάζω δυνατά, ουρλιάζω.
ουρμήνια (η) = συμβουλή.
ουρμνεύου (ρ.) = συμβουλεύω, ορμηλεύω.
ουρσουζλαμάς (ο) = ιδιότροπος, γρουσουζής.
ουρσουζλούκ (το) = ιδιοτροπία. (*τα ουρσουζλούκια*).
ουρσουζλούκια (τα) = άπρεπα και ανήθικα λόγια.
ουρσουήζ (επιθ) = ιδιότροπος, γρουσουζής. (*η ουρσουήζα, το ουρσουήσκου*).
ουρσουήσκου (επιθ) = (βλ. λ. ουρσουήζ).
ουρταλίκ (το) = γύρω-γύρω, όλο το μέρος, κάθε γωνιά. (*τα ουρταλίκια*). || *έφαγα τα ουρταλίκια κι δεν τον βρήκα πουθενά* = έψαξα όλο το μέρος γύρω-γύρω και δεν τον βρήκα πουθενά ||.
ουσουλία (τα) = λόγια του αέρα, ψέφτικες υποσχέσεις.

ουστσέρνα (η) = στέρνα, δεξαμενή νερού.
ουτζίζου (ρ.) = ταιριάζω, ομοιάζω, συμφωνώ.
ούτσιέτω = (βλ. λ. οὔδιέτω.)
ουχτρεύουμι (ρ.) = μισώ, εχθρεύομαι.
ουχτρός (ο) = εχθρός.
ουχτσίκας (ο) = φυματικός.
ουχτσίκου (η) = φυματικά.
όφιους (ο) = φίδι.
όχτσικας (ο) =φυματίωση.

Παίνου (ρ.) = πηγαίνω. [(Γαρατ) *πάινα*, (Αορ) *πήγα*, (Μτχ) *παίνουντας*].
παγαδώνου (ρ.) = καταπραΰνω, λιγοστεύω τον πόνο ή την ένταση. || *ρούφξα ψια ρακή κι παγάδουσιν ου πόνους* = ρούφηξα λίγη ρακή και λογόστεψε ο πόνος ||.
παγουτσή (η) = παγωνιά.
παζιά (τα) = κοκκινογούλια, παντζάρια.
παθαίνου (ρ.) = παθαίνω, υποφέρω. [(Γαρατ) *πάθινα & πάθινακα*, (Υπερσ) *είχα παθ*].
παθής (επιθ) = εκείνος που έχει κάποια πάθηση. (*η παθήτσα*).
παϊβάνια (το) = ειδικές κλειδαριές με τις οποίες δένουμε τα μπροστινά πόδια του αλόγου για να μη φεύγει.
παϊδα (η) = παγίδα, δόκανο.
παίνια (η) = ο έπαινος, το παίνεμα. (*οι παίνις*).
παλαμαρά (η) = ξύλινο εργαλείο που μπαίνει στην παλάμη κατά το θερισμό και μεγαλώνει τη χεριά.
παλαμουδέρνου (ρ.) = με πονούν τα πέλματα των ποδιών από το περπάτημα. [(Αορ) *παλαμόδερα*].
παλάντζα (η) = είδος ζυγαριάς.
παλάντζα (η) = άτομο που δεν είναι σταθερό στα λόγια ή στις αποφάσεις του.
παλιαρουκόπου (ο) = ειδικό τσεκούρι για αγκαθωτούς θάμνους.
παλιότσιρους (επιθ) = α) μεγαλύτερος στην ηλικία, β) περισσότερο μεταχειρισμένος.

παλιούρ (το) = είδος αγκαθωτού θάμνου.
παλιουρούτσ (το) = παλιόρουχο, πολύ μεταχειρισμένο πράγμα.
παλουγόδους (ο) = ειδικό μαξιλαράκι για το κεφάλι όταν μεταφέρουμε πάνω σ' αυτό κάποιο βάρος.
πάλτσα (η) = ποσότητα επεξεργασμένου μαλλιού που είναι έτοιμο να γίνει κλωστή.
πάλτσα (η) = τα ολόασπρα μαλλιά της κεφαλής.
παμπόρ (το) = χαρταετός. || *απέταξάμι τα παμπόρια* = πετάξαμε τους χαρταετούς ||.
πάνα (η) = βρεγμένο κουρέλι σε μακρύ ξύλο με το οποίο καθαρίζουμε τον καμένο φούρνο.
παναλαφρίτσκου(το)=ελαφρότητα,επιπολαιότητα. ||*ρίξτου στου παναλαφρίτσκου* = μη το βασανίζεις το πρόβλημά σου αλλά αντιμετώπισέ το με κάποια ελαφρότητα. ||
παναῦρ (το) = πανηγύρι. (*τα παναῦρια*).
παναῦριώτς (ο) = αυτός που πηγαίνει στο πανηγύρι.
παναῦριώτσκους (επιθ) = του πανηγυριού, από το πανηγύρι.
πανιάζου (ρ.) = καθαρίζω το φούρνο με την πάνα.
πανιάζου (ρ.) = θαμπώνω, τυφλώνω με δυνατό φως.
πανιάζου (ρ.) = χλωμιάζω, γίνομαι σαν το άσπρο πανί.
πανίσιους (επιθ) = από πανί, πάνινος.
πανούκλα (η) = η αρρώστια πανώλη.
πανούκλα (η) = κακή γυναίκα. || *απ' όξου κούκλα κι μέσα πανούκλα* ||.
παντρά (η) = παντρεία, γάμος.
παπάρα (η) = τριμμένο ψωμί σε σούπα, γάλα, τσάι κ.λ.π.
παπαρδέλας (ο) = πολυλογάς, ψευτοπαλικαράς.
παπαρδέλις (οι) = περιαιτολογίες, αυτοπαινέματα.
παπούσκα (η) = καλαμπόκι ψημμένο, παπαδούλα.
παπτσιής (ο) = υποδηματοποιός.
παπτσιήκου (το) = το υποδηματοποιείο.
παραγγιλιά (η) = παραγγελιά, εντολή.
παραϊουμιστός (επιθ) = γεμιστός, παραγεμιστός. || *παραϊουμισσές πιπιριές* = το φαγητό " γεμιστά ".||
παραϊουμώζου (ρ.) = παραγεμίζω.

παραλαλώ (ρ.) = μιλώ με λόγια ασυνάρτητα, παραμιλώ στον ύπνο μου ή σε υψηλό πυρετό.
παραλέκατους (επιθ) = παραμορφωμένο άτομο, άτομο με πολλά σωματικά ελαττώματα.
παραμάζουμα (το) = ορμή, φόρα για άλμα. || *πήρα παραμάζουμα κι ρίθκα* = πήρα φόρα και πήδησα.
παραμαζώνου (ρ.) = στριμύχνω κάποιον, κυνηγώ.
παραμιρνών (ρ.) = παραμερίζω, πηγαίνω στην άκρη, βάζω κάτι παράμερα. || *είδιν ου μουρός τουν μιτζμένου κι παραμέρσιν* = είδε ο τρελός τον μεθυσμένο και πήγε στην άκρη, παραμέρισε (επειδή τον φοβήθηκε) ||.
παρανόμ (το) = παρατσούκλι.
παραπαϊδ (το) = θετό, υιοθετημένο παιδί.
παραπαίνουμι (ρ.) = παραφέρομαι, χάνω την ψυχραιμία μου, κάνω παρατήρηση φωνάζοντας.
παρασκαλνώ (ρ.) = ξεφεύγω από τη γραμμή ή τη χαραγμένη πορεία.
παρασόλ (το) = ομβρέλα.
παρατουρίζου (ρ.) = τρομάζω και τρέχω να φύγω, αλαφιάζομαι.
παρατουρνών (ρ.) = (βλ. λ. παρατουρίζου).
παραφουριάζουμι (ρ.) = κάνω κάτι βιαστικά, παίρνω βιαστικές αποφάσεις.
παραχώνου (ρ.) = θάβω κάτι στο χώμα ή αλλού.
παρδάγγαλου (το) = ερεθισμένο γάγγλιο.
παρδαλίζου (ρ.) = γίνομαι παρδαλός, πολύχρωμος
παρδαλνώ (ρ.) = (βλ. λ. παρδαλίζου). || *παρδάλτσαν τα σταφύλια* ||.
παρδαλός (επιθ) = α) πολύχρωμος, β) αποτυχημένος στο βάψιμο. || *τουν χαιρίτσι σαν παρδαλό κταβ* = τον χαίρεται, σαν να ήταν πολύχρωμο σκυλάκι ||.
παρδαλός (επιθ) = ανήθικός. (*η παρδαλή*).
παρλαντζίζου (ρ) = λάμπω, γυαλίζω, αστράφτω σαν πέρλα.
παρέκ (επιρ) = παραπέρα. || *ως ιδώ κι μη παρέκ* = μέχρι εδώ και όχι παραπέρα, φτάνει πια ||.
παρμάκια (τα) = κάγκελα.
παρσισιά (η) = το μέρος του τζακιού που καίει η φωτιά.
παρτάλ (το) = κουρέλι.

παρτάλας (επιθ) = ο κουρελής. (η *παρτάλου*).

παρτσακλός (επιθ) = αυτός που παραφέρεται, που κάνει βιαστικές και ανόητες πράξεις, ο σωματικά παραμορφωμένος.

παρτσακλώνομι (ρ.) = γίνομαι παρτσακλός.

πασαλείβου (ρ.) = αλείφω παντού με μαλακή ή υγρή ουσία.

πασκαλίτσα (η) = κόκκινο μικρό σκαθάρι με βούλες μαύρες.

πασκαλούδα (η) = το χαμομήλι.

πασκίζου (ρ.) = προσπαθώ, αγωνίζομαι.

πασπαλνώ (ρ.) = α) ραντίζω με σκόνη, ζάχαρη, κανέλα. β) κάνω μια δουλειά επιπόλαια, επιφανειακά.

πασπατσεύου (ρ.) = α) ψάχνω με τα χέρια στα σκοτεινά, β) χαϊδεύω, ψαχουλεύω.

παστάλ (το) = μια φάση επεξεργασίας του καπνού.

πασταλιάζου (ρ.) = κάνω *παστάλ*.

παστός (ο) = το στρώμα λίπους του γουρουνιού από το οποίο παίρνουμε τη λίγδα.

παστρεύου (ρ.) = καθαρίζω, τακτοποιώ.

πάταγους (ο) = δυνατός κρότος, δυνατός θόρυβος από σπασμένα αντικείμενα.

παταγώνου (ρ.) = τρομάζω κάποιον. [(Π.Αορ) *παταγώθκα*]

παταρά (η) = χαστούκι.

πάτκα ή **μπίμπα** (η) = το πουλί πάπια.

πατλιά (η) = συστάδα θάμνων ή μικρών φυτών.

πατλιτζιάν (το) = μελιτζάνα.

πατλιτζιανής (επιθ) = έχει χρώμα μελιτζάνας, μοβ.

πατόκουρφα (επιρ) = από πάνω ως κάτω.

πατούνα (η) = το πέλμα του ποδιού ή της κάλτσας.

πάτους (ο) = το κάτω μέρος δοχείου, τελευταίος, τέλος.

πατουσιά (η) = το χαμηλότερο μέρος μιας έκτασης.

πατοσήστρα (η) = εξάρτημα του αργαλειού.

πατσιά (η) = πάτημα, πατημασιά.

πατσιάδια (τα) = υλικά που γίνεται ο πατσάς.

πατσιάς (ο) = πατσάς.

πατσιανίθρα (η) = κοκκίνισμα της επιδερμίδας από το πύρωμα της φωτιάς. (οι *πατσιανίθρις*).

πατσμένους (επιθ) = α) πατημένος, β) έμπειρος στις απάτες. || *δεν μπουρούν να τον τσακώσαν, είναι πατσμένους* = δεν μπουρούν να τον πιάσουν (να τον συλλάβουν), είναι πολύέμπειρος||.

πατώ (ρ.) = α) πατώ, στηρίζω το πόδι κάτω. β) ληστεύω. [(Αορ) *πάτσα*].

πάφλας (ο) = τενεκές. (οι *παφλάδισ & τα παφλάδια*).

παφλίζου (ρ.) = ντύνω κάτι με τενεκέ.

παχν (η) = πάχνη.

παχνί (το) = φάτνη.

παχνίζουμι (ρ.) = χλωμιάζω. [(Αορ) *παχνίσκα*]

πεζούρα (η) = ομάδα πεζών, πεζικό.

πέρπιρα (τα) = πούπουλα. || *νέχ στα πέρπιρα* = την έχει στα πούπουλα ||.

πέρπιρας (ο) = πεταλούδα που πετά τη νύχτα κοντά στο φως.

πέτουρα (τα) = α) χυλοπίτες, β) τα φύλλα της πίτας ή του μπακλαβά.

πέτσα (η) = δέρμα λεπτό, επιδερμίδα, κρούστα, κόρα.

πέτσινους (ο) = πετεινός, κόκορας.

πέτσινους (ο) = ψυχικό σθένος, τόλμη, θάρρος. || *άμα δεν εχς πέτσινουν, να κάθισι στ' αβγά σ* = εάν δεν έχεις την τόλμη και το θάρρος, να μένεις στην άκρη ουδέτερος ||.

πέτσινους (επιθ) = δερμάτινος. (η *πέτσιν*, του *πέτσινου*).

Πεφτισ (η) = Πέμπτη. (ημέρα εβδομ.).

πηγάδ (το) = πηγάδι, αρτεσιανό.

πηγαδάς (ο) = α) αυτός που σκάβει και ανοίγει πηγάδια, β) το καλό ή το κακό πνεύμα του πηγαδιού.

πιαλτός (ο) = το τρέξιμο.

πιαλτός (επιθ) = νερουλός. (η *πιαλτσή*, του *πιαλτό*). || *πιαλτός τραχανάς* = νερουλός (όχι χυλωμένος) τραχανάς||. || *πιαλά φασούλια* = μαγειρεμένα φασόλια σουππα ||.

πιαλτός (επιθ) = τρέχοντας, αυτός που τρέχει. || *πιαλτός να πας* = να πας τρέχοντας (γρήγορα) ||. || *άμα νι φώναξα, ήρθιν πιαλτσή* = μόλις την κάλεσα, ήρθε τρέχοντας ||.

πιαλώ (ρ.) = τρέχω. [(Αορ) *πιάτσα*]

πιανάντσα (η) = πιατέλα.

πιδί (το) = α) παιδί, β) αγόρι. || *έχου δυο πιδιά κι ένα κουρίτσ*||.

πιζός (επιθ) = πεζός. αυτός που πηγαίνει με τα πόδια.

πιζός (επιθ) = αυτός που δεν είναι καλός σ' αυτό που κάνει
πιζούλ (το) = πέτρινο κάθισμα, παρτέρι κήπου.
πιθνίσκου (ρ.) = πεθαίνω.
πίκα (η) = πείσμα, θυμός.
πιλασεύου (ρ.) = βασανίζω, τυραννώ.
πιλτσές (ο) = πελτές, κυδωνόπαστο.
πιμπίλουμα (το) = είδος ραφής.
πιμπιλώνου (ρ.) = κάνω ειδική ραφή με το βελόνι.
πινακίδια (τα) = τα εξώφυλλα του βιβλίου.
πινέτας (επιθ) = καυχισιάρης. (η *πινέτου*).
πινεύου (ρ.) = επαινώ.
πιξουχάρτσια (τα) = η τράπουλα.
πιπιρουκούτσα (το) = κουτί για πιπέρι.
πίπκα (επιρ) = μπρούμυτα. || *κοιμάτσι τα πίπκα* = κοιμάται μπρούμυτα ||.
πιπκώνου (ρ.) = α) αναποδογυρίζω, χύνω, β) σκεπάζω κάτι πρόχειρα. || *σκόναψιν κι πίπκουσιν του γκιβέτσα καταής* = σκόναψε και αναποδογύρισε το ταψί με το φαγητό κάτω ||.
πιρβάζ (το) = περιβάζι, πλαίσιο.
πιρδίκια (η) = το πουλί πέρδικα.
πιρδίκια (η) = ζωγραφισμένο με κερί ή τσιγκόσπιρτο, κόκκινο πασχαλινό αβγό. (οι *πιρδίκις*).
πιρδίκλουμα (το) = μπέρδεμα, τρικλοποδιά.
πιρδικλώνουμι (ρ.) = μπερδεύω τα πόδια μου, παραπατώ.
|| *παραφουριάσκιν στου χουρό, πιρδικλώθκιν, έπισιν κι μο-
ουσιώθκιν* = έκανε βιαστικά βήματα στο χορό, παραπάτησε, έπεσε και μάτωσε στο πρόσωπό του ||.
πιριαλώ (ρ.) = περιγελώ κάποιον, κοροϊδεύω.
πιριέλιου (το) = περίγελο.
πιρουγλιά (η) = κληματαριά.
πιρπαταρά (η) = ξύλινο τετράγωνο καρότσι που κρατά το παιδί όρθιο και το μαθαίνει να περπατά.
πιρπατσιά (η) περπατησιά, βάδισμα.
πιρπατώ (ρ.) = βαδίζω.
πιρπιρούνα (η) = παιδική εκδήλωση σε περίοδο ανομ-βρίας για να βρέξει. Τραγουδιέται το τραγούδι:
||" *Πιρπιρούνα πιρπατσιά κι τουν Θεο παρακα-λει. Θε μου βρέξει μια βρουχή, μια βρουχή βασιλική* .Όσα στάχια στα

χουράφια τόσα κούτσουρα στ' αμπέλια. Κυρ- ελέησον " ||
πιρσνός (επιθ) = περσινός.
πιρσσέρ (το) = περιστέρι.
πιρτσές (ο) = η φράντζα στο χτένισμα.
πισκέσ (το) = δώρο.
πισκιουρνώ (ρ.) = ραντίζω, καταβρέχω.
πισκίρ (το) = πετσέτα, προσόψι.
πισλί (το) = είδος ανδρικού γιλέκου.
πισμώμημου (το) = ημέρα μεγάλης γιορτής.
πισνίκ (το) = στρογγυλό ψωμί, καρβέλι.
πιστσιμάλ (το) = μεγάλο ορθογώνιο υφαντό, χρησι-μοποιείται σαν τραπεζομάντηλο ή για να τυλίγουμε πράγματα.
πιταρίζουμι (ρ.) = τινάζομαι, τρεμουλιάζω.
πιτάχνου (ρ.) = (βλ. λ. απιτάχνου).
πιτσι (το) = δέρμα επεξεργασμένο. πετσι.
πίτσιρα (τα) = πίτουρα.
πιτσιμέζ (το) = "δεμένος" μούστος σταφυλιού, πετιμέζι.
πιτσιμιζόταβους (ο) = μεγάλος ταβάς που βράζουμε το πετι-μέζι.
πιχλές (ο) = παχύ και αφράτο σώμα.
πκαλ (το) = γυάλινη κανάτα.
πκνη (η) = πυκνή σίτα για αλεύρι πολύ ψιλό.
πκνος (επιθ) = πυκνός. (η *πκνη, το πκνο*).
πκρίζου (ρ.) = πικρίζω.
πκροβ (το) = βελέντζα από γιδίσιο μαλλί.
πκρος (επιθ) = πικρός.
πλαβουβότανου (το) = αρωματικό φυτό του βουνού.
πλαϊάζου (ρ.) = γέρνω, ξαπλώνω για να κοιμηθώ.
πλαντάζου (ρ.) = αναστατώνομαι, έχω μεγάλη αγωνία.
πλαπκαντζίνα (η) = μεγάλο κομμάτι || όξου ριχ *πλαπ-καντζίνις* = το χιόνι έξω πέφτει σε μεγάλα κομ-μάτια, σε μεγάλες νιφάδες ||.
πλαρ (το) = πουλάρι.
πλαστήρ (το) = μεγάλη ξύλινη επιφάνεια για το πλάσιμο του φύλλου της πίτας.
πλαταρνώ (ρ.) = φεύγω τρομαγμένος.
πλέχτρα (η) = πλεξούδα από διάφορα προϊόντα, (σκόρ-δα, κρεμμύδια, σύκα.)

πλι (το) = πουλί. (*τα πλια*).
πλιακατσιζου (ρ.) = πλατσουρίζω, παίζω με τα νερά.
πλιάτσκου (το) = προϊόν λεηλασίας.
πλιατσκώνου (ρ.) = μου πέφτει κάτι κάτω και σπάει.
πλιαφ (το) = πιλάφι.
πλιαφ (το) = σεξουαλική πράξη
πλιαφίζου (ρ.) = δέρνω κάποιον για τιμωρία.
πλιθί (το) = άψητο τούβλο με λάσπη και άχυρο.
πλιμάτσ (το) = δίχτυ α) για ψάρεμα, β) για μεταφορά χόρτου.
πλιματσικός (ο) = πνευματικός, εξομολόγος.
πλιότσιρους (επιθ) = περισσότερος.
πλιουτσκαλνώ (ρ.) = πλένω το στόμα μου με υγρό, δοκιμάζω κάποιο ποτό, κάνω γαργάρα.
πλόσκα (η) = σφαιρικό ξύλινο δοχείο για κρασί.
πλόχειρου (το) = ποσότητα που χωράει στην παλάμη ενός χεριού. || *μόδοικιν ένα πλόχειρου καρύδια.*||
πλω (ρ.) = πουλώ. || "*Τσι πλας;* - *Πλια πλω.*" = - Τι πουλάς; - Πουλιά πουλώ ||.
πνακ (το) = ξύλινο βαθύ πιάτο με καπάκι για μεταφορά φαγητού
πνακουστή (η) = πινακωτή. ξύλινο σκεύος με τετράγωνα χωρίσματα για τη μεταφορά ψωμιού για ψήσιμο.
πνω (ρ.) = πεινώ.
πόθους (ο) = επιθυμία, λαχτάρα. || *κατά τουν πόθου σας* = να γίνουν όλα όπως επιθυμείτε ||.
πόλκα (η) = χωρίστρα στα μαλλιά, τρόπος χτενίσματος.
πόλτσα (η) = ράφι, εταζιέρα.
πόταπους (αντων) = τι λογής, τι είδος είναι. || *πόταπους είναι ου γαμπρός;* = τι λογής είναι ο γαμπρός; ||.
πουγάλια (επιρ) = σιγά-σιγά, με προσοχή. || *πουγάλια να μη εκάνας χατάς* = σιγά-σιγά με προσοχή για να μη γίνει καμιά ζημιά ||.
πουγκί (το) = ειδικό σακουλάκι για χρήματα.
πουδά (η) = ποδιά.
πουδάρ (το) = πόδι. (*τα πουδάρια*).
πουδαρόπκου (το) = ποδαράκι, μικρό πόδι.
πουδένου (ρ.) = φορώ στα πόδια μου κάλτσες ή πα-πούτσια.
πουδήματα (τα) = μπότες.

πουδουνάρ (το) = μπατζάκι πανταλονιού.
πουκάρ (το) = ακατέργαστο μαλλί προβάτου όπως είναι μετά το κούρεμα.
πουλ (το) = γραμματόσημο ή χαρτόσημο. (*τα πούλια*)
πουλακθόπκ (η) = μικρό κοτοπουλάκι.
πουλακίθα (η) = κοτοπουλάκι.
πουλιουμώ (ρ.) = α) πετώ μακριά πέτρες ή άλλα αντικείμενα, β) μάχομαι, πολεμώ. || *ικεί νάσαν όταν πουλιουμούσαμιν εν Αλβανία* = εκεί να ήσουν (να μας έβλεπες) όταν πολεμούσαμε στην Αλβανία ||.
πουνίδια (τα) = πόνοι, συνεχείς πόνοι.
πουνιτσικός (επιθ) = σπλαχνικός, πονετικός.
πουντζίκ (το) = ποντίκι.
πουνιτσκόπκου (το) = ποντικάκι.
πουνιτσκόλαδου (το) = φάρμακο για χτυπήματα από νεογέννητα ποντικάκια μέσα στο λάδι.
πουρδαλός (ο) = ψεφτογενναίος, ψεφτοπαλικαράς.
πουρδή (η) = πορδή.
πουρδουκλιά (η) = τρικλοποδιά.
πουρέου (ρ.) = περνώ τις μέρες μου φτωχικά, τα βολεύω. || *απόμκιν ψια φαί απ' του μισμέρ, θα πουρέψουμι του βραδ* = έμεινε λίγο φαγητό από το μεσημέρι και(μ' αυτό) θα βολευτούμε το βράδι ||.
πουρνάρ (το) = θάμνος, είδος βαλανιδιάς.
πουρτσιάδ (το) = τράγος.
πούρτσινα (η) = ζωηρή κοπέλα αλλά όχι ανήθικη. ζωντανή.
πούρτσιους (ο) = τράγος.
πουστάβ (το) = ξύλινο μεγάλο σκεύος σε σχήμα βαρελιού κομμένο στη μέση κατά μήκος, χρησιμοποιείται σαν πατητήρι σταφυλιών (*κρασουπόσταβου*), ή δεξαμενή νερού για την απόσταξη (*ρακουπόσταβου*).
πουτούρ (το) = είδος πανταλονιού, φαρδύ επάνω και στενό κάτω που φτάνει στα μισά της γάμπας.
πουτούλας (ο) = παλικάρι, γενναίος.
πράμα (το) = υποζύγιο. (άλογο, μουλάρι, γαϊδούρι).
πραμάτσια (η) = το εμπόρευμα.
πραματσιφτός (ο) = έμπορος. (*οιπραματσιφτάδισ*)
πράντζαλους (ο) = νευρικό παιδί, διαβολάκος.

πρασουκιφτσέδεις (οι) = κεφτέδες με πράσο.
πρατσαλνώ (ρ) = πετάω σπίθες.
πραχάλα (η) = δουλειά, εργασία. || *υάλτζι μ πραχάλα σ* = κοίταζε τη δουλειά σου, μη σε ενδιαφέρει τι γίνεται ||.
πραχαλνώ (ρ.) = εργάζομαι.
πρέδα (η) = φασαρία, κούραση, σκοτούρα.
πρέκνα (η) = φακίδες στο πρόσωπο.
πρόπκαστους (ο) = ειδική κουλούρα από ρεβιθένιο ψωμί στολισμένη πάνω με αμύγδαλα που μπαίνει στη μέση του δωματίου όταν γίνονται τα *κουλιουμπίσια* το πρώτο μπάνιο του νεογλλέννητου παιδιού..
πρόπκαστους (ο) = κάθε ενοχλητικό άτομο που μπαίνει στη μέση μιας ομάδας.
πρόσβαρου (το) = με βάρος περισσότερο από το κανονικό.
προυβιά. (η) = δέρμα προβάτου.
προυγόν (το) = παιδί από προηγούμενο γάμο.
προυξιντσής (ο) = μεσολαβητής, προξενητής για γάμο.
προυσκέφαλου (το) = μαξιλάρι γεμισμένο με άχυρο, σκληρό, ντυμένο με μάλλινο υφαντό που μπαίνει στη ράχη από τα μιντέρια ή γύρω από το κρεβάτι. (τα προυσκέφαλα).
πρόσκιρα (επιρ) = πρόχειρα, προσωρινά.
προυσφάι (το) = συμπλήρωμα φαγητού.
προυσφώλ (το) = το αβγό που μένει στη φωλιά της κότας.
προυσφώλτς (ο) = ο πισινός.
προυτσιά (η) = το χαμηλό κρεβάτι δίπλα από το τζάκι.
προυτσιάσιρα (επιρ) = πρωύτερα, προηγούμενα.
προυφτσαίνου (ρ.) = προλαβαίνω.
πσταβ (το) = (βλ. λ. πουστάβ).
πστρόφια (τα) = Η πρώτη επίσκεψη των νεονύμφων στο πατρικό σπίτι της νύφης, για φιλοξενία.
πσσεύου (ρ.) = πιστεύω.
πσια (η) = μαγιά για το πήξιμο τυριού, πτυιά.
πσιά (η) = στομάχι αρνιού που μαγειρεύεται γεμιστό.
πσιάζου (ρ.) = πήζω γάλα να γίνει τυρί.
πύρα (η) = ζέστη, ζεστασιά.
πυρουμάχους (ο) = παραπέτι, δεξιά και αριστερά του τζακιού για να προφυλάγει τη φωτιά.

πυρουτσιά (η) = σιδερένιο τρίποδο για το στήριγμα της κατσαρόλας πάνω στη φωτιά.

---= Ρ =---

Ραβαίς (το) = (βλ. λ. αραβαίς).
ραγκαβάν (το) = το λουλούδι πασχαλιά.
ράμμα (το) = κλωστή.
ραμματσιά (η) = αρμαθιά, πράγματα περασμένα σε κλωστή.
ραστο (το) = ευκαιρία, καιρός για κάτι. || *αν μορθ απού ραστα θα σου φκιάσου* = αν βρω ευκαιρία θα σου το κάνω ||.
ραφ (το) = ράφι, εταζιέρα.
ραχάτσ (το) = ξεκούραση, χουζούρι.
ραχατσεύου (ρ.) = χουζουρεύω, απολαμβάνω ξεκούραση.
ρέμπιτσι (ρ) = έχει διάθεση για δράση, για διασκέδαση.
ρέπιτου (το) = εξοχή, ερημικό μέρος. (*τα ρέπιτα*). || δεν αντρέπisci, γκουτζιάμ γουμάρα, να πιαλάς στα ρέπιτα; = δεν ντρέπescαι, τόσο μεγάλη κοπέλα, να τρέχεις στις ερημιές; ||.
ρέχα (η) = δροσιά.
ρζόγαλου (το) = ρυζόγαλο.
ριζές (ο) = μεντεσές, αυτό που κρατά το φύλλο πόρτας και την κάνει να ανοιγοκλείνει.
ριντζίζου (ρ) = τρίβω με τη λίμα κάποιο μέταλλο.
ρισελ (το) = πετιμέζι.
ρισιίνα (η) = είδος υφάσματος.
ρισιίνα (η) = ρετσίνατο κρασί.
ρισιί (το) = ρετσίνα, ουσία που βγαίνει από τα πεύκα.
ριφθέίνου (επιθ) = ρεβιθένιο, είδος ψωμιού με μαγιά από ρεβίθι.
ρίχνου (ρ.) = ρίχνω, πετώ. [(Αορ) *έρξα*, (Υπερσ) *είχα ριξ*]
ρίχνουμι (ρ.) = χοροπηδώ, χορεύω, πηδώ. [(Παρατ) *ρίχνουμι*, (Αορ) *ρίθκα*, (Υπερσ) *είχα ριχσεί*]. || ρίθκα του χαν-

τάκ = ξεπέρασα τη δυσκολία, ξέφυγα από δω και βρέθηκα με τους άλλους ||.

ρμάζου (ρ.) = ρημάζω, καταστρέφω, είμαι σε κακή κατάσταση.

ρμαν (το) = δάσος, ρουμάνι.

ρνάρ (το) = (βλ. λ. αρνάρ).

ρνεκ (το) = σχέδιο για ύφανση ή για κέντημα.

ροβ (το) = α) το όσπριο ρόβι (ζωοτροφή), β) φόβος.

|| τ *πήγιν ροβ* = φοβήθηκε πολύ ||.

ρόγα (η) = ο μισθός, πληρωμή του βοσκού. || *ξίμουμα κι δίχος ρόγα* = χωρίς φαγητό και μισθό ||.

ρόζους (ο) = κόμπος ξύλου, κάλος χεριού.

ρόκα (η) = εργαλείο που γνέθουμε μαλλί.

ρόκα (η) = καρπός καλαμποκιού.

ρόμπα (η) = (βλ. λ. κάζα).

ρόμπα (η) = είδος φορέματος.

ρόπουτους (ο) = θόρυβος, κρότος.

ρόπουτους (ο) = ξυλοδαρμός, δάρσιμο.

ρούγα (η) = στενό πέρασμα ανάμεσα από δυο σπίτια.

ρουγκαλνώ (ρ.) = ρεύομαι.

ρουγκάλτσμα (το) = ρέψιμο.

ρουδάν (το) = εργαλείο για το τύλιγμα κλωστής.

ρουδαν (το) = φλυαρία. || *ρουδαν η γλώσσα τς* = μιλάει ασταμάτητα, φλυαρεί ||.

ρουκώννου (ρ.) = βάζω κάπου κάτι με το ζόρι.

ρουκώννουμι (ρ.) = μπαίνω μέσα με το μζόρι απρόσκλητος.

ρούμκου (επιθ) = ζωηρός. || *ρούμκου πέτσινους* ||.

ρουμπούμπλικου (το) = είδος ανδρικού καπέλου.

ρούντου (επιθ) = καλή ποιότητα μαλλιού, αφράτο μαλλί.

ρουπ (το) = ρούπι, υποδιαίρεση του πήχη.

ρουπουτώ (ρ.) = κάνω θόρυβο, κτυπώ την πόρτα.

ρουπουτώ (ρ.) = δέρνω. || *θα σι ρουπουτσίσου* = θα σε δειρω ||.

ρούσκου (το) = ειδική ποικιλία καλαμποκιού με το οποίο κά-
νουμε *παπούσκις*, παπαδούλες.

ρούτσκου (η) = νταρντανογυναίκα, δυναμική γυναίκα.

ρουφιάνος (ο) = μαστροπός, σπιούνος.

ρουφούζ (το) = η δεύτερη ποιότητα του καπνού.

ρουχάζου (ρ.) = ορμώ και μπαίνω μέσα. || *ρούχαξαν μολ-νοτσ* = όρμησαν και μπήκαν μέσα όλοι μαζί ||.

ρουχάζου (ρ.) = ροχαλίζω.

ρσόπουλ (η) = η αρρώστια ερυσίπελας.

ρφτος (επιθ) = ρουφηκτός, εκείνος που τρώγεται με ρούφηγμα, ζουμερός. || *ρφα φασούλια* ||.

ρφω (ρ.) = ρουφώ.

ρχαίνου (ρ.) = α) κρυώνω το φαγητό να μη καίει, β) δροσίζω.

|| *ρχανιν ου κιρός* = δρόσισε ο καιρός ||.

ρχος (επιθ) = δροσερός. || *είνι ρχος σήμιρα* = σήμερα είναι δροσερός, έπεσε ο πυρετός ||.

ρχος (επιθ) = χωρίς βάθος, ρηχός.

ρχοτσ (η) = δροσερό μέρος.

---= Σ =---

Σ (προθ με άρθρο) = στην.

σαγλάμκου (επιθ) = σίγουρος, στερεός.

σαγλαμώνου (ρ) = στεραιώνω κάτι πολύ καλά, σιγουρεύω.

σακάτς (ο) = ανάπηρος.

σακάτσκου (επιθ) = αυτός που έχει κάποια αναπηρία.

σακατσλίκ (το) = α) αναπηρία, β) ελάττωμα, κακή συνήθεια.

σακουράφα (η) = μεγάλη βελόνα ραψίματος.

σάκου (ο) = μαύρο φαρδύ γυναικείο παλτό από λεπτή τσόχα και ντουμπλαρισμένο με γούνα, ίσιο χωρίς γιακά με φάσα γύρο από γούνα.

σαλάδ (το) = τρελούτσικος, χαζούτσικος.

σάλιαγκας (ο) = πολύ τρελός.

σαλιακούτας (ο) = αυτός που τρέχουν τα σάλια του.

σαλιάρ (το) = σιατιστινός κουραμπιές με λάδι, σε σχήμα μακρουλό, με γέμιση από τριμμένο καρύδι κανέλα και γαρίφαλο και έξω κρούστα από ζάχαρη άχνη. Προσφέρεται κυρίως στους αρραβώνες.

σάλιαρς (ο) = (βλ. λ. σαλιάρ).

σάλιαρς (ο) = το σαλιγκάρι.

σαλός (επιθ) = τρελός, μωρός. (*η σαλιά, το σαλό*).

σαλουντάμαρου (το) = αυτός που έχει καταγωγή από τρελή οικογένεια.
σαλτανάτσ (το) = επαγγελμα, απασχόληση, χόμπι.
σαμάρ (το) = σαμάρι, σάγμα.
σαμαρουσκούτσ (το) = χονδρό μάλλινο ύφασμα που μπαίνει κάτω από το σαμάρι.
σάματσ (επιρ) = σαν να, ίσως, μήπως. || *σάματα ήρθιν* = σαν να ήρθε ||. || *σάματα θα υ εχς ια μια ζουή* = μήπως θα την έχεις για όλη σου τη ζωή ||.
σαμούρ (το) = είδος γουναρικού.
σανίδ (το) = σανίδα.
σαντακά (επιρ) = δωρεά, χάρισμα. || *θα του πληρώσου, δε θα του πάρου σαντακά*. ||
σαπίμ (το) = σάπιο, φθαρμένο, δεν είναι γερό είναι σάπιο.
σάπιους (επιθ) = σάπιος.
σαπνίζου (ρ.) = σαπουνίζω.
σαραϊλί (το) = είδος μπακλαβά με σπιτικό φύλλο. Παραδοσιακό γλυκό της αποκριάς, *σαραγλί*.
σαράκ (το) = σαράκι.
σαράκ (το) = μαράζι, ψυχικός πόνος.
σαράφκου (το) = χρυσοχοείο.
σαράφς (ο) = χρυσοχόος.
σαράφς (ο) = τσιγκούνης, τοκογλύφος.
σαργκί (το) = υπαίθριος πάγκος μικροπωλητού.
σαρμναχτσές (ο) = το λουλουδι βιολέτα.
σαρμάντσα (η) = κούνια μικρού παιδιού.
σαρμάς (ο) = είδος ντολμά με φύλλα από λάχανο τουρσί (*αρμιά*) και γέμιση από χοιρινό κιμά, ρύζι και μπαχαρικά, βρασμένοι σε πηλίνη κατσαρόλα (τσουκάλα). (*οι σαρμάδς & τα σαρμάδια*).
σατζέθκους (επιθ) = σκέτος, απλός, χωρίς σχέδια.
σαχν (η) = μούχλα, βρωμιά.
σαχνιάζου (ρ.) = μουχλιάζω, σαπίζω.
σάχνου (η) = κακή νοικοκυρά, βρώμικη.
σβανάς (ο) = μικρό γυριστό πριόνι για κλάδεμα.
σβαρνίζου (ρ.) = α) σέρνω κάτι, β) σέρνω τη σβάρνα στο χωράφι για να σπάσουν οι σβώλοι του χωραφιού.
σβινιάζου (ρ.) = πίνω κρασί.

σβω (ρ.) = σβήνω. [(Παρατ) *σβούσα*, (Αορ) *έσβσα*].
σγκούρ (η) = σκουριά.
σγκούραβους (επιθ) = σκουριασμένος.
σγκρουβάλα (η) = σβόλος, σφαιρική μάζα.
σγκρουβαλιάζου (ρ.) = σβολιάζω.
σεία (τα) = αποσκευές, υπάρχοντα.
σειρταριά (η) = σε σειρές, το ένα πίσω από το άλλο.
σέλουμα (το) = αυχέννας βουνών, διάσελο.
σιάβρου (το) = σκουπίδι, άχρηστο πράγμα.
σιάζου (ρ.) = ταιριάζω, συγυρίζω, τακτοποιώ.
σιαϊάκ (το) = χονδρό μάλλινο υφαντό με το οποίο κάνουμε ανδρικά ρούχα.
σιαϊν (το) = α) γεράκι, β) έξυπνο άτομο.
σιαϊτάντς (ο) = διάβολος, πανούργος, δραστήριος.
σιακάδ (το) = αστείο, χωρατό, πείραγμα. (*τα σιακάδια*).
σιακάς (ο) = (βλ. λ. σιακάδ). (*οι σιακάδς*).
σιακάτ (επιρ) = προς τα κάτω. || *τουν είδα πάνιν σιακάτ* = τον είδα, πήγαινε προς τα κάτω ||.
σιαλ (το) = σάλι, κασκόλ.
σιαλβάρ (το) = φαρδύ πανταλόκι από *σιαϊάκ*.
σιαματάς (ο) = φασαρία, καβγάς.
σιαμπάρα (η) = ανδρικός σκούφος από γούνα ή χονδρό ύφασμα.
σιαντάν (το) = κηροπήγιο.
σιαουσεύου (ρ.) = χαζεύω, αφαιρούμαι, τα χάνω.
σιαούτσκους (επιθ) = αφηρημένος, ζαλισμένος.
σιαπέρα (επιρ) = προς τα πέρα, εκείθε.
σιάρβους (ο) = το λίπος και η μυρωδιά που έχει το μαλλί των προβάτων, το νερό που βγαίνει μετά το ζεζμάτισμα του κουρεμμένου μαλλιού των προβάτων.
σιασσιίζου (ρ.) = μένω ξαφνιασμένος, έκθαμβος, βρίσκομαι σε αμηχανία. [(Αορ) *σιάστσα*]
σιατσιάκ (το) = προεξοχή της στέγης σπιτιού.
σιατσινός (επιθ) = σιαπιστινός. (*η σιατσινή, του σιατσινό*).
Σιάττσα (η) = Σιάτιστα.
σιάφλιας (ο) = αυτός που έχει πλατιά μύτη, πλατσομύτης.

σιαχνισί (το) = δωμάτιο υποδοχής, χωρίς τζάκι, με μιντέρια γύρω, λιακωτό.
σιαχνισοσί (το) = (βλ. λ. σιαχνισί).
σιάψαλα (τα) = άχρηστα ξυλάκια, προσανάμματα.
σιβαίνου (ρ.) = μπαίνω μέσα. [(Αορ) *σέφκα*, (Υπερσ) *είχα σεβ*].
σιβντάς (ο) = ερωτικό μαράζι.
σιγκούυ (το) = μάλλινη υφαντή γυναικεία κάπα,
σιγουρεύου (ρ.) = ασφαλίζω κάτι, προφυλάγω.
σικέρ (το) = το πολύ γλυκό πεπόνι.
σικλέτω (το) = στενοχώρια, βάσανο.
σικλιντζίζουμι (ρ.) = στενοχωριέμαι,
σιλιαμέτω (το) = σωτηρία, βοήθεια.
σιλιάχ (το) = δερμάτινη ζώνη με θήκες για όπλα.
σιλιγκάρ (το) = αδένας του λαιμού.
σιλτζίζου (ρ.) = κάνω κάτι να μη κόβει, στομώνω. || *μη του φο-
υβάσι, σίλτσαν τα δόντια τ κι δε δαγκώυ* = μη το φοβάσαι (το
σκυλί), στόμωσαν τα δόντια του (από τα χρόνια) και δεν μπο-
ρεί να δαγκώσει ||.
σιμτσής (ο) = φούρναρης.
σίνακας (ο) = πολύ μαύρος, μαυροπίνακας.
σινάστριγους (επιθ) = ανήσυχος, νευρικός.
σίντας (συνδ) = κάθε φορά, όταν.
σιντζίμ (το) = λεπτός αλλά δυνατός σπάγκος.
σιντούκ (το) = μπαούλο.
σιντσέφ (το) = μαργαριτάρι.
σιντσαφιένους (επιθ) = μαργαριταρένιος.
σιολ (το) = γυάλινο πιατάκι που προσφέρουμε γλυκό κουτα-
λιού.
σιόλα (η) = (βλ. λ. μισησιόλα).
σιόμπλικα (η) = μικρό σφαιρικό εξόγκωμα στα φύλλα της βα-
λανιδιάς, κηκίδι.
σιουγκρίζου (ρ) = τα χάνω, δεν ξέρω τι να κάνω.
σιουλναρίδα (η) = σειρά από σταλαματιές χυμένου υγρού.
σιουλναρίζου (ρ.) = ραντίζω ή χύνω από απροσεξία λάδι,
σιρόπι, ή άλλο υγρό.
σιουλναρίζουμι (ρ.) = λερώνομαι από χυμένο πάνω μου φα-
γητό.
σιούμκα (η) = πάνινο τόπι γεμισμένο με κουρέλια.

σιουμμαλλιά (η) = αχτένιστη.
σιουμπώ (ρ.) = συδαιλίζω, κάνω να δυναμώσει η φωτιά.
σιουμπώ (ρ.) = παρακινώ κάποιον για κάτι.
σιουντρίζουμι (ρ.) = μπερδεύομαι, σιουρδίζω.
σιουρδίζου (ρ.) = αφαιρούμαι, τα χάνω, δεν ξέρω τι να κάνω.
σιούρδους (επιθ) = εκείνος που σιουρδίζει.
σιούρδους (επιθ) = Κοζανίτης, κάτοικος Κοζάνης.
σιούρκα (η) = το λούκι, η υδρορροή.
σιουρμπέτω (το) = συρόπι, πολύ γλυκό.
σιούτους (ο) = ζώο που του λείπουν τα κέρατα.
σιριάυ (το) = περίπατος, έξοδος για να δούμε μια υπαίθρια
εκδήλωση. (γάμο, πανηγύρι, καρναβάλια).
σιριανώ (ρ.) = τριγυρίζω, κάνω βόλτα.
σιρμαιά (η) = τα πρώτα κεφάλαια για ξεκίνημα μιας δουλειάς.
σιρμαές (ο) = (βλ. λ. σιρμαιά).
σιρμί (το) = συναχι.
σιργκός (επιθ) = αρσενικός.
σιρσιλές (ο) = φάρα, γενιά, ομάδα.
σιτζιατζές (ο) = μικρό χειροποίητο χαλί.
σιτζιούκ (το) = (βλ. λ. ιτζιούκ).
σιύρ (το) = (βλ. λ. σιριάυ).
σιχασιά (η) = αηδία.
σκαμάγγ (το) = πολύ αφράτο μαλλί ή μάλλινο ρούχο.
σκαλιόρσμα (το) = καλωσόρισμα.
σκαλιουρνώ (ρ.) = καλωσορίζω, υποδέχομαι κάποιον, πρω-
τοδοκιμάζω φρούτο εποχής. || *σκαλιόρσα πιπόυ* = πρωτο-
δοκίμασα εφέτος πεπόνι. ||
σκαλιούμι (ρ.) = σκαλίζομαι, πηγαίνω γυρεύοντας φασαρία.
σκαλνώ (ρ.) = σκαλίζω, ενοχλώ κάποιον. [(Παρατ) *σκάλτζα*,
(Αορ) *σκάλτσα*].
σκανιάζου (ρ.) = στενοχωριέμαι, σκάω από στενοχώρια, κά-
νω κάποιον να ζηλέψει.
σκαντζήθρα (η) = σπίθα.
σκαπιτώ (ρ.) = φεύγω, εξαφανίζομαι. [(Αορ) *σκαπέτσα*].
σκαπνί (το) = ξύλινο κάθισμα, σκαμνί.
σκαρκάλ (το) = το έντομα ακρίδα. (τα σκαρκάλια).

σκάγκαλος (ο) = (βλ. λ. σκαγκάλ).
σκαρνών (ρ.) = α) φεύγω, αδειάζω τη θέση μου, β) σηκώνομαι τη νύχτα και τρώω. [(Παρατ) *σκαρνούσα*, (Αορ) *σκάρασα*].
σκάρος (ο) = α) νυχτερινό τάισμα προβάτων, β) επιτραπέζιο δημοτικό τραγούδι.
σκάρσμα (το) = φυγή.
σκαρφίζουμι (ρ.) = επινωώ, σοφίζομαι, σχεδιάζω κάτι κακό.
σκαφίδ (το) = σκάφη.
σκέτου (το) = το φαγητό χορτόσουππα.
σκια (η) = συκιά.
σκιάζου (ρ.) = τρομάζω κάποιον. [(Αορ) *έσκιαξα*].
σκιάζουμι (ρ.) = τρομάζω. [(Αορ) *σκιάθηκα*].
σκιάχτρο (το) = φόβητρο.
σκίζα (η) = α) κομμάτι από σκισμένο κούτσουρο, β) άτομο που δεν καταλαβαίνει τι του λές.
σκιτζής (ο) = α) αυτό που δεν μπορεί να εξελιχθεί, στάσιμος, β) επιδιορθωτής, μπαλωματής.
σκλαβάκ (το) = παιδικό ομαδικό παιγνίδι.
σκλαρίκ (το) = σκουλαρίκι.
σκληκ (το) = σκουλήκι. || *σκληκ τς ης* = σκουλήκι της γης, πολύ εργατικός ||.
σκληκ (το) = κορδόνι παππουτσιού. (*τα σκληκια* = τα κορδόνια).
σκλη (το) = σκυλί. (*τα σκληια*).
σκληβα (η) = χαβλιόδοντο, σκυλόδοντο, κυνόδοντο.
σκληβας (επιθ) = στραβοδόντης.
σκληθ (το) = σκελίδα, κομμάτι.
σκληδουντου (το) = κυνόδοντο.
σκληνυχου (το) = παρανυχίδα.
σκη (το) = σχοινί.
σκηπ (το) = ξυλοδαρμός.
σκούζου (ρ.) = φωνάζω δυνατά.
σκουλνώ (ρ.) = σχολώ, σταματώ τη δουλειά μου.
σκούλους (ο) = το πίσω πλατύ μέρος του τσεκουριού.
σκούμπα (η) = ποικιλία ρακής.
σκουντός (επιθ) = κακόμοιρος.
σκουντράγκους (επιθ) = απότομος, με όχι καλούς τρόπους, μπεσαλής.

σκουπίζου (ρ.) = δέρνω.
σκουρδαλιά (η) = σκορδαλιά πουρέ διαλυμένη σε νερό και τριμμένο αγγούρι.
σκουρδάρ (το) = σκορδαλιά πουρέ
σκουρδούμστους (ο) = η θέση από το κότσι (βασιλιά) όταν είναι όρθιο.
σκουταρά (η) = συκωταριά.
σκουσιάνης (ο) = αέρας παγωμένος που τρυπά τα σωθικά.
σκουτσιδα (η) = σκοτάδι.
σκρίκα (η) = α)ακατέργαστος βράχος, β)αγύριστο κεφάλι.
σκόρπιους (επιθ) = σκορπισμένος.
σκούμπους (ο) = κάτι καμένο, καρβουνιασμένο φαγητό.
σκρουπώ (ρ.) = σκορπώ, σκορπίζω.
σκόρφα (η) = θηλυκό γουρούνη.
σκτη (το) = ρούχο, σκουτί. (*τα σκτηια*).
σκούβαλου (το) = σκουπίδι, εκείνο που μένει μετά το κοσκί-νισμα των δημοθητικών.
σκηφου (το) = χονδρή μάλλινη κάλτσα.
σκώνου (ρ.) = σηκώνω.
σκηψ (το) = σκυώτι.
σλιαρ (το) = στειλιάρι, χειρολαβή γεωργ. εργαλείου.
σλιάρωνου (ρ.) = α) βάζω στειλιάρι, β) δέρνω.
σλίμπα (η) = υπνηλία, νύστα, ατονία.
σλιόφια (τα) = στολίδια για το στήθος.
σλουπ (το) = σουλούπι, μορφή, παρουσιαστικό.
σμη (επιρ) = κοντά, σιμά.
σμηδ (το) = σημάδι, σημείο, στόχος σκοποβολής.
σμηζούκου (η) = εκείνη που μαζεύει ό,τι βρει.
σμηζουχτός (επιθ) = συμμαζεμένος, συνεσταλμένος, ντροπα-λός.
σμηζώνου (ρ.) = μαζεύω, συγκεντρώνω τα σκόρπια πράγμα-τα.
σμηζώνου (ρ.) = συγυρίζω, τακτοποιώ το σπίτι.
σμηζώνουμι (ρ.) = συμμαζεύομαι, γυρίζω το βράδυ στο σπίτι.
σμηαρ (το) = θάμνος.
σμηουρίζου (ρ.) = μιλώ.
σμηπρώνου (ρ.) = σκουντώ, σπηρώνω.

σμώνου (ρ.) = πλησιάζω, σιμώνω.
σνάζου (ρ.) = α) κουνώ δυνατά, β) πίνω κρασί, γ) πληρώνω αναγκαστικά.
σναπ (το) = σινάπι.
σναχ (το) = συνάχι.
σνι (το) = σινί, μεγάλο και ρηχό ταψί.
σνι (το) = έθιμο του γάμου όπου την Παρασκευή πριν από τη στέψη ανταλλάσσονται διάφορα μικρά δώρα, από το γαμπρό προς τη νύφη και τους στενούς συγγενείς της καθώς και από τη νύφη προς τον γαμπρό. Όλα αυτά είναι τοποθετημένα σ' ένα μεγάλο σινί που μεταφέρεται με συνοδία μουσικής από τους κεντρικούς δρόμους.
σουαρέ (το) = συνεστίαση, συμπόσιο, βεγγέρα.
σουβλιμές (ο) = σουβλάκι, κομμάτια ψημμένο κρέας περασμένο στη σούβλα.
σουγκάρ (το) = το μικρότερο παιδί της οικογένειας.
σούγλα (η) = σούβλα.
σουγλιμάδα (η) = ψημμένο κρέας στη σούβλα.
σουγλνώ (ρ.) = σουβλίζω.
σούδα (η) = στενό πέραςμα, μέρος ακάθαρτων νερών.
σούζουλου (το) = (βλ. λ. ζούζουλου).
σουιάς (ο) = μαχαιράκι που διπλώνει.
σουκάκ (το) = στενός δρόμος, σοκάκι.
σουκάκου (επιθ) = εκείνη που γυρίζει στις γειτονιές..
σουλδί (το) = μικρής αξίας ή ποσότητας πράγμα.
σουλότα (η) = χιονόνερο.
σουμός (ο) = γλιτωμός, σωτηρία, τελείωμα, τέλος.
σουντώ (ρ.) = προτρέπω κάποιον να ορμήσει, ερεθίζω. || *σούντσιν τα σκλια ουπάνου μ* = έκανε τα σκυλιά να ορμήσουν επάνω μου ||.
σουργκούν (το) = κατώτερος άνθρωπος, κουτοσμπόλης.
σουρίζου (ρ.) = σφυρίζω. [(Αορ) *σούρξα*].
σουρός (ο) = σωρός, μαζεμένα πράγματα.
σούρτσμα (το) = ευκοιλιότητα.
σουρουβουλιά (η) = σωρός, πράγματα στιβαγμένα σε σωρό.
σουρούκ (το) = α) ράμφος πουλιού, β) στόμιο κανάτας ή άλλου δοχείου υγρών.
σούρπιτους (επιθ) = βιαστικός, γρήγορος.

σουρτούκου (επιθ) = επιπόλαιη, άστατη, ελαφρόμυαλη.
σούφρα (η) = πτυχή, σούρα, ζαρωματιά, ρυτίδα.
σουφράς (ο) = χαμηλό τραπέζι.
σουφρώνου (ρ.) = τσαλακώνω.
σπαλιόρα και **σπαλιόρτζμα** (η) = σκότωμα, καταστροφή.
σπαλιουρνώ (ρ) = σκοτώνω.
σπαργανα (τα) = όλα τα εσώρουχα του μικρού παιδιού.
σπαρνιούμι (ρ.) = κουνιέμαι, μετακινούμαι. [(Αορ) *σπαράθκα*].
|| *Δωμ Θε μ. Σπαράξ να σ δώσου.* ||
σπαρνώ (ρ.) = κουνώ, σκουντώ, μετακινώ. [(Αορ) *σπάραξα*].
σπλιανίζου (ρ.) = κάνω κάποιον να ζηλέψει.
σπουλάιτσ (ευχή) = εις πολλά έτη.
σπουρίτσ (το) = το σπουργίτι.
σπουρτούλ (το) = το σπουργιτάκι.
σπτόγαμπρους (ο) = εσώγαμβρος.
σπσιιάτσκου (επιθ) = σπιπικός.
στάζου (ρ.) = σταλάζω, ρίχνω κάτω σταλαματιές. [(Ε.Αορ) *έσταξα*, (Π.Αορ) *στάθκα*].
στάλους (ο) = το μέρος που διανυκτερεύει το κοπάδι.
στανιό (το) = ζόρι, δυσκολία, εξαναγκασμός.
σταξιά (η) = α) σταλαματιά, σταγόνα, β) μικρή ποσότητα.
|| *μόδουκιν μια σταξιά φαί* = μου πρόσφερε πολύ λίγο φαγητό. ||
στασιδ (το) = κάθισμα εκκλησίας.
στατήρ (το) = ειδικό μαχαίρι κρεοπώλη.
σταυρώματα (τα) = προστατευτικά στηρίγματα από πέτρα ή ξύλο, γύρω από το στόμιο πηγαδιού.
σταυρώνου (ρ.) = α) κάνω το σχήμα του σταυρού, β) διπλώνω κλωστές, γ) συναντώ τυχαία στο δρόμο κάποιον,
σταφνίζου (ρ.) = χύνω δάκρυα.
σταφυλαρμιά (η) = σταφύλια τουρσί συντηρημένα μέσα σε μούστο και σινάπι.
στιγνόπτα (η) = πίτα χωρίς λίπος με δυο φύλλα από ζυμάρι με προζύμι, στη μέση γέμιση από βρασμένα στεγνά λάπατα και τριμμένα καρύδια κάτω, μέσα και πάνω. Αυτή την πίτα την κάνουμε την Μεγάλη Τετάρτη.
στιλνάρ (το) = βότσαλο, σφαιρική πέτρα.
στιλνάρια (τα) = παιδικό παιχνίδι με βότσαλα.

στιμάρω (ρ) = εκτιμώ, υπολογίζω, σέβομαι κάποιον
στουμπέτα (το) = λευκή σκόνη, τσίγκος.
στουμπίζου (ρ.) = κοπανώ, κάνω κάτι σκόνη. || *στούμσα τουν καφέ στου ντουμπέκ* = κοπάνισα τον καφέ στο ντουμπέκ ||, || *θα σι στουμπίσου σαν τσ γκουστιαρίτσα* = θα σε κοπανίσω όπως κοπανίζουμε τη σαύρα ||.
στουμπους (ο) = α) γουδοχαίρι, β) κοντός άνθρωπος.
στου-ντου = στο κυνηγητό, στο γιουχάισμα. || *τουν έχν στου-ντου* = τον κοροϊδεύουν, τον κυνηγούν ||.
στουπόκουλου (το) = καρπός θάμνου κατά της ευκοιλότητας.
στουπουτός (επιθ) = παραγεμισμένος, χονδρός.
στουπώνου (ρ.) = βουλώνω, κλείνω γερά το άνοιγμα, παραγεμίζω.
στραγγαλνώ (ρ) = στραγγαλίζω, πνίγω.
στραγγιστήρ (το) = στραγγιστήρι, σουρωτήρι.
στράτα (η) = α) δρόμος, β) βιάδισμα μικρού παιδιού.
στρέγου (ρ.) = στέργω, δέχομαι κάτι, συμφωνώ.
στρέκλους (ο) = παράλυση των άκρων των αιγοπροβάτων, αφηνίαση βοοειδών απο τσίμπημα μύγας (οίστρου).
στρίφου (ρ.) = σφουγγαρίζω, τρίβω.
στριφτάρ (το) = λεπτό ξύλο που κλείνει την τρύπα της κάνουλας.
στρουφιάζουμι (ρ.) = κάθομαι απρόσκλητος για φαγητό.
στσέκου (ρ.) = στέκομαι, σταματώ. || *στας να σ πω* = σταμάτησε να σου πω ||.
στσέλνου (ρ.) = στέλνω.
στσειρουγκάνου (η) = αυτή που δεν κάνει παιδιά.
σσιαρ (το) = σιτάρι.
σσιαρίσιους (επιθ) = από σιτάρι. || *σσιαρίσιους τραχανάς* ||.
σσιβάλια (τα) = είδος μπότας που κουμπώνουν μπροστά.
σσιγνουπάιδα (τα) = πόδια πολύ λεπτά.
σσιο (το) = στοιχειό, φάντασμα.
σσιόφα (η) = μακρύ επίσημο γυναικείο φόρεμα από γυαλιστερό ύφασμα.
σσιριουμένους (επιθ) = στερεωμένος, ακλόνητος. || *καλή σσιρέουσ* || ή || *σσιριουμέν* || (ευχή που δίδεται στους νεόνυμφους).

σσιριώνου (ρ.) = στερεώνω, κάνω κάτι ακλόνητο.
σσιφάν (το) = στεφάνι, σιδερένιο τσέρκι βαρελιού.
σσιφάνια (τα) = παιδικό παγνίδι με σιδερένια στεφάνια βαρελιού.
σσιφανώματα (τα) = γάμος. || *πήγαμι στα σσιφα-νώματα* = πήγαμε στο γάμο ||.
σσιφανώνου (ρ.) = παντρεύω, κάνω την τελετή του γάμου.
σσιμον (το) = το στημόνι του υφάσματος.
σσιου (η) = στύψη.
σσιχίζου (ρ.) = προσλαμβάνω κάποιον για εργασία και για ορισμένο χρονικό διάστημα.
συγκαθίζου (ρ) = χορεύω συγκαθιστό χορό.
συλλουιάζουμι (ρ.) = συλλογίζομαι, σκέπτομαι.
συλλουιούμι (ρ.) = (βλ. λ. συλλουιάζουμι).
συμπάθιου, μι του συμπάθιου = συγγνώμη.
συμφάδα (η) = συννυφάδα.
σύνας (η) = συγκέντρωση, συνάθροιση.
συνάστριγους (επιθ) = ανήσυχος, νευρικός.
συνήθιου (το) = συνήθεια, έθιμο.
συνουιούμι (ρ.) = συνεννοούμαι. [(Αορ) *συνουήθκα*].
συντζίρια (τα) = στολίδια, κοσμήματα.
συντρόφ (το) = το βρακί.
συρτς (ο) = σύρτης.
σύξου (το) = αναστάτωση, χαλασμός. || *ίγκιν του σύξου* ||.
σσύζου (ρ.) = συγχύζω κάποιον. [(Π.Εν.) *σσύζουμι*. (Π.Αορ) *σσύσκα*].
σύου (η) = σύγχυση, ταραχή.
συφνίζου (ρ.) = ξηραίνω σπυριά, θεραπεύω εξανθήματα.
συχλουρου (επιθ) = λίγο υγρό, όχι καλά ξεραμένο.
σφαγάδ (το) = σφάγιο, σφαγμένο ζώο.
σφαϊό (το) = κοιλόπονος, δυνατός πόνος.
σφαλνώ (ρ.) = κλείνω. [(Π.Αορ) *σφάλτσα*, (Π.Αορ) *σφαλίσκα*].
σφαχτό (το) = (βλ. λ. σφαγάδ).
σφαχτς (ο) = απότομος δυνατός πόνος.
σφιντόνα (η) = σφενδόνα που με περιστροφή πετούμε πέτρες
σφιξ (η) = ανάγκη, κοιλόπονος.
σφόρα (η) = σπάγκος, λεπτό σχοινί.

σφουγγαρίζου (ρ.) = πλένω το πάτωμα με βούρτσα η με σφουγγαρόπανο.

σφουγγίζου (ρ.) = σκουπίζω τα νερά με πετσέτα, καθα-ρίζω.

σφουντζύλ (το) = η τυλιγμένη κλωστή στο αδράχτι.

σφουρλέτσκου (ο) = α) εργαλείο που σφίγγουμε το χειρόβολο στα δεμάτια του θερισμένου χόρτου ή σιταριού, β) ειδικός κάδος που κτυπάμε το γάλα και παίρνουμε το βούτυρο.

σχαρίκια (τα) = καλές ειδήσεις, ευχάριστα νέα || *"...κι τα σχαρίκια έφειναν πως έρχεται ου αφέντης, από τα μέρη της Βλαχιάς κι αυτού του Μπουκουρέτσι..."*||

σχορνών (ρ.) = συγχωρώ.

σώζου (ρ.) = γλιτώνω, σώζω. [(Ε.Αορ) έσουσα, (Π.Αορ) σώθκα].

σώνου (ρ.) = τελειώνω. || *"...σώνι κόρη μ κι έλα τώρα, γράφτηκες σαν την ακόλλα..."*|| (στίχος τραγουδιού).

--= T =--

T (άρθρο) = του.

ταβάν (το) = ταβάνι, οροφή.

ταβάς (ο) = μεγάλο ταψί.

τάβλα (η) = ποδιά, μπροστέλα.

ταγάρ (το) = ξύλινο κυλινδρικό δοχείο με το οποίο μετρούμε τα σιτηρά.

ταγάρ (το) = ειδικό σακούλι που δίνουμε τροφή στα ζώα.

ταγκιάζου (ρ.) = ταγκίζω, παίρνω δυσάρεστη γεύση και οσμής..

ταζέθκου (επιθ) = φρέσκος, νωπός. || *θα φκιάσου να πιούμι απ' τον ταζέθκου τουν καφέ* = θά κάνω να πιούμε από τον φρέσκο τον καφέ.||

ταή (η) = τροφή ζώων, τάισμα.

ταΐζου (ρ.) = τρέφω.

τακίμ (το) = σύνολο ομοειδών πραγμάτων, κοστούμι.

τακούμ (το) = (βλ. λ. τακίμ).

ταμάμ (επιρ) = έτσι όπως το ήθελα, ακριβώς.

ταμάχ (η) = πλεονεξία, απληστία.

ταμαχιά (η) = (βλ. λ. ταμάχ).

τάμαχους (επιθ) = αχόρταγος, πλεονέκτης.

ταμπάκς (ο) = βυρσοδέψης.

ταμπάν (το) = α) στρώση, φόδρα, β) ένα χέρι ξύλο.

ταμπαχανάς (ο) = βυρσοδεψείο.

τανάσκιλα (επιρ) = ανάσκελα.

τανιούμι (ρ.) = τεντώνομαι να φτάσω κάτι. [(Αορ)τανύσκα]

τανιστάρας (επιθ) = καυχησιάρης, παινεσιάρης.

τανώ (ρ.) = τανύζω, τεντώνω. [(Παρατ)τάντζα, (Αορ)τάντσα].

ταξιράτο (το) = συμφορά, ζημιά, ήταν μοιραίο.

τάπα (η) = πώμα, βούλωμα.

τάπα (η) = πολύ μεθυσμένος. || *ίγκιν τάπα* ||.

ταπίπκα (επιρ) = μπρούμυτα.

ταρλαγάν (το) = πανωφόρι σαν κάπα.

ταρτάρας (επιθ) = φαφλατάς, ψευτοπαλικαράς.

τάχατσες (επιρ) = τάχα, δήθεν.

ταχιά (επιρ) = αύριο, την άλλη μέρα.

ταχμινιάζου (ρ) = προγραμματίζω, υπολογίζω, βάζω σα στόχο.

τελ (το) = λεπτό σύρμα.

τέλια (τα) = τα στολίδια στο κεφάλι της νύφης.

τερζής (ο) = ράφτης.

τζαμπούνα (η) = πνευστό μουσικό όργανο, αυτοσχέδια σφυρίχτρα από ξύλο ή καλάμι.

τζαντζάλ (το) = ξεφτισμένο και τριμμένο ρούχο, πολύ λεπτό ύφασμα.

τζαντζαράς (ο) = παπλωματάς.

τζαντζαρίζου (ρ.) = κάνω το βαμβάκι ή το μαλλί αφράτο και κατάλληλο να γεμίσω στρώμα ή μαξιλάρι.

τζατζανεύου (ρ.) = παραχαϊδεύω κάποιον. [(Μτχ) τζατζα- νημέ- νους].

τζαχειλούς (επιθ) = αυτός που έχει μεγάλα χείλη.

τζε-άχαρ = άντε καημένη.

τζερεμές (ο) = α) τεμπέλης, ανεπρόκοπος. β) ζημιά, πρόστιμο.

τζέρτζιλου (το) = κορόμηλο.

τζιαβώνου (ρ.) = κλείνω τα μάτια.

τζιαμ (το) = τζάμι, γυαλί.
τζιαμάλα (η) = μεγαλόσωμη και άγαρμπη κοπέλα.
τζιαμλίξ (το) = (βλ. λ. ντζιαμλίξ).
τζιαμπάς (ο) = τα μαλλιά της κεφαλής.
τζιαμπάης (ο) = ζωέμπορος.
τζιαν (το) = ψυχή, το είναι του ανθρώπου. || *μόφαγιν του τζιαν* *α να τουν κάμου άνθρωπου* = ξόδεψα το είναι μου για να τον κάνω σωστό άνθρωπο.
τζιαντές (ο) = φαρδύς δρόμος, δημοσιά.
τζιαν-τζιν = ερημιά, ψυχή δεν υπάρχει.
τζιάτζιους (ο) = (βλ. λ. ντιάντιους).
τζιαουνίζου (ρ.) = μουρμουρίζω νευριασμένα, διαβολο-στέλνω.
τζιαρούχ (το) = το λάχανο που κάνουμε αρμιά, η κράμβη.
τζιαχνάτους (επιθ) = ο με πολλή άρεξη και ζωηράδα, ο ξεση-κωμένος.
τζιβουσκουτίζουμι (ρ.) = προσπαθώ να κάνω κάτι χωρίς καλό φωτισμό, στα σκοτεινά.
τζιβτζές (ο) = μπρίκι για καφέ.
τζιλιατσέου (ρ.) = σφάζω, κρεουργώ.
τζιλμπίζου (επιθ) = κολπαδόρα, πολύξερη.
τζιμπτζέλ (το) = κουρέλι.
τζίνα (η) = το έντομο χρυσόμυγα.
τζινίζου (ρ.) = γυαλίζω, λάμπω.
τζίντζιρας (ο) = το έντομο τζιτζίκι, τζιτζικας.
τζιόπς (ο) = η τσέπη.
τζιουγκραβέλτς (ο) = ψιλό χαλάζι.
τζιούγκραβους (επιθ) = σγουρομάλλης, σγουρός.
τζιούκα (η) = κοιλιά.
τζιουλάπ (το) = εξήγηση, ερμηνεία, απολογία. || *δε θα σ' δώσου τζιουλάπ* = δεν θα σου δώσω καμιά εξήγηση ||.
τζιουμάκα (η) = ξύλινο σφυρί ή ξύλο που στο άκρο έχει εξόγ-κωμα, μ' αυτό τα παιδιά χτυπούν τι πόρτες των σπιτιών όταν ψάλλουν τα «*κόλιαντα*.»
τζιουμπάνους (ο) = βοσκός.
τζιουμπούζ (το) = διασκέδαση, ξεφάντωμα.
τζιουπώνου (ρ.) = σεπώνω, βάζω στη τσέπη, εισπράττω χρήματα.

τζιουτζές (ο) = άτομο χωρίς προσωπικότητα, χωρίς αξία.
τζιούφιους (επιθ) = κούφιος, χαλασμένος.
τζιούφους (επιρ) = στα χαμένα, χαμένη υπόθεση.
τζιουφς (ο) = κώλος.
τζιπ (επιρ) = καθόλου.
τζιπ κι απού τζιπ = καθόλου, ολωσδιόλου, εντελώς.
τζιρβέν (το) = δερβένι, στενή τοποθεσία ανάμεσα από βουνά.
τζιρβινίσιους (επιθ) = από το δερβένι. περιοχή της Σιάτιστας. || *τζιρβινίσι σαφύλια* ||.
τζιρλικώνου (ρ.) = τρώω με λαιμαργία.
τζιρτζέλ (το) = κουρέλι.
τζιρτζέλτς (επιθ) = κουρελής,
τζιρτζιλιά (η) = κορομηλιά.
τζιτζβές (ο) = (βλ. λ. τζιτζβές).
τζιτζί (το) = βυζί.
τζιτζιμάρκα (επιθ) = (βλ. λ. διδομάρκα).
τζουρνάς (ο) = α) πνευστό μουσικό όργανο, β) προβοσκίδα, μούρη.
τικνίζου (ρ) = πετυχαίνω στην προσπάθεια που κάνω.
τιμαρέου (ρ.) = χαϊδεύω, ξύνω, περιποιούμαι ζώα.
τιμπίχ (η) = σύσταση, συμβουλή, παραγγελιά.
τιρτσίπια (τα) = κόλπα, τρόπος συμπεριφοράς, τερτίπια.
τισλιάς (ο) = απόφαση, εκείνο που δέχομαι σαν τετελεσμένο. || *πήριν τουν τισλιά τ.* = το πήρε απόφαση, υποχώρησε. ||
τκαλ (το) = ψαρόκολλα.
τοζ (το) = σκόνη από τριμμένο κάρβουνο, ασβέστη κ.λ.π.
τόκα (η) = χειραψία.
τόπκα (η) = τόπι, μπαλάκι.
τοπ-τοπ = όχι όμοια, μέρη-μέρη, σκορπισμένα εδώ κι εκεί.
τούια (τα) = σκέψεις, λογισμοί, λογικά.
του λόγου σ = εσύ. || *του λόγου σ ται λες*; = εσύ τι λές; ||.
τουλούπα (η) = (βλ. λ. πάλτσα).
τουλούμ (το) = δερμάτι, ασκός.
τουλουμίσιους (επιθ) = από τουλούμι. || *τουλουμίσιου ταιρι* ||.
τουλούμπα (η) = αντλία νερού.
τουμάρ (το) = δέρμα ζώου.
τούμκανους (ο) = φουσκωμένος σαν τύμπανο.

τούμπα (η) = καμπούρα.
τούμπαρς (επιθ) = καμπούρης. (η *τούμπου*, το *τούμπαβου*)
τούνα (επιρ) = μούσκεμα, πολύ βρεγμένος.
τουντζ (το) = μπρούντζος.
τούντζας (ο) = άτομο χωρίς αντίληψη.
τουρκανάκατους (ο) = μιγάδας.
τούρκους (επιθ) = τούρκικος.
τουρλιού (το) = είδος φαγητού.
τουρλιού (επιρ) = ανακάτεμα, ανάμεικτα.
τουρός (ο) = ίχνος, πέρασμα.
τουρτούρα (η) = το πουλί τρυγόνι.
τραϊ (το) = τράγος, τραγί.
τραϊσίους (επιθ) = από τραϊ . || *τραϊσίους πασιάς* ||.
τραμαντζάνα (η) = νταμιτζάνα, γυάλινο δοχείο με ψάθινο κάλυμμα.
τράμπα (η) = ανταλλαγή, συναλλαγή.
τρανεύου (ρ.) = μεγαλώνω. [(Παρατ) *τράνιβα*, (Αορ) *τράνιβα*]
τρανεύομι (ρ.) = μεγαλοπιάνομαι, θέλω να δείχνω μεγάλος.
τρανός (επιθ) = μεγάλος.
τρανός (ο) = ο μεγάλος της οικογένειας, ο αρχηγός. || τραβήξας απ' μ παρτσιά, ήρθιν ου τρανός = πηγαίνετε πιο πέρα από το τζάκι, ήρθε ο μεγάλος ||.
τραντάζου (ρ.) = κουνώ δυνατά, ταρακουνώ. [(Π.Αορ) *τραντάθκα*].
τραντάφλου (το) = τριαντάφυλλο.
τραπχανάς (ο) = μεγάλο χρηματικό εισόδημα.
τράτους (το) = παράταση, διάστημα, αντοχή.
τραύλιαγκας (επιθ) = τραυλός,
τράφους (ο) = τάφος, μνήμα.
τραφώνουμι (ρ.) = θάβομαι, καταχρεώνομαι, λερώνομαι παντού.
τραχανάς (ο) = ζυμαρικό με σπασμένο σιτάρι (*στσια-ρίσιους*) ή με αλεύρι (*αλευρίσιους*) και γάλα.
τραχανόπτα (η) = πίτα με τραχανά χωρίς φύλλα.
τραχλιά (η) = α) τραχηλιά, λαιμόκοψη, β) γυναίκα με μεγάλα χείλη.
τράχουμα (το) = το χρηματικό μέρος της προίκας.
τριμιντζίνα (η) = α) κολλητική ουσία, β) τσιγγούνης.

τριόημιρου (το) = τριήμερο, αρχή της σαρακοστής, Καθ. Δευτέρα.
τριουκέρατους (ο) = διάβολος.
τρισκατάρατους (ο) = διάβολος.
τριχιά (η) = χονδρό σχοινί.
τρουβάς (ο) = τορβάς, ταγάρι.
τρουβάς (ο) = επίδομα, χαρτζιλίκι, τροφεία. || *θα σ κουπεί ου τρουβάς* = θα σταματήσω να σου δίνω χαρτζιλίκι ||.
τρουτσακάλιδα (η) = σταλαγματιά, πιτσιλιά.
τρουτσακάλνω (ρ.) = πιτσιλώ, κάνω σταλαγματιές.
τρουύρ (επιρ) = τριγύρω.
τρουουρνών (ρ.) = τριγυρίζω.
τρουπώνου (ρ.) = α) μπαίνω μέσα να κρυφτώ ή να προφυλαχτώ, β) κρύβω κάτι βάζοντάς το σε τρύπα, γ) ράβω πρόχειρα.
τρύψαλα (τα) = θρύψαλα, συντρίμματα.
τρυπούλ (το) = μικρό κομμάτι, θρύψαλο.
τσαγκαρσούλ (το) = σουβλί τσαγκάρη.
τσάγκσμα (το) = σπάσιμο, τσάκισμα.
τσακ (το) = σακούλι.
τσάκια (τα) = οι όρχεις
τσάκια (τα) = οι λαβές, τα άγκιστρα από το σαμάρι.
τσακίζου (ρ.) = σπάζω. [(Αορ.) τσάκσα.]
τσάκνου (το) = ξερό και λεπτό κλαδί δένδρου.
τσακσ (η) = τσάκιση, ζάρωμα.
τσακώνου (ρ.) = πιάνω κάτι, συλλαμβάνω κάποιον.
τσακώνουμι (ρ.) = φιλονικώ, μαλώνω. [(Αορ) *τσακώθκα*].
τσαμπνών (ρ.) = μιλώ, λέγω λόγια του αέρα.
τσαρτσαρίζου (ρ.) = κάνω να τρέξει ένα υγρό λίγο-λίγο σε μικρή ποσότητα.
τσαπαρδώνουμι (ρ) = δυναμώνω, θυμώνω και διαμαρτύρομαι..
τσέντζιρς (ο) = κατσαρόλα χάλκινη.
τσέππασαλας (ο) = κακοντυμένος, απεριποίητος.
τσέργα (η) = ελαφρά βελέντσα, κουβέρτα.
τσέρκ (το) = μεταλλικό στήριγμα, μεταλλικό στεφάνι βαρελιού.
τσέφλα (η) = τσόφλι, φλοῦδα.

τσέχρας (επιθ) = φαρμακόγλωσσος, κακότροπος, νευρικός.
τηγάιν (το) = τηγάινι.
τηγανιά (η) = τηγανισμένο χοιρινό κρέας, τηγανισμένο φαγητό.
τηρηώ (ρ.) = κοιτάζω, βλέπω. [(Ε.Αορ) *τήρησα*, (Π.Αορ) *τηρηθήκα*].
τσι; (αντων) = τι;
τσιαϊρ (το) = χέρσο χωράφι.
τσιακμακόπιτρα (η) = στουρναρόπετρα, ειδική πέτρα που βγάζει σπίθες.
τσιακούρ (το) = τσεκούρι.
τσιαλαβώνου (ρ.) = ξεγελώ κάποιον, εξαπατώ.
τσιαλάβουμα (το) = εξαπάτηση.
τσιαμ (το) = το δένδρο έλατο.
τσιαμαντάν (το) = γιλέκο από χονδρό ύφασμα.
τσιαμπάς (ο) = (βλ. λ. τζιαμπάς).
τσιανάκ (το) = πιάτο φαγητού.
τσιαπάρ (το) = είδος κορδέλας, εξτραφόρ.
τσιαπούγκους (επιθ) = τσαχπίνικος, παιγνιδιάρης.
τσιαρές (ο) = προκοπή.
τσιαρίσ (το) = ειδική κόλλα τσαγκάρηδων.
τσιαρκ (το) = τέλειο ντύσιμο. || *είνι στου τσιαρκ* = καλοντυμένος ||.
τσιαρτσιάφ (το) = σεντόνι παπλώματος.
τσιαρτσιαφώνου (ρ.) = σεντονιάζω το πάπλωμα.
τσιασίτ (το) = σύνολο (ρούχων), είδος, στολή καρνα-βαλιού.
τσιασιμάς (ο) = μεσότοιχος φτιαγμένος με πιχάκια ή πλιθιά και σοβατισμένος με λάσπη από χώμα και άχυρο.
τσιατ-πατ = έτσι κι έτσι, πρόχειρα, αραιά, σποραδικά.
τσιατάκ (το) = παλιόπαιδο.
τσιατάλ (το) = διχάλα, δίκρανο, προεξοχή σε ξύλο.
τσιατί (το) = ξύλινη στέγη με κεραμίδια.
τσιατούρ (το) = παλιό δοχείο που βάζουμε τροφή σε ζώα.
τσιατσιό (το) = κόπρανο.
τσιατσιμάδ (το) = α) σκάι κυνηγετικού φυσιγγίου, β) μισοβρασμένο όσπριο. || *τα φασούλια ήταν τζιπ τσιατσιμάδια* = τα φασόλια ήταν μικρά και άβραστα ||.
τσιαφ (η) = το θειάφι.

τσιαφίζου (ρ.) = ραντίζω με θειάφι. [(Αορ) *τσιαφσα*].
τσιαχρές (ο) = όψη, το χρώμα του προσώπου. || *παχνίσκιν, έχασιν τουν τσιαχρέ τς* = χλώμιασε, έχασε το χρώμα του προσώπου της ||.
τσιβρές (ο) = είδος λεπτού υφαντού.
τσιβριμές (ο) = ψημμένο ή καβουρτισμένο κρέας.
τσιβούρα (η) = παγωνιά, τσουχτερό κρύο.
τσιγαρίδης (οι) = ό,τι μένει μετά το λιώσιμο του *παστού*.
τσιγκέλ (το) = γάντζος κρεοπωλείου, ειδικός γάντζος με τον οποίο βγάζουμε τον κουβά που έπεσε στο πηγάδι.
τσιγκινους (επιθ) = εμαγιέ, από τσίγκο.
τσιγκοιλιάζουμι (ρ.) = κάνω διάφορα τσαλίμια.
τσιγκστάρ (το) = είδος σφεντόνας με λάστιχα δεμένα σε διχαλωτό ξύλο.
τσιζιάχ (το) = ο πάγκος του τσαγκάρη ή το κούτσουρο του κρεοπώλη.
τσικνιφέσκους (επιθ) = ιδιόρρυθμος, παράξενος, ιδιό-τροπος.
τσιλιάλτς (ο) = τελάλης, διαλαλητής.
τσιλιβίθρα (η) = κορίτσι πολύ αδύνατο.
τσιλίκουμα (το) = α) Το να μετατρέψουμε το μαλακό σίδερο σε ατσάλι (να του δώσουμε νερό), β) γερό φαγοπότι.
τσιλικώνου (ρ.) = α) ατσαλώνω, β) τρώω καλά.
τσιλταρους (ο) = διάρροια.
τσιλώνου (ρ) = τεντώνω τα αυτιά μου να ακούσω τι λένε.
τσιμπέλτς (επιθ) = τεμπέλης. (η *τσιμπέλου*, το *τσιμπέλκου*).
τσιντζιρές (ο) = (βλ. λ. *τσέντζιρς*). (*τα τσιντζιρέδια*).
τσιντζιφου (το) = καρπός της μοσχοϊτιάς (τσιντζιφιάς).
τσιόκους (ο) = εξόγκωμα, η γλώσσα της καμπάνας.
τσιολ (το) = α) παλιό στρωσίδι, β) άτομο χωρίς αξία.
τσιόρμανους (ο) = ζωηρή κοπέλα, αγοροκόριτσο.
τσιότρα (η) = (βλ. λ. *πλόσκα*).
τσιούγκου (το) = το χέρι, το αδέξιο χέρι. (*τα τσιούγκα*).
τσιούγκους (ο) = κουλοχέρης.
τσιούκαλου (το) = μεγάλο φλυτζάνι, κανάτα, κύπελο.
τσιουκάν (το) = α) μικρό κουδούνι για πρόβατα. β) είδος ψαριού του γλυκού νερού.
τσιούκατα (επιρ) = φορτωμένο στους ώμους και τον σβέρκο. || *τους πήριν τα τσιούκατα*. = τον φορτώθηκε στους ώμους. ||

τσιουκτσιζου (ρ.) = χάνω τη δύναμή μου, γεράζω, καταβάλλομαι. [(Αορ) *τσιόκτσα*].
τσιουλίξ (το) = ατσάλι. || *ίγκα τσιουλίξ* = έγινα πολύ δυνατός ||
τσιουλνώ (ρ) = τινάζω τους καρπούς από το δέντρο με ξύλο, δέρνω.
τσιούλους (επιθ) = α) αυτός που δεν έχει αυτιά, β) είδος εντόμου.
τσιουλτάρ (το) = φθινό ρούχο, φθαρμένο ρούχο, κουρέλι.
τσιουλτάρας (επιθ) = επιπόλαιος, άτομο που κάνει προχειρότητες, χωρίς τάξη στη ζωή του. (*η τσιουλτάρου*).
τσιουλταρνώ (ρ.) = δεν φροντίζω τα ρούχα μου, πετώ εδώ κι εκεί τα πράγματά μου.
τσιουμπέρια (τα) = μικρά αποκόμματα απο ρούχα, από υφάσματα, παιγνίδι κοριτσιών.
τσιουμπίδ (το) = τσιμπίδα, μασιά.
τσιουμπλέξ (το) = το φαγητό σιφάδο.
τσιουμπώ (ρ.) = τσιμπώ.
τσιουπλακιά (η) = αληταρία, ομάδα από αλήτες.
τσιουρβάς (ο) = σούπα, ψαρόσουπα με τσιρόνια λίμνης.
τσιούρλα (η) = (βλ. λ. *κάζα*).
τσιούρλα (επιρ) = χαρακτηρισμός μεθυσμένου. || *είνι τσιούρλα* ||.
τσιουρουκεύου (ρ.) = αδυνατίζω, χάνω δυνάμεις λόγω αρρώστιας ή γηρατιών, κάνω κάτι ετοιμόρροπο.
τσιουρούκους (επιθ) = ετοιμόρροπος.
τσιουρουκλούξ (το) = κτίσμα ετοιμόρροπο.
τσιουσμές (ο) = βρύση. (*τα τσιουσμέδια*).
τσιουτσέξ (το) = μικρός, άπειρος.
τσιούτσιανους (επιθ) = μικρός σε ηλικία, σε σωματική διάπλαση.
τσιουτσιούρια (τα) = ρίγη, ανατριχίλες.
τσιουτσιουριάζου (ρ.) = ριγώ από κρύο ή πυρετό, ανατριχιάζω.
τσιούτσκανους (επιθ) = (βλ. λ. *τσιούτσιανους*)
τσιίπα (η) = τούλι, ύφασμα διαφανές.
τσιίπα (η) = ντροπή.
τσιίпка (η) = τούλι.
τσιίπουρα (τα) = στέμφυλα.

τσιίπουρου (το) = ρακή.
τσιράπ (το) = μάλλινη κάλτσα. (*τα τσιράπια*).
τσιραπόσκνου (το) = ειδικό σχοινί που κρατά την κάλτσα.
τσιρέξ (το) = κομμάτι κρέας, το ένα τέταρτο του σφαγμένου ζώου.
τσιίρλα (η) = νερουλό αποπάτημα, διάρροια.
τσιρλίξ (το) = σοσόνι από χονδρό ύφασμα ή πλεγμένο με μαλλί.
τσιρμπιές (ο) = τρόπος συμπεριφοράς, τάξη.
τσιρόν (το) = μικρό ψαράκι λίμνης ή ποταμού.
τσιρουπούλ (το) = το έντομο γρύλος, τριζόνι.
τσιρπλικίσιου (το) = είδος υφαντού και τρόπος υφάνσεως.
τσιρτσιβές (ο) = κανάτι παραθύρου, παραθυρόφυλλο.
τσισκιρές (ο) = σημείωμα, ραβασάκι, μικρή επιστολή.
τσιτραπέρατους (επιθ) = πολύ έξυπνος.
τσιτραπέτα (το) = πολύ ξινό.
τσιίτα (το) = κρέας, σάρκα. (*τα τσίτσια*) || *μι πήγαν κι σ θάλασσα κι τσι είδαν τα μάτσιαμ, μουλουγμό δεν εχν. Όλ θηλκοί, σιρκοί είχαν τα τσίτσια τς απόξου, όρκους, τσι να σ λέου* = με πήγαν και στη θάλασσα και το τι είδαν τα μάτια μου, δεν μπορώ να σου τα διηγηθώ. Όλοι θηλικοί, αρσενικοί (γυναίκες, άνδρες) είχαν τις σάρκες τους έξω (ήταν γυμνοί), χάλια (χαμός), τι να σου λέω ||.
τσιίτσα (η) = μικρό πλακέ μπουκάλι για ρακή.
τσιτσίκου (η) = (βλ. λ. *γκουγκούτσα*).
τσιτσιλβίδου (η) = φλύαρη γυναίκα.
τσιτσιούρια (τα) = (βλ. λ. *τσιουτσιούρια*)
τσιίτσαρους (επιθ) = ολόγυμνος.
τσιτώνου (ρ.) = τεντώνω, τανίζω.
τσιφαρίξ (το) = σχέδιο, είδος.
τσιφτσέρ (το) = σημειωματάριο, δευτέρι.
τσιφτσής (ο) = καλλιεργητής, γεωργός.
τσιφτσιξ (το) = πολύ φθαρμένο ρούχο, φθινό ύφασμα.
τσιχρές (ο) = (βλ. λ. *τσιαχρές*).
τσκαλ (το) = το τσουκάλι, πήλινο δοχείο.
τσκάλα (η) = τσουκάλα, μεγάλη πήλινη κατσαρόλα.
τσκαλνώ (ρ.) = χτυπώ την πόρτα να μου ανοίξουν.
τσκαλσσήρ (το) = ρόπτρο, μ' αυτό που χτυπούμε την πόρτα.

τσκνίδα (η) = τσουκνίδα. (*οι τσκνίδες, τα τσκνίδια*).
τσκρικ (το) = τσικρίκι, εργαλείο επεξεργασίας μαλλιού.
τςλιγάδ (το) = τυλιγάδι.
τςλώνου (ρ.) = σηκώνω τα αυτιά μου να ακούσω (για ζώα), εντείνω την προσοχή μου να ακούσω.
τςμάζου (ρ.) = ετοιμάζω.
τςμη (η) = τιμή.
τςνι (το) = πιάτο εμαγέ ή γυάλινο.
τςνιάρκουσ (επιθ) = α)ευέξαπτος, β)μουλάρι που κλωτσά.
τςνω (ρ.) = αντιστέκομαι, πεισμώνω.
τςούζου (ρ.)= α)προκαλώ έντονο πόνο, β)πίνω και μεθώ.
τςούρα (η) = η κύρια ονομασία του ανδρικού μορίου.
τςουρίζου (ρ.) = τσιρίζω, βγάζω διαπεραστική φωνή. [(Αορ) *τςούρξα*].
τςουρτσουβέλου (η) = το μικρό αγορίστικο μόριο, « *το πολάκι* »
τςουτσουλάκια (τα) = παιδικό ομαδικό παιχνίδι.
τςούτσουλας (ο) = λοφίο, λόφος, κάτι στημένο όρθιο.
τςουτσουλιάνουσ (ο) = το πουλί κορυδαλλός.
τςουτσούλου (η) = ψηλομύτα, υπερήφανη.
τςούφιουσ (επιθ) = (βλ. λ. τζιούφιουσ).
τςούχτρα (η) = α) μικρό μυγάκι που μπαίνει στο μάτι και το κάνει να τσούζει, β) γυναίκα φαρμακόγλωσση.
τςπιδ (το) = μπερδεμένο και κατσιασμένο μαλλί κεφαλής.
τςπίδου (η) = άλουστη και αχτένιστη.
τςπουν (το) = μάλλινο ύφασμα.
τςυράννια (η) = κόπος μεγάλος, τυραννία.
τςυρί (το) = τυρί φέτα.
τςυφλαμάρα (η) = στραβωμάρα.
τςυφλουπανιάζου (ρ.) = υπνωτίζω, κάνω κόλπα ταχυδακτυλικά.
τςφω (ρ.) = αερίζομαι.
τςχαίνου (ρ.) = α) τυχαίνω, είμαι τυχερός, β) συναντώ κάποιον τυχαία.
τςφαν (το) = χιονοθύελλα.
τςφεκ (το) = τουφέκι, όπλο.

--= Υ =--

Υαλί (το) = γυαλί.
υαλιά (τα) = ματογυάλια.
υαλίζου (ρ.) = α) γυαλίζω, λαμπυρίζω, β) κοιτώ, προσέχω. [(Αορ) *υάλτζα*]. || *υάλτζι μ πραχάλα σ* = κοίταζε τη δουλειά σου ||.
υαλίζουμι (ρ.) = καθρεφτίζομαι. [(Αορ) *υαλίκα*].
υαλκά (τα) = γυάλινα σκεύη.
υγραίνου (ρ.) = ανοίγω το μαλλί να γίνει αφράτο.
υναίκα (η) = γυναίκα.
υναίκειουσ (επιθ) = γυναικείος.
υπνουφάικουσ (επιθ) = εκείνος που του αρέσει ο ύπνος.
υρεύου (ρ.) = ζητώ, ψάχνω να βρω. [(Παρατ) *ύριβα*, (Αορ) *ύριψα*]
υρνιούμι (ρ.) = παραπατώ και πέφτω κάτω. [(Αορ) *υρίκα*]
υρνώ (ρ.) = γυρνώ, γυρίζω πίσω. [(Αορ) *ύρσα*].
ύρσμα (το) = επιστροφή, γύρισμα. || *να πάτσι κι στου ύρσμα να κουπιάσσι* = να πάτε (εκεί που θα πάτε) αλλά στο γυρισμό να έρθετε και στο σπίτι μου ||.
ύστσιρα (επιρ) = μετά, ύστερα.
υσσιρνά (τα) = τα κατοπινά, τα τελευταία χρόνια της ζωής.
υφάδ (το) = το νήμα που υφαίνεται κάθετα στο στημόνι.
ύψουμα (το) = αντίδωρο.

--= Φ =--

Φαγγρίζου (ρ.) = είμαι πολύ αδύνατος, φέγγω.
φαγούσα (η) = φαγωμάρα, γκρίνια.
φακιόλ (το) = κεφαλομάντηλο.
φακλάνα (η) = εκείνος που τρώει πολύ, αχόρταγος.
φαμπλιά (η) = οικογένεια, αριθμός μελών οικογενείας. || *τσι φαμπλιά εχς* ; = τι οικογένεια έχεις ; πόσα είναι τα μέλη της οικογενείας σου ; ||.

φανούμινους (επιθ) = φανταχτερός, με καλή εμφάνιση, ωραίος.
φάρα (η) = α) γενιά, σόι, β) άνθρωποι αδιάστατοι στο κακό.
φαράσ (το) = φτυάρι για σκουπίδια.
φαρμάκ (το) = δηλητήριο.
φαρμπαλάς (ο) = βολάν φορέματος ή κουρτίνας.
φαρσιώνου (ρ.) = λερώνω, αλείφω κάποιον με χρώμα, λάδι κ.λ.π.
φαρσιώνουμι (ρ.) = λερώνομαι από πάνω ως κάτω.
φασκιά (η) = υφασμάτινη ταινία για το τύλιγμα βρεφών.
φασκιώνου (ρ.) = α) τυλίγω με φασκιά, β) βάζω κάποιον να κοιμηθεί, γ) γεννώ, κάνω παιδί.|| *φάσκιουσιν η νυφ κι έκαμιν κουρίτσα*=γέννησε η νύφη μου και έκανε κορίτσι||.
φασλιά (η) = φασουλιά.
φατούρα (η) = τιμολόγιο.
φέγγου (ρ.) = α) φωτίζω, β) είμαι πολύ αδύνατος.
φέρνου (ρ.) = φέρνω, μεταφέρω. [(Παρατ) *ίφιρνα*, (Αορ) *ίφιρα*].
φεσ (το) = φέσι.
φιλί (το) = φελί, κομμάτι πίτας, πεπτονιού κ.λ.π.
φιλιότα (η) = φέτα ψωμιού.
φιλνάδα (η) = φιλενάδα.
φιλντίσ (το) = φιλντίσι, ελεφαντόδοντο.
φιξόκουλ (η) = το έντομο πυγολαμπίδα.
φισφέλ (το) = κουρέλι.
φίτσιου γάτους = παιδικό ομαδικό παιγνίδι.
φίτσιους (ο) = μικρός, μικροκαμωμένος.
φκαρ (το) = (βλ. λ. *θκαρ*).
φκελ (το) = δικέλι, γεωργικό εργαλείο.
φκιάνου (ρ.) = κάνω, κατασκευάζω.
φκιαρ (το) = φτυάρι.
φκιασιδ (το) = καλλυντικό προσώπου που το έκαναν οι γυναίκες μόνες τους με υλικά από την αγορά.
φκιασίδου (επιθ) = αυτή που βιάφεται έντονα.
φλάγου (ρ.) = φυλάγω. [(Αορ) *φλάθκα*].
φλάμπουρου (το) = ειδική κανάτα στολισμένη με λου-λουδία και φρούτα που προηγείται της γαμήλιας τελετής,
φλάρα (η) = η ωλένη, το κόκαλο του χεριού.

φλεύου (ρ.) = φιλεύω.
φλι (το) = φιλί, φίλημα.
φλια (η) = φιλιά, φίλημα.
φλιόγκους (ο) = φιδόγκος, τρόπος δεσίματος κορδέλας.
φλόκου (ο) = μάλλινη φούντα.
φλουέρα (η) = φλογέρα.
φλουκιστή (επιθ) = με φλόκους, φλοκάτη.
φλω (ρ.) = φιλώ, ασπάζομαι. [(Ε.Παρατ) *φλούσα*, (Ε.Αορ) *φίλτσα*, (Π.Αορ) *φλήθκα*, (Π.Υπερσ) *είχα φληθεί ή φιλθεί*]
φνος (επιθ) = (βλ. λ. *ιφνός*).
φόβιους (επιθ) = φοβερός, τρομερός, άγριος.
φότηζια (η) = σουγιάς, μαχαίρι που διπλώνει.
φουκάλ (η) = σκούπα.
φουκαλνώ (ρ.) = σκουπίζω.
φουκαλώ (ρ.) = (βλ. λ. *φουκαλνώ*).
φουκλίτσα (η) = πιρούνι φαγητού.
φουλτάκ (το) = φουσκάλα, φούσκωμα του δέρματος από κάψιμο ή άλλη αιτία.
φούλτακας (ο) = μεγάλη φουσκάλα.
φουλτακιάζου (ρ.) = κάνω φουσκάλες στο δέρμα.
φουνόγραφου (το) = γραμμόφωνο.
φουντουκλούκια (τα) = υπερβολικά έξοδα για δεξιώσεις και επίδειξη.
φουράδα (η) = θηλυκό άλογο.
φούρκα (η) = διχάλα, δίκρανο, χοντρό ξύλο.
φουρκή (η) = μονάδα μέτρησης ίση με το άνοιγμα του αντίχειρα και του δείκτη.
φούρλα (η) = στροφή γύρω από τον εαυτό μου, φιγούρα χορού.
φουρλαντώ (ρ.) = πετώ μακριά κάτι άχρηστο.
φουρλατζίζου (ρ.) = (βλ. λ. *φουρλαντώ*).
φουρλάτζμα (το) = το πέταμα κάποιου πράγματος μακριά.
φουρνίζου (ρ.) = βάζω κάτι στο φούρνο να ψηθεί.
φουρνιτάρα (η) = είδος λαγάνας.
φουρτσέλ (το) = μπαούλο, σεντούκι.
φουρτσιό (το) = αυτό που φορτώνεται, το βάρος.
φουρφούρ (το) = ανάλαφρο.

φουρφούρια (τα) = (βλ. λ. *λόζιους*).
φουσιάζου (ρ.) = κλέβω. [(Αορ) *φούσιαξα*].
φούσκα (η) = μπαλόδι.
φουσκαλίδα (η) = φουσαλίδα, φουσκάλα.
φούφουτους (ο) = ο κανένας, ο ανύπαρκτος.
φουφσιάρς (επιθ) = φοβητσιάρης.
φραγκουράφης (ο) = ράφτης ευρωπαϊκής μόδας.
φράτσα (τα) = ελαφρές και λεπτές παντόφλες.
φρίγου (ρ.) = τρομάζω κάποιον, προξενώ φρίκη. [(Αορ) *φρίθκα*].
φριξ (η) = τρομάρα, φρίκη.
φσεκ (το) = α) φυσέκι, φυσίγγι, β) το γέμισμα της κοιλιάς.
|| *υ έκαμα φσεκ* = έφαγα καλά, γέμισα την κοιλιά μου.||
φσουυ (το) = σωλήνας που φυσούμε τη φωτιά.
φσω (ρ.) = φυσώ. [(Αορ) *φύησα*].
φσω (τα φσω, τς φσω) = έχω χρήματα, είμαι οικονομημένος.
φταρμιούμι (ρ.) = φταρνίζομαι.
φταρμιούμι (ρ.) = (βλ. λ. *φταρμιούμι*)
φτούρους (ο) = ευκολία, περίσσευμα, διάρκεια.
φτουρῶ (ρ.) = περισσεύω, αποδίδω στη δουλειά μου, παράγω.
φτρώνου (ρ.) = φυτρώνω.
φτσέγου (ρ.) = φταίω, είμαι ένοχος.
φτσελ (το) = βαρελάκι για κρασί, βουτσέλα.
φτσέλα (η) = (βλ. λ. *φτσελ*).
φτσεύου (ρ.) = φυτεύω.
φτσι (το) = αυτί.
φτσια (η) = νεοφυτεμένο αμπέλι.
φτσιλ (το) = φιλίλι
φτσινός (επιθ) = λεπτός.
φτω (ρ.) = φτύνω. [(Αορ) *έφτσα*].
φυλλουρά (η) = φλαμουριά.
φύρα (η) = το χαμένο βάρος, η χαμένη ποσότητα.
φυράδα (η) = χαραματιά, άνοιγμα στενό στα τοιχώματα.
φχω (ρ.) = (βλ. λ. *βχω*).
φωτς (η) = φώτιση.

Χαβάν (το) = γουδί μεταλλικό από μπρούντζο, ειδικό μαχαίρι που κόβει τον καπνό για τσιγάρα.
χαβαλέ (επιρ) = δωρεάν, χωρίς χρήματα.
χαβάς (ο) = σκοπός τραγουδιού.
χάβου (ρ.) = τρώω, τρώω βιαστικά με μεγάλες μπουκιές.
[(Αορ) *έχαψα*, (Υπερσ) *είχα χαψ*]
χάζ (το) = χάζεμα, παρακολούθηση, ευχαρίστηση.
χαζά (επιρ) = ανόητα, χαμένα.
χαζεύου (ρ.) = χάνω τον καιρό μου κοιτάζοντας, γίνομαι ανόητος, χαζός. [(Αορ) *χάζιψα*].
χαζίρκου (το) = έτοιμο, χαρισμένο.
χαζός (επιθ) = μωρός, ανόητος.
χαζουντάμαρου (το) = (βλ. λ. *σαλουντάμαρου*).
χαϊάτς (το) = υπόστεγο, χαγιάτι.
χαϊβάν (το) = γάιδαρος, αφελής.
χαϊμαλί (το) = φυλαχτό.
χαϊρ (το) = προκοπή, βοήθεια, ευεργεσία.
χαϊρλίθκα (επιρ) = ευχάριστη είδηση, ευτυχές γεγονός.
χακ (το) = εκείνα που δικαιούται. || *μόφαγιν του χακ* = με αδικησε, δεν μου έδωσε εκείνα που έπρεπε.||
χαλ (το) = κακή κατάσταση, επιληψία. || *τουν πιαυ του χαλ* = παθαίνει επιληψία ||. || *δεν κοιτάει του χαλ* τ = δεν βλέπει την κακή του κατάσταση ||.
χάλα (η) = αχόρταγος.
χαλάλ (το) = χωρίς φθόνο, με ευχαρίστηση.
χαλαμαντάρ (επιρ) = ορθάνοιχτες πόρτες σπιτιού.
χαλαμαντρά (η) = μεγαλόσωμη και άχαρη γυναίκα.
χαλής (ο) = αποχωρητήριο, αθυρόστομος, αυθάδης.
χαλεύου (ρ.) = ζητώ, γυρεύω, θέλω.
χαλιπώνου (ρ.) = κάνω να χαμηλώσει η φωτιά.
χαλίςκους (επιθ) = ολοίδιος, πανομοιότυπος.
χαλντούπς (ο) = χαλδούπης, φυλή τουρκική.
χαλνώ (ρ.) = χαλώ, γκρεμίζω, καταστρέφω.
χαμαίλι (το) = (βλ. λ. *χαϊμαλί*).